

ЛІТЕРАТУРА
до знаменних і пам'ятних дат
Тернопільщини
на 2002 рік

Бібліографічний список

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА
УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБLIОТЕКА

**Література
до знаменних і пам'ятних дат
Тернопільщини
на 2002 рік**

Бібліографічний список

ТЕРНОПІЛЬ
«ПІДРУЧНИКИ & ПОСІБНИКИ»
2002

ББК 92.5(4УкрTer)

Л 64

Укладач *М. В. Друневич* — головний бібліотекар відділу краєзна-
вчої літератури та бібліографії ОУНБ

Редактор *Г. С. Моліцька* — заступник директора з наукової роботи
ОУНБ

Комп'ютерний набір *С. С. Стакурська*

Відповідальний за випуск *В. І. Вітенко* — директор ОУНБ

Бібліографічний список «Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на ... рік» видається відділом краєзнавчої літератури та бібліографії ОУНБ з 1991 року. Він містить матеріали про визначні події в історії області, ювілеї уродженців краю та видатних діячів, життя і діяльність яких пов'язані з Тернопільщиною.

Цьогорічне видання відкривається переліком основних ювілейних і пам'ятних дат 2002 року.

Матеріал систематизовано за хронологією дат, зокрема, подається число, місяць, найменування події, текстова довідка та рекомендаційний список літератури, а в персоналях — за алфавітом.

Рекомендується бібліотечним працівникам, вчителям, студентству, а також усім, хто не байдужий до історії краю, його сьогодення, цікавиться й займається краєзнавством, хоче скористатися матеріалами у підготовці і відзначені цих подій.

Розширити коло літератури даної тематики допоможуть видання «Література про Тернопільську область за ... рік», краєзнавчі бібліографічні покажчики, списки та попереджувальні довідки, видані Тернопільською обласною універсальною науковою бібліотекою за попередні роки.

Перелік дат та ювілеїв невичерпні.

У підготовці рекомендаційного бібліографічного списку брали участь Головин Б. П. — заслужений працівник народної освіти України; Дуда І. М. — директор обласного художнього музею, мистецтвознавець; Матейко Р. М. — кандидат історичних наук, доцент ТАНГ; Свінко Й. М. — професор, зав. кафедрою фізичної географії пед. ун-ту; Хома В. І. — член правління Всеукраїнської спілки краєзнавців Тернопільщини; Чернихівський Г. І. — краєзнавець, лауреат Всеукраїнської премії в галузі пам'яток історії та культури ім. В. Антоновича. Складаємо всім ширу подяку.

Відбір літератури закінчено в липні 2001 року.

Л 64 Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2002 рік. Бібліографічний список / Уклад. М. В. Друневич. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. — 128 с.

ISBN 966-562-569-1

ISBN 966-562-569-1

ББК 92.5(4УкрTer)

© Друневич М. В., укладання., 2002

ЗНАМЕННІ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ НА 2002 РІК

СІЧЕНЬ

3 — 80 років від дня народження Вериги Василя Івановича — громадського діяча, історика, журналіста

4 — 120 років від дня народження Турули Євгена Теодоровича — композитора, диригента, музичного діяча

18 — 110 років від дня народження Карабіневича Панаса Івановича — українського актора, режисера і театрального діяча

19 — 90 років від дня народження Стецька Ярослава — визначного діяча національно-визвольного руху

19 — 80 років від дня народження Стояновського Степана Васильовича — вченого-фізіолога, доктора біологічних наук

26 — 80 років від дня народження Федорів Тетяни Миколаївни — письменниці, художниці, громадської діячки

ЛЮТИЙ

1 — 100 років від дня народження Лятуринської Оксани Михайлівни — української поетеси, малярки, скульпторки

17 — 110 років від дня народження Сліпого Йосифа — найвизначнішого українського церковного та громадського діяча, кардинала, Патріарха

БЕРЕЗЕНЬ

22 — 75 років від дня народження Комаринця Теофіля Івановича — літературознавця, фольклориста, доктора філологічних наук, професора

23 — 75 років від дня народження Лабуньки Мирослава Олексійовича — доктора історичних наук, публіциста, церковного і громадського діяча

25 — 135 років від дня народження Хомишина Григорія — кардинала греко-католицької церкви, Преосвященного Владики

30 — 80 років від дня народження Кушніра Мирослава — поета, воїка УПА

— 65 років з часу заснування Кременецького краєзнавчого музею

КВІТЕНЬ

5 — 80 років від дня народження Ластівки Петра Трохимовича — актора, народного артиста УРСР

13 — 70 років від дня народження Леськіва Богдана Васильовича — журналіста, дослідника, громадсько-політичного діяча

14 — 80 років від дня народження Пундія Павла Йосиповича — історіографа української медицини

18 — 70 років від дня народження Петрука-Попика Георгія Михайловича — поета, публіциста, лауреата Всеукраїнської премії ім. братів Лепких

ТРАВЕНЬ

8 — 75 років від дня народження Глувка Ростислава Олександровича — художника

ЧЕРВЕНЬ

7 — 125 років від дня народження Будки Никити — релігійного діяча, першого українського Єпископа у Канаді

12 — 110 років від дня народження Річинського Арсена Васильовича — українського публіциста, видавця, церковного діяча, композитора, лікаря

22 — 100 років від дня народження Герети Олеся-Петра Федоровича — поета, композитора, священика-богослова

23 — 120 років від дня народження Кузелі Зенона — мовознавця, бібліографа, історика, журналіста, етнографа

ЛІПЕНЬ

15 — 110 років від дня народження Рудницької Мілени Іванівни — політичної і громадської діячки, журналістки, письменниці

СЕРПЕНЬ

- 2 — 50 років від дня народження Мельничука Богдана Івановича — українського письменника, журналіста, редактора, краєзнавця
- 10 — 50 років від дня народження Астаф'єва Олександра Григоровича — письменника, перекладача, педагога
- 19 — 110 років від дня народження Теслі Івана — ученого-географа, педагога
- 60 років з часу виходу в світ книги І.Теслі «Наша Батьківщина»
- 27 — 50 років від дня народження Форгеля Михайла Якубовича — художнього керівника Тернопільського українського драматичного театру ім. Т.Г.Шевченка
- 29 — 90 років від дня народження Блажкевича Богдана Івановича — українського вченого-фізика

ВЕРЕСЕНЬ

- 1 — 45 років Тернопільській медичній академії ім. І.Горбачевського
- 2 — 100 років від дня народження Маланчука Григорія Івановича — професора філософії
- 15 — 110 років від дня народження Гайворонського Михайла — композитора поета, диригента і педагога, музичного, громадського діяча і критика
- 15 — 125 років від дня народження Кульчицької Олени Львівни — української художниці, народної художниці України
- 20 — 90 років від дня народження Стадниківни Стефи Йосипівни — драматичної актриси і співачки
- 23 — 130 років від дня народження Крушельницької Соломії Амвросіївни — української народної співачки, педагога, заслуженого діяча мистецтв України
- 29 — 130 років від дня народження Роздольського Осипа Івановича — фольклориста, педагога і перекладача

ЖОВТЕНЬ

- 7 — 80 років від дня народження Гошуляка Йосипа Григоровича — українського співака в Канаді
- 14 — 60 років з часу утворення Української Повстанської Армії (УПА)
- 20 — 100 років від дня народження Кремінярівської Марії — української письменниці
- 24 — 120 років від дня народження Дністрянської Софії Львівни — української піаністки, педагога і музичного критика
- 28 — 140 років від дня народження Яновича (Курбаса) Степана Пилиповича — українського актора, співака, режисера
- 30 — 120 років від дня народження Бойчука Михайла Львовича — українського живописця-монументаліста

ЛИСТОПАД

- 9 — 130 років від дня народження Лепкого Богдана Сильвестровича — письменника, літературознавця, перекладача, педагога і громадського діяча

ГРУДЕНЬ

- 3 — 125 років від дня народження Рудницького Степана Львовича — українського географа, академіка
- 31 — 130 років від дня народження Левицького Володимира Йосиповича — вченого-математика
- 45 років Струсівській заслуженій самодіяльній капелі бандуристів «Кобзар»
- 70-річчя голodomору в Україні
- 480 років з часу заснування м. Чорткова
- 775 років з часу заснування м. Кременця

3 СІЧНЯ

80 років від дня народження

Вериги Василя Івановича (3.01.1922) — громадського діяча, історика, журналіста

Василь Іванович Верига народився 3 січня 1922 р. в с. Колодрібка Заліщицького району. Закінчив народну школу в рідному селі.

За сприяння товариства «Рідна школа» в 1936-1938 рр. навчався в Заліщицькій семінарії, пізніше — у 1938-1942 рр. — у гімназії в Коломії. Після закінчення навчання учителював у селі Королівка Заліщицького району.

1943 року добровольцем вступив до 1-ї Української дивізії «Галичина», брав участь у битві під Бродами. В 1945-1948 рр. перебував у полоні в таборах в Італії, Англії.

В червні 1951 року прибув до Канади. Працював на фабриці та пошті. У 1955-1959 рр. В. Верига навчався в Торонтському університеті. Здобув на історичному факультеті ступінь бакалавра. У 1968 р., закінчили історичний факультет Оттавського університету, одержав ступінь магістра. Від 1961 року до виходу на пенсію у 1987 році працював бібліотекарем у Торонтському університеті. Тут обіймав посаду голови Слов'янської секції. Був членом Професорської асоціації університету та професійних організацій бібліотекарів. Брав участь у міжнародних конгресах славістів. Автор ряду статей і розвідок англійською мовою.

В. Верига написав і видав сім книг.

Від 1988 року він обраний генеральним секретарем світового Конгресу вільних українців.

ЛІТЕРАТУРА

Верига В. Втрати ОУН в ІІ світовій війні, або «Здобудеш українську державу, або згинеш у боротьбі за неї». — 2-е вид. — Торонто: Новий шлях, 1991. — 208 с.

Заліщицька ЦБС.

Верига В. Галицька Соціялістична Совітська Республіка (1920 р.). — Нью-Йорк; Торонто: Б.В., 1986. — 200 с.

Заліщицька ЦБС.

Верига В. Дорогами другої світової війни: Легенди про участь українців у Варшавському повстанні 1944 р. та про українську дивізію «Галичина». — Торонто: Новий шлях. — 1980. — 259 с.

Верига В. Листопадовий рейд. — К.: Вид-во ім. О.Теліги, 1995. — 192 с.

Верига В. Нариси з історії України (кінець XVIII — початок ХХ ст.). — Львів: Світ, 1996. — 446 с.

Верига В. Під сонцем Італії: Вояки дивізії «Галичина» 1-ї УД УНА в Британському таборі полонених «БЦ» у Белларії. Італія, черв.-жовт. 1945. — Торонто; Нью-Йорк; Париж; Сідней, 1994. — 254 с.

Верига В. Там, де Дністер круто в'ється: Іст. нарис виховно-освітньої політики в Галичині на прикладі учительської семінарії та гімназії в Заліщиках, 1899-1939. — 2-е вид., випр. — Львів: Каменяр, 1993. — 279 с., іл.

***

Верига В. Смерть і похорон Маковея // Тернопіль. — 1994. — №5-6. — С.40-41.

***

Верига Василь — громадський діяч, бібліотекар, історик, журналіст (3.01.1922) // »Журавлина» книга: Тернопільська українська західна діаспора. Словник імен. А-Ї. — Тернопіль, 1999. — Ч.1. — С.91-92.

Дутчак В. Над чистою криницею дитинства: Штрихи до портрета громад.-політ. діяча, іст. і публ. В.Вериги // Тернове поле. — 1995. — 2 верес.

Те ж: Колос. — 1995. — 19, 24 серп. — (Люди твої, Наддністров'я). Зустріч з Василем Веригою // Народна газета. — 1993. — №21. — 6 с.

Карпенко Б. Екзамен долі витримали // Укр. культура. — 1994. — №11-12. — С.24-25.

Ониськів М. Василь Верига // Тернопіль. — 1994. — №5-6. — С.40. Портрет гімназиста // Колос. — 1994. — 17 верес.

Сюсаяло С. Монографії і книги Василя Вериги // Вільне життя. — 1994. — 30 серп.

***

Василь Верига (1922) // 3 любов'ю до краю: Бібліогр. посібн. — Заліщики, 1998. — С.57-60.

4 СІЧНЯ

120 років від дня народження Турули Євгена Теодоровича (4.01.1882–3.12.1951) — композитора, диригента, музичного діяча

Серед незаслужено забутих і замовчуваних імен слід згадати сьогодні ім'я композитора і диригента Євгена Турули. Він народився 4 січня 1882 року в Бережанах в родині священика. Після закінчення Бережанської гімназії вступив до Львівської духовної семінарії.

У 1906 році закінчив студії та склав іспит Львівської консерваторії, одержавши диплом учителя музики, диригування, гри на скрипці та фортепіано.

У тому ж році Є.Турула одружився, висвятився на священика і був призначений катехитом гімназії в Теребовлі, де працював до 1914 року.

При читальні «Просвіти» організував великий міщаний хор, який виступав часто на концертах, великих імпрезах та фестивалях. Кожний виступ хору під керівництвом Є.Турули був визначною подією, якої всі чекали. Є.Турула працював у Теребовлі 6 років, але залишив по собі не затертий слід у культурно-мистецькому розвитку міста. Від нього вчилися любити свій народ.

В роки війни (1914–1918 рр.) Є.Турула був поранений, після виходу із шпиталю працює в Союзі Визволення України, організовує хори у Фрайштадті, потім у Берліні.

У 1920-х роках у Берліні вийшла ціла серія збірників українських народних пісень в його обробці.

У 1923 році на запрошення епископа Н.Будки приїхав до Канади, тут одержав парохію у Вінніпезі, організував незалежний хор «Канада», який славився великою популярністю. У 1929 році професор Є.Турула ставив у Вінніпезі опери: «Барон циганів», «Сон під судний день», «Ой, не ходи, Гриць» та інші. В 1934 році він залишив священичий сан і відкрив у Вінніпезі музичну школу. Написав 40 музичних творів для скрипки, 10 — для фортепіано, 12 — для оркестру.

У 1926 році вийшов «Шкільний співаник» у 3-х частинах, а в 1926 р був перевиданий під назвою «Жайворонок».

Писав Є.Турула також статті на музичні теми: «Музика й спів між українцями в Канаді», «Як мають наші діти вчитися музики». З літературних творів цікаве його оповідання «До Зарваниці».

Помер 3 грудня 1951 р. у Вінніпезі.

ЛІТЕРАТУРА

Турула Євген (1882–1951) — диригент, композитор, педагог, ното-видавець // Записки наукового товариства імені Т.Шевченка: Праці Музикознавчої комісії. — Львів, 1993. — Т.CCXXVI. — С.451–452.

Господин А. Професор Євген Турула: [Про композитора, диригента, капеляна, уродж. м. Бережан, який з 1906 р. до 1914 р. працював катехитом гімназії в Теребовлі] // Теребовельська земля: Іст.-мемуар. зб. — Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1968. — С.529–532.

***

Мельничук Б. Євген Турула // Вільне життя. — 1992. — 6 січ.

Подуфайль В. Композитор Євген Турула // Бережанське віче. — 1993. — 26 черв. — (Постаті).

***

Турула Євген (1882–1951) — український диригент, педагог, композитор // Митці України: Енцикл. довід. — К., 1992. — С.590.

***

Турула Євген (1882–1951) // Гусятинщина: імена відомі і невідомі (штрихи до портретів): Довід.-Бібліогр. покажч. — Тернопіль, 1999. — С.46.

18 СІЧНЯ

110 років від дня народження Карабіневича Панаса Івановича — (18.01.1892– 15.05.1964) — українського актора, режисера і театрального діяча

Народився 18 січня 1892 року на Вінниччині в трудовій родині. В 1915 році був забраний до царської армії. Скуштував страхів російсько-австрійської війни. Після тяжкого поранення був мобілізований.

В 1917 році вступив до театру славнозвісного Миколи Садовського, який став для нього плідною «школою сцени».

У складних умовах національно-визвольної війни українського народу П. Карабіневич гастролює у складі театру М. Садовського. Пізніше працює актором у мандрівних трупах Галичини.

У 1927-1939 роках очолив мандрівний театр. Це був один із кращих драматично-опереточних театрів, який щорічно гастролював на Львівщині і Тернопільщині.

На базі акторського складу театру П. Карабіневича та труп М. Комаровського і Б. Сарамагі був створений 1939 р. Тернопільський обласний театр ім. І. Франка. В ньому П. Карабіневич обіймає посаду заступника директора. Через рік він організовує пересувний Бережанський театр.

У повоєнні роки Панас Іванович працює методистом обласного Будинку народної творчості режисером Заліщицького і Чортківського самодіяльних аматорських театрів, ставить на сцені твори української класичної драматургії та сучасних авторів. Кращі його вистави у Чорткові — «Нatalка Полтавка», «Назар Стодоля», «Безталанна», «Невольник».

Працював директором Чортківського будинку культури з 1951 до 1961 року.

Помер 15 травня 1964 року і похований у Чорткові.

ЛІТЕРАТУРА

Забуті імена Чорткова // Голос народу. — 1991. — 20 лип.

Остапенко І., Швець І. Життя, віддане театрі та людям // Голос народу. — 1997. — 1 лют.

Чортіта Я. Наша гордість і слава // Досвітні вогні. — 1997. — 8 лют.

***

Він грав на Тернопільській сцені: [В обл. архіві оформленена кн. виставка, присвячена 105-й річниці від дня народження П. Карабіневича] // Свобода. — 1997. — 23 січ.

Медведик П. Сценою покликаний: У Чорткові відкривається пам'ятник театральному діячу Панасу Карабіневичу // Свобода. — 1993. — 15 трав.

***

Карабіневич Панас Іванович // Енциклопедія українознавства. — Львів, 1994. — Т.3. — С.957.

19 СІЧНЯ

90 років від дня народження

Стецька Ярослава (19.01.1912–5.07.1986) — визначного діяча національно-визвольного руху

Ярослав Стецько — один із найвидатніших борців національно-визвольних змагань — народився 19 січня 1912 року у Тернополі. Гімназію закінчив тут же і розпочав навчання на філософському факультеті Львівського університету, але арешт 1934 року і суд не дозволили закінчити навчання. Від гімназійної лави — член УВО, а від 1929 року — член обласної екзекутиви ОУН, редактор підпільних журналів «Бюлетень КЕ ОУН», «Юнак», «Юнацтво». Багато разів піддавався арештам польською окупацією. У 1934 році арештований у зв'язку з убивством польського міністра внутрішніх справ Перецького і, як член КЕ ОУН, засуджений на Львівському процесі ОУН на п'ять років в'язниці. Після звільнення з в'язниці вийшов 1937 року за кордон і за дорученням Євгена Коновальця розпочав підготовку до Другого Великого Збору ОУН.

В 1941 році на Другому Великому Зборі його обирають членом Проводу ОУН. 30 червня 1941 року Національні Збори у Львові, проголосивши Відновлення Української Держави, обрали Ярослава Стецька Головою Державного Правління. Заарештований німецькими властями, пробув у концтаборі до кінця 1944 р.

Після війни Ярослав Стецько стає головою Антибільшовицького блоку Народів Східної Європи й Азії, членом проводу Європейської Ради свободи і Світової Антикомуністичної Ліги.

Тернопільщина свято береже пам'ять про свого незабутнього сина, який усе життя присвятив боротьбі за волю України. В Тернополі на будинку, де він народився, встановлена меморіальна дошка, його іменем названа вулиця.

У селі Кам'янках Підволочиського району, де тривалий час жила сім'я незалежного борця за волю, Ярослав Стецько вперше в Україні постав перед земляками у бронзі й граніті.

У селі Великий Глибочок, що під Тернополем, іменем Я. Стецька, названо вулицю і місцеву школу. На родинній хаті Стецьків встановлено меморіальну дошку.

ЛІТЕРАТУРА

Стецько Я. Твори: У 2-х т. Українська визвольна концепція. — Мюнхен: ОУН, 1987-1991.

Т.1. — 1987. — 528 с.

Т.2. — 1991. — 468 с.

Підгаєцька ЦБС.

Стецько Я. 30 червня 1941: Проголошення відновлення державності України. — Торонто: Гомін України, 1967. — 466 с.

Стецько Я. Українська визвольна концепція. Ч.1. — Б.М.: ОУН, 1987. — 528 с.

Теребовлянська ЦБС.

Грещук Г. Тернопільщина вшановує пам'ять Ярослава Стецька // Тернопілля' 97: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.188.

Деякі прославлені вихованці гімназії // Маланюк П.М., Білик Л. Р., Маланюк М. П. Творчий потенціал української гімназії. — Тернопіль, 1999. — С.86, портр.

Михайлук Б. Білі плями історії: [Події ОУН в Галичині. Ярослав Стецько]. — Тернопіль: Збруч, 1997. — 47 с.

Руснachenko A. Rozumom i sercem: Ukrains'ka sushpil's'no-politychna dumka 1940-80-x rokiv. — K., 1999. — C.304: Pro Ya. Stec'ka.

Ярослав Стецько // Маланюк М., Маланюк П. Сторінки боротьби за українську гімназію в Тернополі. — Тернопіль, 1998. — С.73, портр.

Ярослав Стецько i його концепція національно-визвольної боротьби // Полянський О. Історичні силуети. — Тернопіль, 1998. — С.61-66.

***

Бедрій А. Слава i честь національним героям! // Визвольний шлях. — 1999. — №5. — С.555.

Галамай С. З його Духа печатю // Визвольний шлях. — 1999. — №1. — С.58.

Каменюк О. Соборна Україна — зміст його життя // Свобода. — 1996. — 18 січ.

Николин M. Патріот, полум'яний борець // Дзвін. — 1995. — №3 (берез.).

Плачинда С. Ярослав Стецько i сучасність // Визвольний шлях. — 1996. — №9. — С.1063-1069.

Сагайдак M. Великий українець з Великого Глибочка // Тернопільська газета. — 1997. — 16 січ.

Ярослав Стецько // Тернистий шлях. — 1992. — №4 (січ.).

***

Ярославу Стецьку присвячується: [Обл. урочист. Акад. у В.Глибочку] // Шлях перемоги. — 1997. — 6 лют.

***

Букавин О. Вклонімося провідникові нації: [Відкриття у Тернополі пам'ятника Я. Стецьку (15.11.98)] // Земля Підгаєцька. — 1998. — 20 листоп.

Велинівський В. Вічний поклик пам'яті: [У с. Кам'янках Підволовськ. р-ну відкрито пам'ятник Я. Стецьку] // Тернове поле. — 1995. — 11 листоп.

Грещук Г., Ліберний О. Повернувся у бронзі: У Тернополі відкрито пам'ятник Я. Стецьку // Свобода. — 1998. — 17 листоп.

Івасечко В. Шана наша безмежна: [У с. В. Глибочок створюється меморіально-музейний комплекс ім. Я. Стецька] // Подільське слово. — 2000. — 21 січ.

Пам'ятник у Тернополі — символ безсмертя національної ідеї // Шлях перемоги. — 1998. — 18 листоп.

***

Пісня про Ярослава Стецька /Муз. Ю. Кіцили, Сл. В. Вихруща // Свобода. — 1996. — 24 лют.

19 СІЧНЯ

80 років від дня народження

Стояновського Степана Васильовича

(19.01.1922–30.04.2000) — вченого-фізіолога,

доктора біологічних наук

Степан Васильович Стояновський народився 19 січня 1922 року в селі Кобиловолоки Теребовлянського району.

Навчався у сільській школі, потім — у Чортківській гімназії імені Маркіяна Шашкевича, відтак вступив до Віденської медичної академії, закінчив Львівський ветеринарний інститут. Зрештою, науковій роботі у цьому вузі, який тепер називається Академією ветеринарної медицини імені Степана Гжицького, професор С. В. Стояновський присвятив понад 50 років свого життя.

Степан Стояновський створив у Львові самобутню школу фізіології сільськогосподарських тварин. Протягом чверті століття (1964-1989 рр.) він очолював Львівський зооветеринарний інститут.

За час своєї роботи у вузі Степан Стояновський опублікував понад 350 праць, одержав три авторські свідоцтва про наукові відкриття. З-під його наставницького крила вийшли у широкий світ 10 докторів і 50 кандидатів наук, понад 20 тисяч ветеринарних фахівців та понад 500 наукових і педагогічних спеціалістів.

Більше двох десятиліть Степан Стояновський був членом центральної ради фізіологів України та міжнародного фізіологічного товариства. Він брав активну участь у політичному, громадському і культурному житті, був членом Української і Міжнародної Ради миру. Понад 25 років професор Стояновський очолював Львівську обласну Раду миру.

Помер 30 квітня 2000 р. у Львові.

ЛІТЕРАТУРА

Гаврилюк П., Головин Б. Степан Стояновський. Науковець, громадський діяч // Тернопілля'97: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.221-223.

Стояновський Степан — український вчений // Городиський Л., Зінчишин І. Мандрівка по Теребовлі і Теребовлянщині: Іст. нарис-путівник. — Львів, 1998. — С.178.

Стояновський Степан (19.01.1922) — вчений-фізіолог, професор, доктор біологічних наук // Теребовлянщина: Іст.-краєзнав. та літ.-мистец. журнал. — Львів, 1999. — Вип. 1. — С.93.

***

Гаврилюк П. Щастя вам, пане професоре! // Селянська доля. — 1997. — 18 січ.

Головач П., Крупняк Я. Степан Стояновський // Трудова слава. — 1992. — 25 січ.

Головин Б. Степан Стояновський — науковець і громадянин // Свобода. — 1997. — 11 січ.

***

Стояновський Степан Васильович (19.01.1922. с. Кобиловолоки, тепер с. Жовтневе Теребовл. р-ну) — укр. вчений // УРЕ. — 2-е вид. — К., 1978. — Т.11. — С.12.

26 СІЧНЯ

80 років від дня народження

Федорів Тетяни Миколаївни (26.01.1922—4.07.1989) — письменниці, художниці, громадської діячки

Українська письменниця, художниця і культурно-громадська діячка в Канаді Тетяна Миколаївна Федорів народилася 26 січня 1922 року на хуторі Веснівка, що належала до села Денисова Козівського району.

Початкову освіту здобула в Золотій Слободі, а семирічну — в Денисові.

Добре вчилася, була активною й на культурно-громадському ґрунті.

Після закінчення загальноосвітньої школи вчилася у Бережанській торговельній школі і працювала в кооперативному союзі в Козові. В 1943 році вийшла заміж за Я. Федорова і влітку воєнного 1944 року молоде подружжя виїшло до Австрії, а звідти у 1948 р. — до Канади. Поселились в Едмонтоні. Власне, тут і розпочинається її багатогранна культурна та письменницька діяльність.

Вона організовує і очолює хор «Верховина». Веде танцювальний та драматичний гуртки, пише поезії, сценічні твори: «Леся на Тарасовій могилі», «Нескореним», «Андріївський вечір», «В ніч під Великденем», «Колядники з України», «Ніч під Івана Купала», «На Маланчин вечір», та багато інших, які свідчать про глибокі знання українських обрядів, рідної етнографії та фольклору.

Близьку проявила себе Т.Федорів і в скульптурі. Вона є автором понад сотні керамічних виробів за трипільськими мотивами. А ще була закохана в красу нашої вишивки та переважно в жіночі національні строї. Займалася розробкою орнаментів та узорів.

Проте найяскравіше засвітилася постать Тетяни Федорів у царині письменницької діяльності. З-під її пера вийшла ціла низка прекрасних віршів, які легко читаються, сприймаються серцем, змушують тужити за втратами та вірити в перемогу і крашу долю. Українсько-канадські композитори створили на її поезію понад 20 прекрасних музично-пісенних творів: «Я до вас ще повернуся», «Шумить далека Верховина», «Голуби не озеречко», «Моя пісня» тощо.

У 1984 році вийшов упорядкований і редактований нею «Ювілейний збірник», присвячений 25-річчю хору «Верховина», де поруч із статтями і репертуаром хору вміщено її поезії. Більшість її віршів поклав на музичну довголітній диригент хору, композитор С. Яременко.

За плідну творчу діяльність вона відзначена найвищою нагородою — золотим пам'ятним медальйоном Тараса Шевченка.

Померла 4 липня 1989 року в Едмонтоні.

ЛІТЕРАТУРА

Федорів Т. Я до вас ще повернуся. — Тернопіль: Лілея, 1993. — 87 с.

***

Федорів Т. Верховина; Весняна пісня; Коли ми впадемо на дорозі; Тобі, Володарко [у 1000-річчя хрещення України]; 500 героям Кінгіру; Знам'я Перемоги; Прощавайте: [Вірші] // Джерело. — 1994. — №1. — С.205-211.

Федорів Т. Рідна мамо моя; Весняна пісня; Мак червоний: [Вірші] // Вільне слово. — 1992. — 25 січ.

Федорів Т. Розкажіть мені, зорі; З-за краю світа, з-за могил; Прощавайте: [Вірші] // Тернопіль: Тернопільська літературна. Дод. №4. — Тернопіль, 1992. — Вип. 2. — Ч.1.— С.53-54.

***

Савак Б. Натхнення з маминої криниці: До 75-річчя від дня народження // Свобода. — 1997. — 11 лют.

Те ж: Вільне слово. — 1997. — 24 січ.

Савак Б. Тетяна Федорів: Життя на вівтар української волі: До 75-річчя від дня народження // Тернопілля'97: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.204-207.

Савак Б. «Я до вас ще повернуся»: Передм. // Федорів Т. Я до вас ще повернуся. — Тернопіль, 1993. — С.3-7.

Тетяна Федорів // Хома В. А Денисів село славне. — Тернопіль, 1997. — С.21-22.

Хома В. Тужило серце на чужині // Джерело. — 1994. — №1. — С.201-205.

***

Федорів Тетяна (дів. прізвище Микитів) — поетеса, громадська діячка // Мазурак Я. Літературна Бережанщина: Біограф. довід. — Бережани, 2000. — С.130-131.

1 ЛЮТОГО

100 років від дня народження

Лятуринської Оксани Михайлівни (1.02.1902—13.06.1970) — української поетеси, малярки, скульпторки

Народилася письменниця на хуторі Ліс Кременецького повіту, нині с. Хоми Збаразького району, в родині офіцера-прикордонника. Батько походив із давнього французького роду де Ля-Тур, мати — німкеня Анна Верке. Навчалася Оксана у російськомовній гімназії графині Блудової в м. Острог, у 1918-1920 рр. — Кременецькій українській гімназії ім. Івана Стешенка.

З 1924 р. — на еміграції, спочатку в Німеччині, згодом у Празі, де закінчила гімназію. Навчалася на філософському факультеті Карлового університету. Закінчила Вищу мистецьку школу та Мистецькі студії професора Мако. З 1949 р. жила в США. Померла 13 червня 1970 р. в м. Міннеаполіс: Похована у Бавнд-Бруку.

Вірші писала з восьми років, а малювала — із шести. «Смерть козака» — перша поезія, надрукована в альманасі «Гуртуймося» 1923 р. Перебуваючи у Празі, друкувалася у різних часописах під псевдонімом Оксана Печеніг. Вживала також псевдоніми Роксанна Вишневецька, Єроним, Оксана Черленівна, Марта Борецька.

У Празі вийшли дві збірки її поезій, а в повоєнні роки у США та Канаді — ще шість. В Україні видрукувана книга «Знаю казку» (1995).

Майже 30 років жила в м. Міннеаполіс, де контактувала з відомим поетом, вченим і громадсько-політичним діячем Ол. Неприцьким-Грановським. Збереглося і варте уваги їх листування. Проф. О. Грановський усіляко підтримував поетку і морально, і матеріально. Адже вона тяжко хворіла, втратила слух, що надто гнітило, бо не чула людської мови.

Українському читачеві її поезія стала доступна здебільшого після виходу «Хрестоматії української літератури та літературної критики». За

останні роки твори О. Лятуринської друкувалися у «Дзвоні», «Тернополі», «Русалці Дністровій», «Свободі», «Вільному житті», інших часописах. Заслуговують уваги її публіцистична та мистецька спадщина, спогади, рецензії.

О. Лятуринська відома як перекладачка. Письменниця не вибирала найвидоміших поетів, і в малознаних вона інколи знаходила настроєво близькі собі речі. Серед них: К.-Я. Ербен, П. Явор, М. Богданович, Л. Генюш, Марія фон Ебнер-Ешенбах, Г. Лонгфелло.

Багато працювала вона і над вивченням фольклору. Це почалося ще у 1953 р., коли було надруковано її статтю «Писанка». У 1958 р. з'явились статті «Коляда», «Міфологічна колядка і міф», «Боже коло» та оповідання «Бай-Казка».

У незалежній Україні вішановано пам'ять О. Лятуринської. На приміщенні колишньої української гімназії у Кременці встановлено меморіальну таблицю, одна з вулиць міста названа її ім'ям, а у краснавчому музеї експонується ряд матеріалів про її життя та творчість.

ЛІТЕРАТУРА

Лятуринська О. Зібрані твори. — Торонто: Вид-ня організації українок Канади, 1983. — 800 с.

Лятуринська О. Знаю казку: Вірші, оповідання. — К.: Веселка, 1995. — 94 с.

Лятуринська О. Княжа емаль: Пам'яти Юрія Дарагана. — Прага: Пробоєм, 1941. — 63 с.

***

Лятуринська О. Вірші великомного циклу // Богословень: Духовна поезія західноукраїнських авторів. — Тернопіль, 1994. — С.204; 344-345; 480-482.

Лятуринська О. Добірка віршів // Координати: Антологія сучасної української поезії на Заході. — Нью-Йорк, 1969. — Т.1. — С.137-144; С.131-136: — Біогр. довід.

Лятуринська О. Поезії // Музя любові й боротьби: Укр. поезія працької школи. — К., 1995. — С.83-90. Біогр. довід.

Лятуринська О. Із книги «Княжа емаль»; Волинські буколіки; Із книги «Гусла»; На труну Ольжичеві: [Вірші] // Українське слово: Хрестоматія укр. літ. та літ. критики ХХ ст. — К., 1994. — Кн. 2. — С.389-394.

***

Лятуринська О. «Гусла»: Антологія укр. поезії за рубежем // Жовтень. — 1989. — №9. — С.10-14, портр.

Лятуринська О. Добірка поезій // Вільне життя. — 1992. — 4 берез.

Лятуринська О. Незабудка; Жоржини; Вербова гілка; Карольки: [Вірші] // Сільські обрії. — 1991. — №9. — С.90.

***

Анісімова Н. «Як передати, осене, твою істоту?» // Слово і час. — 1999. — №11. — С.46.

Бучко Д. Оксана Лятуринська «Дуже сумно, що не лишається часу для праці мистецької» // Тернопіль вечірній. — 1997. — 8 лют.

Державин В. Три роки літературного життя на еміграції (1945-1947). — Мюнхен, 1948. — 29 с.

Ільницький М. Поетичні емалі О. Лятуринської // Жовтень. — 1989. — №9. — С.14-15.

Могила О. Лятуринської. Бавнд-Брук, США // Літопис Червоної Калини: Іст.-краєзнав. часопис. — 1994. — №1-3. — С.19: Фот.

Нахлік О. Апеляція до княжої доби в емігрантській поезії // Дзвін. — 1997. — №7. — С.139-150.

Поліщук Я. Мистецькі світи Оксани Лятуринської // Українська культура. — 1996. — №3. — С.13-14.

Радищевський Р. З гаптованого рукава // Лятуринська О. Знаю казку. — К., 1995. — С.5-11.

Сліпушко О. Мистецький герб Оксани Лятуринської // Дніпро. — 1996. — №11. — С.98-104; №12. — С.104-106.

Терниста зоря Оксани Лятуринської // Чернихівський Г. Портрети пером: Статті, есе, рецензії. — Кременець, Тернопіль, 2001. — С.29-49.

Чернихівський Г. Лятуринська О. — З.М. (1.02.1902-13.06.1970): Біогр. довід. // Українська журналістика в іменах. — Львів, 1995. — Вип. 2. — С.172-180. Бібліогр. С.180.

Чернихівський Г. Розмаїття таланту // Русалка Дністрова. — 1997. — №2

Чернихівський Г. Терниста зоря Оксани Лятуринської // Тернопіля'95: Регіон. річник. — Тернопіль, 1995. — С.367-372.

Те ж: Самостійна Україна. — 1996. — №1. — С.6-15.

Шаварин І. Розмаїття таланту // Гомін волі. — 1997. — 8 лют.

Листи Юрія Шереха до Оксани Лятуринської // Сучасність. — 1998. — №10. — С.117.

Лятуринська Оксана Михайлівна (1902-1970) — укр. письменниця, скульптор // УЛЕ. — К., 1995. — Т.3. — С.246.

Лятуринська Оксана (1902), письменниця, скульптор // Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубайовича. — Львів, 1994. — Т.4. — С.1403.

95 років від дня народження Лятуринської Оксани Михайлівни (1.02.1902-13.06.1970) — укр. поетеси, малярки, скульпторки // Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 1997 рік: Бібліогр. список /Уклад. Н.Іванко. — Тернопіль, 1996. — С.17-19.

Лятуринська Оксана Михайлівна // Література землі Збаразької: Бібліогр. покажч. /Упоряд. М.Дем'янюк. — Збараж, 1995. — С.19.

Лятуринська Оксана (1902-1970): Біо-Бібліогр. довід. // Повернуті імена: Рек. Бібліогр. покажч. — К., 1995. — Вип. 4. — С.27-34.

Чернихівський Г., Сташенко Н. Оксана Лятуринська: Бібліогр. покажч. — Луцьк: Вежа, 2001. — 125 с.

17 ЛЮТОГО

**110 років від дня народження
Сліпого Йосифа (17.02.1892-7.09.1984) — найви-
значнішого українського церковного та громад-
ського діяча, кардинала, патріарха**

Одним із визначних діячів української і духовної культури ХХ століття був наш славний краєнин Патріарх Української греко-католицької церкви Йосиф Сліпий.

Народився 17 лютого 1892 року в селі Заздрість, тепер Теребовлянського району, в заможній селянській, глибоко християнській родині. Батьки з дитячих років прищепили своєму синові жадобу до знань Божих справ.

Початкову освіту здобув у рідному селі. Згодом навчався у Тернопільській гімназії, після закінчення якої продовжив навчання у Львові й

Інсбруку. І в 1917 році Йосиф Сліпий одержує священичий сан. Потім вчиться в Римі — в університетах Грекоріанум і Анджелікум, а також у Папському Східному Інституті. Улітку 1922 року молодий доктор теології повертається до Львова і стає професором Львівської духовної семінарії, а з 1925-го — ректором цієї семінарії, а потім — ректором Львівської богословської академії. 22 грудня 1939 р. висвячений митрополитом Андреєм Шептицьким на єпископа з правом наслідування.

З 1945 до 1963 року митрополит Йосиф — в'язень сталінських таборів.

У 1965 р. папа Павло VI номінує Блаженнішого кардиналом. Ще через десять років Й.Сліпий приймає титул патріарха УГКЦ.

Мирослав Іван Кардинал Любачівський відзначив три основні заслуги Блаженнішого патріарха в історії церкви.

По-перше, Йосиф Сліпий високо підніс українську богословську науку, як ректор Львівської духовної семінарії, засновник Українського богословського товариства і головний редактор квартальника «Богословія».

Друга його заслуга — вісімнадцятирічне мучеництво в тюрмах. Він витримав чи не найважчі часи в історії нашої церкви — сталінщину. Поневіряючись по більшовицьких катівнях, митрополит подавав яскравий приклад справжньої людської мужності, зразок безстрашності, терпіння.

І третя заслуга патріарха Йосифа — оборона прав не тільки УГКЦ, а й усіх східних католицьких Церков. Крім того, Йосиф Сліпий створив патріархат УГКЦ, вніс значний вклад у науку і культуру рідного народу.

За час перебування в Римі Йосиф Сліпий опублікував понад 200 праць, він спілкувався з науковцями (досконало знов вісім мов), був меценатом науки, давав кошти на різні видання. Патріарх Йосиф врятував Український вільний університет, виділивши у 1976 році 950 тисяч марок на купівлю будинку для нього.

До кінця свого життя Блаженніший залишився вірним Церкві і українському народові. У «Заповіті» він просив: «Поховайте мене в нашему Патріаршому Соборі Святої Софії, а як воплотиться наше видіння, занесіть мою домовину, в якій спочину, на рідну Українську Землю і покладіть її у храмі святого Юра у Львові, біля гробниці Слуги Божого Андрея...».

Аж через вісім років після смерті Патріарха стало можливим виконати його прохання. А у вересні 1999 року у селі Заздрість було відкрито музейно-меморіальний комплекс.

Лише тепер віддаємо запізнілу честь і шану безстрашному українському пастиреві, вчителю, духовному батькові Української греко-католицької церкви, якого нарешті оцінили і зрозуміли.

ЛІТЕРАТУРА

Благодарне слово Блаженнішого Йосифа 17 лютого 1972 року у Храмі Жировецької Матері Божої і Святих мучеників Сергія і Вакха // Тернопіль: Українська гімназія в Тернополі 1898-1944. Дод. №3. — Тернопіль, 1992. — С.26-27.

Завіщання Блаженнішого патріарха Йосифа // Людина і світ. — 1993. — №1. — С.22-27.

Заповіт Блаженнішого Партіярха Йосифа Сліпого. — Філадельфія, 1992. — 40 с.

Послання Патріарха Йосифа про поєдання в Христі: Українському народові мир і благословення // Літ. Україна. — 1992. — 23 лип.

Сліпий Й. Історія Вселенської церкви на Україні. Т.4. Ч.1. Від Флорентійської до Берестейської унії (1439-1596). — Рим, 1996. — 522 с.

***

о.Бендинк М. Як бачив помісництво Української церкви Патріарх Йосиф Сліпий // »Берестя-1596»: Матеріали Всеукр. наук.-богословської конф. — Тернопіль, 1996. — С.1-4.

Бойцун Л. Патріарх Йосиф Сліпий як ісповідник ідеї національної церкви // Ідея національної церкви в Україні. — Тернопіль, 1997. — С.10-12.

Гринів О. Свідчення для світу, нації та історії // Львівщина'96: Регіон. річник, 1996. — С.113.

Деякі прославлені вихованці гімназії: Йосиф Сліпий // Маланюк П.М., Білик Л. Р., Маланюк М.П. Творчий потенціал української гімназії. — Тернопіль, 1999. — С.85-86. Фото.

Те ж: Маланюк М., Маланюк П. Сторінки боротьби за українську гімназію в Тернополі. — Тернопіль, 1998. — С.70-73. Фот.

Із спогадів митрополита Йосифа Сліпого про ставлення органів радянської влади до священиків греко-католицької церкви // Культурне життя в Україні. Західні землі: Док. і матеріали. — Т.1. 1939-1953. — К., 1995. — С.112.

Калинка Н. Життя Йосифа Сліпого — подвиг в ім'я бога та України // Вісник Тернопільського інституту педагогічної освіти. — Тернопіль, 1995. — С.120-121

Кардинал Йосиф Сліпий — славний син Тернопільщини // Головин Б. Мученики та ісповідники української церкви ХХ століття: Нариси. Статті. Дослідження. — Тернопіль, 2000. — С.59-64

Качмар В. Патріарх Йосиф обновник української католицької церкви. — Чікаго, 1976. — 31 с.

Опалюк Н. Йосиф Сліпий. Мученик за Христа й Україну // Тернопілля'97: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.166.

Патріарх і Кардинал Йосиф Сліпий // Українці в світі. — Київ; Мельбурн, 1995. — С.183-186.

Рудницька М. Невидимі стигмати. — Рим; Мюнхен; Філадельфія: Тво за Патріархальний устрій УГКЦ, 1971. — 395 с.

Хома І. Йосиф Сліпий. Отець та ісповідник Української мученицької Церкви. — Рим: Вид-во Салезіан. — Т-ва Святої Софії, 1992. — 183 с.

***

Ганусин І. Нескорений дух Патріарха // Тиждень. — 1998. — №7 (лют.). — С.6.

Голіят Р. Твори Патріярха Йосифа // Визвольний шлях. — 1998. — №8. — С.10-17.

Жила В. Ісповідник віри — Йосиф Сліпий // Визвольний шлях. — 1996. — №2. — С.249-253.

Козачинський М. Через терни до зірок // Вільне життя. — 2000. — 7 верес.

Малина Б. Невизнаний Патріарх // Політика і культура. — 2000. — №33. — С.32.

Моравські Д. Йосиф Сліпий — символ незалежності України // Визвольний шлях. — 1999. — №9. — С.1077.

Опалюк Н. Хресний шлях Йосифа Сліпого // Рідна школа. — 1998. — №1. — С.10-14.

Павлів Б. Шлях до Храму // Освіта. — 1999. — 8-15 груд.

Романець Д. В'язень Христа і України // Україна молода. — 1997. — 19 лют.

Сливка П. Ісповідник за Христа й Україну // Тернопіль вечірній. — 1997. — 19 лют.

Сумик Ю. Драматична одісія Патріарха Йосифа Сліпого // Україна молода. — 2000. — 11 квіт.

Тетерина-Блохін Д. Життя і діяльність Патріарха Йосифа Сліпого // Візвольний шлях. — 1999. — №2. — С.145.

Хресний шлях Патріарха // Русалка Дністрова. — 1997. — №3 (лют.).

***

Грицяк Є. Спомин про Верховного архієпископа Митрополита Йосифа Сліпого // Самостійна Україна. — 1999. — №3 (лип.-верес.). — С.40.

Сорока П. «Лише великого бажати повинен той, хто прагне перемог...»: Історія дружби поетеси Зої Когут і Патріарха Йосифа Сліпого // Русалка Дністрова. — 1996. — №18 (жовт.).

***

О.Глубіш О. Ми схиляли голови і вгору підносили серця: [Перепоховання Патріарха Йосифа Сліпого у Львові] // Божий сіяч. — 1997. — №10 (жовт.).

Грищук Г. Освячено місце під капличку і пам'ятники Й.Сліпому і В.Чорноволу // Свобода. — 2000. — 22 лип.

Миколаєнко Г. Така воля Кардинала: [На батьківському подвір'ї Сліпих у с.Заздрість Теребовл. р-ну виріс духовний центр ім. Патріарха] // Свобода. — 1998. — 19 верес.

***

«Я з вами по всі дні і до кінця віку»: Блаженніший Патріарх кардинал Йосиф Сліпий. 17.02.1892-7.09.1984: Бібліogr. покажч. / Уклад. А.О. Ленчишин. — Тернопіль, 1997. — 64 с.

22 БЕРЕЗНЯ

75 років від дня народження

Комаринця Теофіля Івановича (22.03.1927–8.10.1991) — літературознавця, фольклориста, доктора філологічних наук, професора

Теофіль Комаринець народився 22 березня 1927 року у селі Передмірка Лановецького району в селянській родині. Початкову освіту здобув у рідному селі, а неповну середню — у селищі Вишнівець. Юнацькі роки пройшли у старовинному Крем'янці. Тут здобув середню освіту, а згодом вступив до торговельної школи. Але йому не до вподоби виявилися «Комерційні науки». Він переходить до Крем'янецького учительського інституту. Закінчує його у 1945 році з відзнакою. Того ж року вступає до Львівського державного університету на філологічний факультет.

Після закінчення університету професія учителя не задовольняє Теофіля Комаринця, і він ставить перед собою нову мету стати науковцем.

Вступає до аспірантури інституту літератури імені Т.Г.Шевченка. З перших днів поринув у дослідницьку роботу, готувався до кандидатських іспитів. Восени 1954 року Т. Комаринець захистив кандидатську дисертацію «Шевченко і народна творчість». І лише через рік молодого ученого прийняли асистентом кафедри української літератури. Згодом Т. Комаринець — доцент Львівського педінституту, завідувач кафедри у Дрогобицькому педінституті. З 1967 року — доцент кафедрі української літератури Львівського університету, а з 1988 року — професор.

Т. Комаринець — автор більше двохсот наукових праць, опублікованих у вітчизняних і зарубіжних виданнях, та монографій «Шевченко і народна творчість», «Ідейно-естетичні основи українського романтизму», що здобули високі оцінки у нас і за кордоном.

Брав участь у багатьох міжнародних, всесоюзних і республіканських наукових форумах — у конгресі славістів, симпозіумі «Іван Франко і світова культура», радянсько-американському симпозіумі «Давня українська література і нова українська література» тощо.

Предметом його наукових пошуків були теорія та історія української літератури XVIII–XX століть.

Помер Т. Комаринець 8 жовтня 1991 року у Львові. Одна з вулиць міста названа його ім'ям. В університеті, де працював і залишив велику наукову спадщину, свято бережуть пам'ять про нього.

ЛІТЕРАТУРА

Комаринець Т. Державна мова і двомовність / Упоряд. О. Комаринець; Передм. І. Мельника. — Львів: Основа, 1995. — 36 с.

Комаринець Т. І. Ідейно-естетичні основи українського романтизму (проблема національного й інтернаціонального). — Львів: Вища школа, 1983. — 222 с.

***

Комаринець Т. До передісторії просвітницького руху в Україні // Нарис історії «Просвіти». — Львів; Krakів; Париж, 1993. — С. 10-14.

Комаринець Т. Співомовки Степана Руданського // Руданський С. Лев і пролев: Пісні, приказки, байки, небилиці, переклади та переспіви. — Львів, 1980. — С. 5-11.

Комаринець Т. Твір європейськогозвучання // Богдан Лепкий — видатний український письменник: Зб. ст. і матеріалів урочист. акад., присв. 120-літтю від дня народж. письменника. — Тернопіль, 1993. — С. 90-102.

***

Комаринець Т. Шляхи незнищеної книги: [До історії «Кобзарів» Т. Г. Шевченка] // Дзвін. — 1994. — № 5. — С. 141-143.

Комаринець Т. Щоб народ не був німим: [Про укр. нац.-культ. рух, мову Я. Головацького і М. Шашкевича] // Слово і час. — 1992. — № 2. — С. 3-10.

***

Головин Б. В обороні калинового дива // Тернопілля'95: Регіон. річник. — Тернопіль, 1995. — С. 627-630.

Головин Б. Теофіль Комаринець — літературознавець, фольклорист // Голос Лановеччини. — 1995. — 9 лют.

Те ж: Дзвін. — 1995. — № 4 (черв.).

Головин Б. Теофіль Комаринець — науковець, громадянин, борець // Свобода. — 1995. — 28 берез. — (Славетні земляки).

Комаринець Теофіль // Тернопіль. — 1993. — № 3. — С. 49-50.

Николин М. Сіяч розумного, доброго, вічного // Селянська доля. — 1995. — 25 берез.

Ониськів М. Професор з Передмірки // Вільне життя. — 1995. — 7 лют.

Те ж: Голос Лановеччини. — 1995. — 10 берез.
***

Якимович Б. На тлі подій: Спомин про друга // Дзвін. — 1995. — № 12. — С. 102.

***

Теофіль Комаринець (1927-1991): Бібліогр. покажч. — Львів, 1997. — 40 с.

23 БЕРЕЗНЯ

75 років від дня народження

Лабуньки Мирослава Олексійовича (23.03.1927) — доктора історичних наук, публіциста, церковного і громадського діяча

Мирослав Олексійович Лабунька народився 23 березня 1927 року в селі Котів Бережанського району в селянській родині.

Великий вплив на сина мав батько, він вільно читав старослов'янською, польською і німецькою мовами, заохочував сина до вивчення історії своєї Батьківщини. Побачивши неабиякі здібності Мирослава, відправив його на навчання у Бережани в «Державну гімназію з українською мовою навчання». Мирослав мав велике бажання до навчання, йому легко давалися як математично-природничі, так і гуманітарні предмети.

У 1944 році, щоб не бути мобілізованим у вермахт, він записався у допоміжні частини. До кінця війни був у Судетах. Потрапив в американську зону окупації. Гімназію закінчив у Німеччині завдяки вільному володінню німецькою мовою. У 1946-1950 роках навчався у семінарії Української греко-католицької церкви у Німеччині та Голландії. Кандидатську дисертацію про реформи австрійського цісаря Франца-Йосифа II в Західній Україні, і зокрема в УГКЦ, захистив на історичному факультеті в Любені (Бельгія). Згодом переїхав у США, працював у Колумбійському університеті (Нью-Йорк).

М. О. Лабунька — професор університетів Ла Саль (Філадельфія, США), Українського католицького університету (Мюнхен, Німеччина),

співробітник Українського наукового інституту при Гарвардському університеті (США).

Володіє українською, польською, російською, німецькою, англійською, французькою, латинською, церковнослов'янською і болгарською мовами. Активіст молодіжної української організації «Пласт». Автор численних праць з історії, зокрема східних країн, та релігієзнавства.

Мирослав Лабунька — активний діяч української діаспори, чимало зробив для налагодження її зв'язків з Україною.

ЛІТЕРАТУРА

Лабунька М. Бережанська земля: [Ст. на англ. мові] // Бережанська земля: Іст.-мемуар. зб. — Нью-Йорк, 1970. — С.848-854.

Лабунька М. «Ми всі — українці...» // Людина і світ. — 1992. — №3. — С.2-6.

Те ж: Робітнича газета. — 1992. — 7 квіт.

Лабунька М. Релігійні центри та їхні місії до Києва і Київської Русі: від Ольги до Володимира // Записки Наукового товариства імені Т.Шевченка: Праці історично-філософської секції. — Львів, 1993. — Т.ССХХV. — С.104-132.

Лабунька М. «...Читатимуть покоління українців»: (Про Й.Сліпого) // Людина і світ. — 1992. — №11-12. — С.2-3. — (Історія і сьогодення).

***

Бич В. Воїстину громадянин України: Слово про Мирослава Лабуньку // Жайвір: Літ.-мистец. іст.-краєзнав. альманах. — 1992. — Лип.-серп.

Бич В. Мирослав Лабунька // Бережанське віче. — 1992. — 29 серп.

Бич В. Наш чоловік у Філадельфії // Вільне життя. — 1992. — 22 серп. — (Українці в світі).

Бич В. Ректор Мирослав Лабунька // Бережанське віче. — 1997. — 22 берез.

Косих Т. Лицар родом з Тернопільщини // Урядовий кур'єр. — 1998. — 23 черв.

Маркусь В. Мирослав Лабунька: 21-ий ректор Українського Вільного Університету // Бережанська земля: Іст.-мемуар. зб. — Торонто; Нью-Йорк; Лондон; Сідней; Бережани; Козова, 1998. — Т.2. — С.297-298.

Мирослав Лабунька // Пластовий шлях. — 1996. — Ч.2 (110). — С.26.

Мирослав Лабунька // Жайвір: Літ.-мистец. іст.-краєзнав. альманах. Спец. випуск, 1993. — 27-29 серп.

[Професор М.Лабунька обраний ректором Університету у Мюнхені] // Жайвір: Літ.-мистец. іст.-краєзнав. альманах. — 1996. — Лют. — (Гімназисти твої — Альма-Матер).

***

Лабунька Мирослав — публіцист, доктор історичних наук, професор університету, церковний і громадський діяч // Мазурак Я. Літературна Бережанщина: Біогр. довід. — Бережани, 2000. — С.68-69.

25 БЕРЕЗНЯ

135 років від дня народження

Хомішина Григорія (25.03.1867–28.12.1945) — кардинала греко-католицької церкви, преосвященного владики

Владика Григорій народився 25 березня 1867 року у с. Гадинківці Гусятинського району. Дванадцятирічним хлопцем вступив до Тернопільської гімназії. Будучи сином незаможних селян, юнак проявив неабиякі здібності до навчання. Завжди належав до перших учнів у класі та й у цілій гімназії. Відзначався великою побожністю, через те учителі ставили його у приклад для інших учнів. Згодом вступив до Львівської Духовної Семінарії і 18 листопада 1893 був висвячений на священика. Після свячення отримав призначення третім співробітником при кафедральному храмі у тодішньому Станіславові.

Після навчання у Відні о. Григорій повернувся в Україну уже доктором богослов'я.

Після цього о.Григорія призначено другим, а згодом першим кафедральним співробітником. Крім того, він був катехитом у школі імені Міцкевича і жіночих школах Станіславова.

У 1902 році митрополит Андрей Шептицький призначив його ректором Львівської Духовної Семінарії.

Владика Григорій пройшов складний і небезпечний шлях вірного воїна Христової віри, мужнього пастиря Греко-Католицької Церкви.

Після арешту 11 квітня 1945 року владику перевели до Львівської тюрми, а звідтіля (вже хворого) до Лук'янівської в'язниці, що в Києві, і

там вели «слідство». 28 грудня 1945 року життя о. Григорія Хомишина обірвалося і глухі стіни в'язниці заховали таємницю його смерті.

У березні минає 135 років від дня народження цього не багатьох знаного мученика — єпископа, людини сильного характеру, твердої волі, великого Духа і розуму, вірного сина УГКЦ, великого архіпастиря.

27 червня 2001 року Г.Хомишин був беатифікований Вселенським Архієреєм Папою Іваном Павлом II.

ЛІТЕРАТУРА

о.Глубіш О. Єпископ Григорій Хомишин // Тернопілля'97: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.173-174.

о.Глубіш О. Хотів Христа у душу вкласти // Божий сіяч. — 1997. — №3. — портр.

Гуреш Т. Святі посеред нас: [Папа Римський беатифікував 29 осіб — серед них єпископ Г.Хомишин] // Укр. слово. — 2001. — 27 черв. — 4 лип.

Зелінський В. Мученик за Христову віру // Вісник Надзбруччя. — 1997. — 28 берез.

Зібрано цікаві свідчення // Вісник Надзбруччя. — 1995. — 27 жовт. — (Мученики за Христову віру).

Крив'як Б. «Ударю пастиря, і розбіжаться вівці стада»: 11 квіт. 1995 р. минуло 50 літ з дня арешту п'яти владик Української Греко-Католицької Церкви // Мета. — 1996. — 4 квіт.

Серед єпископів Г.Хомишин. Культурне життя в Україні. Західні землі: Документи і матеріали. 1939-1953. — К.: Наук. думка, 1995. — Т.1. — 748 с.

С.263,264,390: Про Г.Хомишина.

Лицар Вселенської церкви // Вірую. — 2001. — 9 верес., портр.

Мученик за Христову віру: До 125-річчя з дня народж. Преосвященного Владики Григорія Хомишина // Вісник Надзбруччя. — 1992. — 18,21 лют. — (Наши славні земляки).

Нескорена церква: Українська греко-католицька церква у ХХ столітті // Людина і світ. — 1995. — №3-4. — С.9-14; №5-6. — С.6-11. — (Документи свідчать).

У докум. ЦК КП(б)У йдеться про проведення операції по арештах антирадянського духовенства греко-католицької церкви. Зокрема йдеться про Г.Хомишина.

Ухач Б. Великий єпископ, добродій, будівничий: До 50-річчя загибелі мученика за Христову віру Григорія Хомишина // Вісник Надзбруччя. — 1995. — 22 груд.

30 БЕРЕЗНЯ

80 років від дня народження

Кушніра Мирослава (30.03.1922–1944) — поета, вояка УПА

Поет Мирослав Кушнір народився 30 березня 1922 року в с. Божиків Бережанського району. У 30-х роках батьки продають своє господарство і землю, міняють рід занять і переїжджають до Бережан, аби дати дітям освіту у місцевій гімназії. Бережанська гімназія була вибрана не випадково — вона була відома своїми національними традиціями.

Юний гімназист Мирослав блискуче засвоював гімназійний курс, захоплюючись спершу точними науками, а відтак гуманітарними, зокрема літературою.

З приходом у 1939 р. «перших совітів», Мирослав відчув на собі ломку усталеного як суспільного, так і гімназійного життя. Гімназію реорганізували на «десятирічку», випускником якої у 1940 році став Мирослав.

Його однокласниками були Ярослав Сказків і Осип Дяків — згодом відомі діячі ОУН. Та це було згодом. А тоді вони разом формували свій світогляд і гартували характер у юнацькому підпільному гуртку.

Настав червень 1941-го. Знову ломка. На цей раз надій на відродження української державності не було. Потім підпільна робота, пошук легального способу переїзду на Ярославщину для нелегальної роботи за завданням ОУН.

Двадцятирічний Мирослав приїжджає до далекого від Бережан містечка Сінява на Надсянні як репетитор сина місцевого пароха.

Пізнього осіннього дня 1944 року на околиці села Дібча, що неподалік Сіняви, прогримів короткий бій. У тому бою смертю хоробрих впав Мирослав Кушнір, псевдо Лунь.

Творчий шлях Мирослава тривав всього три роки (1941-1944). Погану земного життя він закінчив у свої 22 роки. Перша книжка Мирослава

Кушніра «Слова із книги бою» побачила світ у п'ятдесяту річницю його геройської смерті.

Восени 1996 року на будинку школи у селі Божиків Бережанського району відкрито меморіальну таблицю землякові-поетові і воякові УПА.

ЛІТЕРАТУРА

Кушнір М. Слова із книги бою: Поезії. Листи. Матеріали. — Львів: Поклик сумління, 1994. — 237 с.

***

Кушнір М. («Мое життя із семи літер»): [Вірш] // Тернопіль. — 1994. — №5-6. — С.29.

Кушнір М. Прохання; Хто синє небо змалював; Над Дніпром у незнаній хаті: [Вірші] // Богослов'я: Духовна поезія західноукраїнських авторів. — Тернопіль, 1994. — С.25,323.

Кушнір М. Я розбив свою чарку об стіл; Підходить мій двадцятий квітень; Над Дніпром в незнаній хаті; Запахло збіжжя золоте і ржаве: [Вірші] // Вільне життя. — 1993. — 19 лют.

Кушнір М. Ясенові брості; Творча ніч; Прометеєва мрія; Ой упав же він; Не плачте по нас: [Вірші] // Дзвін. — 1994. — №7. — С.2-5.

***

Весна Х. М. Кушнір // Тернопіль. — 1994. — №5-6. — С.29.

Дубас М. Остався лиш один... // Західна Україна. — 1994. — №26 (19-25 черв.). — (Ім'я).

Кізима Р. Поет, що лишився вічно молодим // Бережанське віче. — 1997. — 29 берез.

Мирослав Кушнір: Коротка біогр. довід. // Богослов'я: Духовна поезія західноукраїнських авторів. — Тернопіль, 1994. — С.477.

Неборак В. Послання від Мирослава // Кушнір М. Слова із книги бою. — Львів, 1994. — С.6-14.

Ониськів М. «Мое життя із семи літер» // Вільне життя. — 1993. — 19 лют.

Ониськів М., Баглей Л. Мирослав Кушнір // Тернопіль. — 1994. — №5-6. — С.28-29.

Падучак М. «У блакить я рельсами піду...» // Храм книги: Літопис Бережан. регіон. центру укр. книги. — Бережани, 1994. — С.96-98.

Пшеничняк П. Вони вмирали за свою державу // Земля Підгасецька. — 1995. — 14 жовт.

Саєнко Д. Навічно молодий поет // Дзвін. — 1994. — №7. — С.5-7.

Семеняк Г. Тут його коріння // Вітражі. Храм книги-2. — Друге вид. з іст. музею книги. — Бережани; Тернопіль, 1999. — С.154-157.

Федотюк П. Крицева ніжність // Наш час. — 1995. — 19 трав.

Яросевич Л. Повернення Мирослава Кушніра // Бережанська земля: Іст.-мемуар. зб. — Торонто; Нью-Йорк; Лондон; Сідней; Бережани; Козова, 1998. — Т.2. — С.239-241.

***

Меморіальна таблиця Мирославові Кушніру: [відкрита у с. Божиків Бережан. р-ну] // Русалка Дністрова. — 1996. — №18 (жовт.).

***

Кушнір Мирослав (підпільне псевдо Лунь) — поет // Мазурак Я. Літературна Бережанщина: Біограф. довід. — Бережани, 2000. — С.67-68.

БЕРЕЗЕНЬ

65 років з часу заснування Кременецького краєзнавчого музею (1937 р.)

Кременецький краєзнавчий музей заснований у березні 1937 р. Францом Мончаком, який був першим директором закладу, та Здіславом Опольським. Упродовж 1939-1944 рр. директором працював відомий вчений археолог Олександр Цінkalовський. Музейна експозиція знаходилася у приміщенні колишнього Кременецького ліцею, згодом учительського інституту. У зв'язку із реорганізацією закладу і створенням педагогічного інституту музей облаштовано у приміщенні колишньої Кременецької духовної семінарії, де він функціонує й донині.

За роки існування науковцями зібрано й опрацьовано майже 65 тис. одиниць матеріалів основного фонду. Тут солідні колекції з археології (14 тис. од.), стародруки 17-18 ст., книги з історії мистецтва, літератури, природознавства. Бібліотека закладу нараховує 11,5 тис. томів, з них рідкісних — 125 видань. Особливу цінність мають рукописна 16 ст. «Трійд постная», рапманівське «Учительное евангеліе» 1619 р., ряд стародруків Почаївського монастиря.

Музейна експозиція розташована у десяти залах, в яких представлено понад 5 тис. експонатів. Численних відвідувачів приваблюють природа краю, реліктові та ендемічні рослини, багата фауна Кременеччини. У

залі первісного суспільства експонуються пам'ятки палеоліту, багатьох інших археологічних культур. Експозиція кількох залів оповідає про часи середньовічної, нової та новітньої історії. Матеріали двох окремих залів присвячені висвітленню життя і творчості Юліуша Словацького, перебування у краї Тараса Шевченка, вшануванню пам'яті обох поетів.

Працює й виставковий зал. В якому постійно оновлюється показ мистецьких творів насамперед кременецьких художників, робіт вишивальниць чи майстрів народного промислу.

Вперше у Кременецькому краєзнавчому музеї в 1991 р. створена експозиція, яка розповідає про історію УПА на Волині, боротьбу вояків-повстанців як проти німецьких окупантів, так і проти червоних зайд.

Діє широка сітка музейних закладів на громадських засадах, двом із них у с. Плоске та с. Крижі присвоєно звання народних. А у Великих Бережцях працює літературно-меморіальний музей видатного вченого, поета і громадсько-політичного діяча Ол. Неприцького-Грановського.

За час існування Кременецький краєзнавчий музей відвідало понад 2,5 млн. чоловік. Для них проведено більше 40 тис. екскурсій, прочитано 6,6 тис. лекцій, організовано 1,9 тис. виставок.

Кременецький краєзнавчий музей здобув визнання і популярність не тільки в Україні, а й за її межами, що стало можливим завдяки інтенсивним пошукам науковців, збиральницькій та дослідницькій праці, ентузіазму його співробітників. Музей став справжньою духовною скарбницею історії краю.

ЛІТЕРАТУРА

Баліцька Т. Де зберігають перлини?: [Публ. про експонати Кременецьк. краєзнав. музею] // Діалог. — 1999. — 4 груд.

Баліцька Т. Енциклопедію з Кременця читали... декабристи: [Про бібліотеку Кременецьк. краєзнав. музею] // Діалог. — 1999. — 20 листоп.

Бернацький В. Сторінки історії Кременецького краєзнавчого... // Діалог. — 1996. — 18 трав. — (Міжнародний день музеїв).

Відгомін віків, історії відлуння // Діалог. — 1997. — 7 черв. — (Кременецькому краєзнавчому музею — 60 років).

Фарина І. Музей на «пенсію» не збирається: Кременецькому краєзнавчому — 60 // Свобода. — 1997. — 24 черв.

Федорук Т. Храми рідного краю: [Виставка в Кременецьк. краєзнав. музеї] // Діалог. — 1997. — 20 груд.

Чернихівський Г. Доля музею // Вісті з України. — 1987. — 12 жовт.
Чернихівський Г. Кременеччина від давнини до сучасності. — Кременець: Папірус, 1999. — 320 с., 32 с. іл.

C.235-237: Про Кременецьк. краєзнав. музей.

***

Воляник В.К. Кременецький краєзнавчий музей // Рад. енцикл. історії України. У 4-х т. — К., 1970. — Т.2. — С.501.

Чернихівський Г.І. Кременецький краєзнавчий музей // Українська географічна енциклопедія. У 3-х т. — К., 1990. — Т.2. — С.219.

***

60 років з дня створення Кременецького краєзнавчого музею (1937 р.) // Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 1997 рік: Бібліогр. список /Уклад. Н.К.Іванко. — Тернопіль, 1996. — С.127-129.

5 КВІТНЯ

80 років від дня народження

Ластівки Петра Трохимовича (5.04.1922) — актора, народного артиста УРСР (1980)

Народився 5 квітня 1922 року в с. Савинці Київської області. У 1949 році закінчив школу кіноактора при Київській кіностудії художніх фільмів.

Сторінки творчої біографії П.Ластівки розкривалися в Закарпатському і Чернігівському театрах. А окріпився його талант з 1960 року в Тернопільському обласному драматичному театрі ім. Т.Г.Шевченка. Кожна нова роль залишала на серці незгладимий карб, розкривала ширші горизонти творчих пошуків під вогнями рампи і на екрані кіно. Але завжди поруч з ним крокують його незабутні герої — Петра («Наталка Полтавка» І.Котляревського), Левко і Брут («Майська ніч» і «Вій» М.Гоголя), Семен Мельниченко («Дай серцю волю, заведе в неволю» М.Кропивницького), Василь Кравчина («Незабутнє» за О.Довженком), Онуфрій Лопата («Земля» за О.Кобилянською), Василь («Циганка Аза» М.Старицького), Горфорд («Слухайте, товариші потомки» Д.Мусієнка), Василь Коврига («Рідна маті моя» Ю.Мокрієва), Кирило («Спасибі тобі, мое кохання» О.Коломійця), Левко («Майська ніч» М.Старицького за

М.Гоголем), Крачко («Дикий Ангел» О.Коломійця), Олексій Молчалін («Лихо з розуму» О.Грибоєдова). Знявся у кінофільмах.

П.Ластівка не пригадує ролі, до якої б ставився з міркою «скільки тексту — стільки й уваги». Навпаки, найменша сценічна роль для нього, як бойове завдання, через яке проявляється особисте покликання, талант.

Петро Трохимович створив п'єси «Міль», «За волю Карпат», «Дівчина з Десни», «Обличчям до сонця», повість «Сльози солдата», автор інсценізації п'єси «Роман Міжгір'я» за романом І.Ле (1972).

В його творчому доробку нариси, рецензії, репортажі, статті, в основному про героїчні подвиги в роки Другої світової війни. І це не дивно, адже у нього були такі щедрі наставники в літературі, як І.Ле, М.Стельмах, О.Підсуха, Ю.Мушкетик.

ЛІТЕРАТУРА

Ластівка П. Безстрокова віза на життя: [Про творчу дружбу П.Ластівки з І.Ле. Спогади] // Вільне життя. — 1985. — 24 берез.

Ластівка П. Музу не знала спокою // Вільне життя. — 1967. — 9 трав.

***

Про присвоєння почесного звання заслуженого артиста Української РСР: Указ Президії Верховної Ради УРСР 25 серп. 1972 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1972. — №35. — С.335.

Почесне звання присвоєно

Ластівці П.Т. — артистові Тернопільського обласного українського музично-драматичного театру ім. Т.Шевченка.

Про присвоєння працівникам Тернопільського обласного українського музично-драматичного театру імені Т.Шевченка почесних звань Української РСР: Указ Президії Верховної Ради УРСР 8 груд. 1980 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1980. — №52. — С.1017.

Народного артиста УРСР:

Ластівці П.Т. — артисту театру, заслуженому артисту УРСР.

***

Корнієнко О.З. Тернопільський театр ім. Т.Г.Шевченка. — К.: Мистецтво, 1980. — 102 с., іл.

С.30, 44, 47, 59, 61-62, 68,

72-73, 80-81, 85-86, 88:
Про П.Т.Ластівку.

***

Демків Б. Велика тайна любові: До 75-річчя від дня народження відомого актора татту і кіно, народного артиста України П.Т.Ластівки // Тернопіль вечірній. — 1997. — 5 лип.

Демків Б. З птахом схожий: [Нарис про П.Т.Ластівку] // Вільне життя. — 1972. — 8 лип. — (Акторські силуети).

Демків Б. Служити мистецтву: [Творчий портрет П.Т.Ластівки] // Культура і життя. — 1998. — 8 квіт.

Мичко С. Свято, помножене на три: [Розп. про театральну родину — Ластівок] // Тернопільська газета. — 1997. — 27 берез., фот.

Світлий Д. На меридіанах творчості // Вільне життя. — 1982. — 19 груд.

***

Завалков С. Час минулай і час нинішній: [Про виставу «Лихо з розуму» О.Грибоєдова] // Вільне життя. 1966. — 29 квіт.

Сулименко А. Продовження традицій [«Роман Міжгір'я» за І.Ле] // Укр. театр. — 1973. — №2. — С.16-18.

Прохорець М. З криниць братерства: Вистава «Роман Міжгір'я» за І.Ле // Вільне життя. — 1979. — 28 січ.

***

Ластівка Петро Трохимович // УРЕ. — 2-е вид. — К., 1988. — Т.12. — С.560. — (Додаток), портр.

Ластівка Петро Трохимович // Мистецтво України: Біогр. довід. — К., 1997. — С.356.

Ластівка Петро Трохимович // Митці України: Енцикл. довід. — К., 1992. — С.351.

13 КВІТНЯ

70 років від дня народження

Леськіва Богдана Васильовича (13.04.1932) — журналіста, дослідника, громадсько-політично-го діяча

Богдан Леськів народився 13 квітня 1932 року в с. Осташівці Зборівського району Тернопільської області. Навчався в Озерянській середній школі. Із сімнадцяти літ був переслідуваній репресивними радянськими органами. Середній освіту здобув після служби в армії. У час «відлиги», в 60-ті роки, закінчив факультет журналістики Львівського державного університету ім. Івана Франка, навчався заочно в аспірантурі за фахом. Працював завідувачем Кабінету франкознавства. Змушеній був залишити роботу в університеті. Дороги життя простяглися у районні газети — Хмельницької та Вінницької областей. Друкується в обласних та республіканських виданнях.

Тривалий час Богдан Леськів досліджує історію українського красномовства, теорію ораторства. Сюди належить і праця над фігурами мови. Дослідження фігур Шевченка в основному завершено на початку 90-х років. Праці «Ораторство» та «Ділове ораторство» — в машинописних примірниках. У періодиці опубліковано два розділи — «Віче» і «Козацька рада» — з монографії «Історія красномовства України». Йому належить грунтовне за останніх сімдесят років дослідження чумацтва, видруковане у газетах «Голос України», «Україна молода».

Із проголошенням незалежної держави України Богдан Леськів веде активну роботу на Вінниччині по відродженню духовної та національної гордості українського народу.

ЛІТЕРАТУРА

Леськів Б. Поетичні фігури: Словник. — Тернопіль: Книголюб, 2000. — 152 с.

Фігури мови Тараса Шевченка: Короткий словник /Уклав Б.Леськів. — Тернопіль: Принтер-інформ, 1998. — 74 с.

***

Леськів Б. — Пароль, перепеле?

— Підпадьом, підпадьом!: [Уривок з док. повіті про підпільну юнацьку організацію «ЮНРУ», яка була створена в с. Осташівці на Зборівщині] // Вільне життя. — 1993. — 1 черв.

***

Кусень Б. Слово про автора // Фігури мови Тараса Шевченка: Короткий словник. — Тернопіль, 1998. — С.74.

14 КВІТНЯ

80 років від дня народження

Пундія Павла Йосиповича (14.04.1922) — історіографа української медицини

Найактивніший діяч української медичної діаспори, лікар загальної практики, дійсний член НТШ Павло Йосипович Пундій народився 14 квітня 1922 року у селі Косові Чортківського району. Вже з малку хлопець виявляв здібності та наполегливість у навчанні. Після закінчення української гімназії (Чортків, Станиславів), у важкі роки німецько-фашистської окупації йому вистачило наснаги здобувати медичну освіту на медичних фахових курсах у Львові. Тут він познайомився з професором М.Панчишиним, слухав лекції відомого історика медицини Вітольда Зембіцького. Був близьким до національно-визвольних організацій. Щоб уникнути репресій комуністичної влади, змушеній емігрувати на захід. Йому вдалося успішно закінчити медичний факультет в Ерлянгені (Німеччина).

1950 року переїхав до США, де після дворічної шпитальної практики нострифікував диплом та працював у Чикаго залізничним лікарем до 1988 року.

Брав активну участь у громадському житті української діаспори, в діяльності Українського лікарського товариства.

Слід відзначити подвійницьку працю Павла Пундія — збирання біографічних і бібліографічних матеріалів про українських лікарів у краю та на еміграції.

Опублікував близько 200 біографічних нарисів на сторінках «Лікарського вісника». Він є також автором ряду науково-історичних статей про українські лікарські організації в Україні та в діаспорі.

Павло Пундій — дійсний член НТШ. У результаті його співпраці з Лікарською комісією НТШ у Львові вийшли в світ двотомний біобібліографічний довідник «Українські лікарі».

Як меценат, надає щедру матеріальну підтримку українським медичним виданням, підтримує видання «Лікарського збірника» та «Народного здоров'я». Багато років є меценатом «Енциклопедії українознавства», співпрацює з Державною науковою медичною бібліотекою України в Києві, входить у редакційну раду журналу «Агапіт», публікує в ньому цікаві матеріали.

ЛІТЕРАТУРА

Пундій П. Українські лікарі: БіоБібліогр. довід. Кн. 1: Естафета поколінь національного відродження. — Львів; Чикаго, 1994. — 327 с. Фот.

Пундій П. Українські лікарі: БіоБібліогр. довід. Кн. 2: Лікарі діяспори та їх діяльність для рідного краю. — Львів; Чикаго, 1996. — 448 с. Фот.

***

Сорока П. Павло Пундій: Життя і творчість. — Тернопіль: Джура, 1999. — 292 с.

***

Ганіткевич Я. Історіограф української медицини Павло Пундій // Тернопілля'97: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.219-221.

Ганіткевич Я. Історіограф української медицини: До 75-річчя від дня народження // Тернопіль вечірній. — 1997. — 12 квіт.

Бойцун Л. Про медицину він знає все // Свобода. — 1997. — 22 квіт.

Єник О. Історіограф вітчизняної медицини // Свобода. — 1997. — 7 черв.

Коваль І. Пам'ятник, викарбуваний у слові // Тернопільська газета. — 1999. — 26 серп.

18 КВІТНЯ

70 років від дня народження

Петрука-Попика Георгія Михайловича

(18.04.1932) — поета, публіциста, лауреата всеукраїнської премії ім. братів Лепких

Георгій Михайлович Петрук-Попик народився 18 квітня 1932 року в с. Велика Іловиця Шумського району на Тернопільщині.

Вчився у Крем'янецькій фельдшерсько-акушерській школі. Закінчив Енгельське Військово-морське (1953) та Чортківське медичне (1957) училища. Служив на Балтійському і Тихookeанському флотах. Працював у медичних закладах Шумського району Тернопільської області та Дрогобицького на Львівщині.

У 1969 році закінчив Тернопільський державний медінститут. Завідував відділом обласанепідстанції у Тернополі. У 1984-1992 роках очолював Тернопільську обласну організацію Спілки письменників України. Член СПУ та її ради.

Друкується з 1956 року. Автор поетичних збірок «Весняні птахи» (1981), «Тополиний сніг» (1982), «Пригорща жита» (1986), «Думаю вголос» (1990), «Співоче поле» (1991), «Калиновий заспів» (пісні, 1995), «Березневі послання» (1995) та багатьох публікацій у періодиці. Okремі поезії перекладалися болгарською, італійською, англійською, польською та російською мовами. Твори публіцистичного спрямування друкувалися в українських часописах США, Канади, Німеччини, Австралії, Великої Британії, Польщі... Він є співголовою Тернопільської крайової організації Руху, членом Великої Ради НРУ. Ініціатор створення в краї Товариства української мови ім. Т.Г.Шевченка, «Меморіалу», Народного Руху України. Учасник всеукраїнських установчих конференцій цих організацій.

Обирається народним депутатом колишнього СРСР (1990) та обласної Ради.

Лауреат всеукраїнської премії ім. братів Богдана та Левка Лепких.

ЛІТЕРАТУРА

Петruk-Попик Г. Березневі послання: Поезії. — Тернопіль: Поліграфіст, 1995. — 131 с.

Петрук-Попик Г. Весняні птахи: Поезії. — К.: Рад. письменник, 1981. — 103 с.

Петрук-Попик Г. Думаю вголос: Поезії. — К.: Рад. письменник, 1990. — 142 с.

Петрук-Попик Г. Калиновий заспів: Пісні. — Тернопіль: Лілея, 1995. — 76 с.

Петрук-Попик Г. Листків пожовклив переліт: Вірші з перележаних зошитів. — Тернопіль: Лілея, 1997. — 233 с., портр.

Петruk-Popik G. Полум'я Волині: Poema-trilogia. — Ternopil': Lileja, 1995. — 131 c.

Петрук-Попик Г. Пригорща жита: Поезії. — К.: Рад. письменник, 1986. — 95 с.

Петрук-Попик Г. Співоче поле: Поезії. — Львів: Каменяр, 1991. — 91 с.

Петрук-Попик Г. Тополиний сніг: Поезії. — Львів: Каменяр, 1982. — 62 с.

***

Петрук-Попик Г. «Благословенна най буде година...»: Пам'яті поета Б.Лепкого // Жайвір. — 1996. — №2 (лип.).

Петрук-Попик Г. В'ячеславові Чорноволу: Вірш // Свобода. — 2000. — 25 берез.

Петрук-Попик Г. Стожецькі пожежі: Поема // Тернопіль. — 1995. — №4. — С.5-17, портр.

***

Бережи Україну й свободу. Голоси полеглих мертвих: Кантата для мішаного хору та фортепіано: Сл. Г.Петрука-Попика. Муз. Р.Стратійчука. — Тернопіль: Збруч, 1997. — 16 с. Ноти.

Петрук-Попик Г. Калиновий заспів: Пісні. — Тернопіль: Лілея, 1995. — 75 с. Ноти, іл.

***

Назарія пісня лунає над світом: Пісня. Сл. Г.Петрука-Попика. Муз. З.Присухіної // Вільне життя. — 1997. — 29 лип. Ноти.

Три клени: Пісня /Сл. Г.Петрука-Попика // Свобода. — 1995. — 30 трав.

***

Петрук-Попик Г. Глибінь Самчукової криниці // Тернове поле. — 1995. — 4 берез.

Петрук-Попик Г. Погляд з шостого поверху // Свобода. — 1998. — 27, 31 січ. — (Письменницький роздум).

Петрук-Попик Г. Слово Боже, святе, українне...: На сороковини отця Григорія Петришина // Свобода. — 1998. — 5 груд.

***

Афанасьєва К. Культурно-мовні традиції живуть...: Про пісенну зб. Г.Петрука-Попика «Калиновий заспів» // Тернопіль вечірній. — 1996. — 3 лип.

Вірили і боролися: З нагоди п'ятої річниці незалежності України /Розм. О.Ліберного з Г.Петруком-Попиком // Свобода. — 1996. — 22 серп.

Владика Т. З погляду березня: [З приводу виходу в світ книги поезій Г.Петрука-Попика «Березневі послання»] // Тернопіль вечірній. — 1995. — 2 верес.

Владика В. Незгасне полум'я Волині: Побачила світ кн. Г.Петрука-Попика «Полум'я Волині» // Тернопіль вечірній. — 1996. — 3 лют.

Собуцька В. Калинові заспіви ювіляра: [Про торжества з нагоди 50-річчя поетичної творчості та 65-річчя від дня народження Г.Петрука-Попика] // Свобода. — 1997. — 30 жовт.

Сорока П. Калинова туга поета: Роздуми над пісенною зб. Г.Петрука-Попика // Свобода. — 1995. — 19 верес.

Тимочко П. Георгієві Петруку-Попику: Калиновий заспів його долі // Свобода. — 1997. — 15 квіт.

Ханас В. Нехай ніколи не похилиться калина...: [Нова кн. Г.Петрука-Попика «Калиновий заспів»] // Русалка Дністрова. — 1995. — №15 (лип.).

***

65 років від дня народження Петрука-Попика Георгія Михайловича (18.04.1932) — поета, публіциста, лауреата Всеукраїнської премії ім. братів Лепких // Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 1997 рік: Бібліогр. список /Уклад. Н.К.Іванко. — Тернопіль, 1997. — С.42-44.

8 ТРАВНЯ

75 років від дня народження

Глувка Ростислава Олександровича (8.05.1927–4.03.1990) — художника

Народився Ростислав Олександрович Глувко 8 травня 1927 року у Кременці. Тут пройшли його дитячі та юнацькі роки.

Ще у дитинстві батько прищепив синові любов до мистецтва, музики.

Після арешту батька, у жовтні 1939 року, сім'ю було депортовано до Казахстану на «перевиховання». Коли Ростиславові виповнилося 15 років, він разом із поляками армії Андерса виїхав до Ірану, потім Палестини. Згодом перебрався до Італії, нарешті оселився у Лондоні. Добре люди допомогли вивчитися. Він закінчив Мистецьку школу Гаммерсміт. Розпочав свою роботу як графік. Був закоханий у книжки. Ілюстрував їх високомистецькими малюнками.

Понад 20 років успішно працював у галузі книжкової графіки. Десятки книг вийшли у світ, прикрашені його ілюстраціями. Всі вони оригінально оформлені. Але серед них спеціалісти найвище ставлять англомовне видання «Тисячоліття християнської культури в Україні», яке вийшло у Лондоні 1988 року.

Ростислав Глувко працював не тільки в галузі книжкової графіки. Він володів багатьма видами малярської техніки. Захопившись технікою малювання ікон, Р.Глувко почав експериментувати, вживав дошку, левкас, яєчну темперу — всі основні види техніки, які використовувались ще у візантійські часи. Це привело до витворення його власного стилю, який митець вживав як при малюванні релігійних сюжетів, так і світських. Одночасно у творчій діяльності використовував й інші засоби, малював акрилікою, олією, акварелями.

Як художник Р.Глувко звертався й до історичних тем. Загальне визнання дістали такі його картини, як «Хрестення України», «Похорон Пантелеймона Куліша», «Козака несуть», а також пейзажного мистецтва, як «Церква в Маткові», «Річмонд парк», «Венеціанська лагуна». Ці твори виконані переважно у техніці темпера, олії або ж акварелі.

4 березня 1990 року Ростислав Глувко помер у Лондоні. Доночка Світлана привезла прах батька в урні до Кременця. Його останки захоронені на Туницькому цвинтарі у могилі батька.

ЛІТЕРАТУРА

Чернихівський Г. Митець світової слави Ростислава Глувко // Тернопілля'97: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.422-424.

Чернихівський Г. Митець світової слави // Діалог. — 1997. — 10, 17, 24 трав.

Чернихівський Г. «... як майстри стародавніх часів» // Культура і життя. — 1997. — 14 трав.

7 ЧЕРВНЯ

125 років від дня народження

Будки Никити (7.06.1877–1.10.1949) — релігійного діяча, першого українського єпископа у Канаді

Священномученик Кир Никита Будка народився 7 червня 1877 року в селі Добромірка Збаразького району в селянській сім'ї.

Початкову освіту здобув у родинному селі, після чого розпочав навчання у Тернопільській класичній гімназії.

У 1897 році закінчив її з відзнакою. Після цього відбував військову службу протягом року в 51 полку піхоти у Відні. Демобілізований у званні кадета.

1905 року після закінчення теологічних студій у Відні та Інсбруці, отримав священичі свячення з рук Митрополита Андрея Шептицького. Від самого початку велику увагу приділяв душ пастирської опіци українських емігрантів. У липні 1912 р. був призначений Апостольською Столицею Єпископом для українців-католиків у Канаді. Єпископська хіротонія відбулася 14 жовтня 1912 р. У 1928 р. повертається до Львова і стає генеральним вікарієм митрополичної архієпархії.

11 квітня 1945 р. ув'язнений разом з іншими владиками УГКЦ. В ході слідства з боку слідчих Н.Будка зазнав неймовірних тортур, мордувань, знущань і голодувань. Був засуджений на 8 років позбавлення волі

у концтаборах з особливим режимом. У Караганді виконував непосильну важку фізичну роботу.

Помер 1 жовтня 1949 року в Караганді. 27 червня 2001 р. був беатифікований Вселенським Архієреєм Папою Іваном Павлом II.

ЛІТЕРАТУРА

Будка Микита — релігійний діяч // »Журавлина» книга: Тернопільська українська західна діаспора. Словник імен. А-І. — Тернопіль, 1999. — Ч.1. — С.75-76.

Гуреш Т. Святі посеред нас: [Папа римський беатифікував 29 осіб — серед них єпископ Н.Будка] // Укр. слово. — 2001. — 27 черв. — 4 лип.

Крив'як Б. «Ударю пастиря і розбіжаться вівці стада»: 11 квіт. 1995 р. минуло 50 літ з дня арешту п'яти владик Української Греко-Католицької церкви // Мета. — 1996. — 4 квіт.

Серед єпископів — Н.Будка.

Культурне життя в Україні. Західні землі: Документи і матеріали. 1939-1953. — К.: Наук. думка, 1995. — Т.1. — 748 с.

С.218, 263, 390, 391, 581:

Про Н.Будку.

Нескорена церква: Українська греко-католицька церква у ХХ столітті // Людина і світ. — 1995. — №3-4. — С.9-14; №5-6. — С.6-11. — (Документи свідчать).

У докум. ЦК КП(б)У йдеться про проведення операції по арештах антирадянського духовенства греко-католицької церкви. Зокрема

йдеться про М.Будку.

Перший український єпископ у Канаді // Головин Б. Мученики та ісповідники Української церкви ХХ століття: Нариси. Статті. Дослідження. — Тернопіль, 2000. — С.77-81.

Шподарунок Н. «У стіп твоїх мое життя...» // Божий сіяч. — 1998. — №9. — (Світочі церкви).

***

Будка Никита (1877-1949) — церк. діяч, доктор богословія // Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубайовича. — Львів, 1993. Т.1. — С.184.

12 ЧЕРВНЯ

110 років від дня народження

Річинського Арсена Васильовича (12.06.1892—13.04.1956) — українського публіциста, видавця, церковного діяча, композитора, лікаря

Народився Арсен Васильович Річинський 12 червня 1892 року у селі Тетильківці Шумського району у сім'ї священика. Спочатку Арсен навчався у Кременецькій гімназії, а потім — у Житомирській духовній семінарії. Ще в той час він почав захоплюватися історією та культурою свого народу, брав активну участь у діяльності «Товариства дослідників Волині», випускав рукописні збірки, журнали, в яких поширювали просвітницькі ідеї.

Можливо ця громадська діяльність і вплинула на його дальший життєвий вибір. У 1911 році він став учителем церковнопарафіяльної школи в одному із сіл Луцького повіту. Восени того ж року вступив на медичний факультет Варшавського університету, а з початком Першої світової війни перевівся у Київський університет Святого Володимира. Арсен Річинський не лише опановував майбутній фах, а й став організатором студентських літературних і музичних вечорів. У цей час виявилася ще одна грань його обдарування — він почав малювати.

По закінченні медичного факультету А. Річинського направили на Західну Волинь, де і розгорнулася його діяльність у царині рідної культури. Тут він започаткував часопис «Нові дороги», став членом шкільного комітету повітової управи, читав лекції з історії України на курсах для вчителів Волині в Острозі.

Не припинив він своєї подвижницької діяльності й після краху УНР, під час польської окупації нашого краю, почав боротьбу за українську автокефальну церкву. З другої половини 1924 року почав видавати часопис «На варті», що виступав за українізацію Богослужінь на Волині.

З 1929 по 1933 рр. А. Річинський працює над своєю книгою «Проблеми української релігійної свідомості», яка побачила світ 1933 р. і була випущена коштом автора в Бресті.

Арсен Річинський був організатором «Просвіти», пластунства у Володимир-Волинському.

20 жовтня 1939 року енкаведисти арештували А. Річинського і засудивши на 10 років виправних робіт у таборах, вивезли його у Горьківську область.

Навіть після того, як закінчився термін ув'язнення, йому не дозволили повернутися на Волинь. Він, тужачи за Україною, працював лікарем на спецпоселеннях у Казахстані, де й помер 13 квітня 1956 року.

ЛІТЕРАТУРА

Арсен Річинський — ідеолог українського православ'я: Зб. наук. праць. — Київ; Тернопіль; Кременець, 1998. — 56 с.

Гудима А. Доля Арсена Річинського // Медична академія. — 2001. — №10. — (трав.).

Колодний А. Арсен Річинський про мову церковно-релігійного життя // Діалог. — 1998. — 9 трав.

Комар В. Поборник автокефальної церкви: минає 65 років з часу виходу у світ основної праці Арсена Річинського «Проблеми української релігійної свідомості» // Вільне життя. — 1998. — 17 квіт. — (Рядок з біографії краю).

Мазур П. Другі Річинські читання: [відбулися у Кременецьк. мед. училищі] // Ваше здоров'я. — 2000. — 13 жовт.

Михальчук Л. Розплата за просвітництво або трагедія волинського просвітника // Час. — 1997. — №22. — С.5.

Стоколос Н. Арсен Річинський і боротьба за українізацію православної церкви на Волині // Людина і світ. — 1998. — №2. — С.33.

Стоколос Н. Арсен Річинський: Почаївська Лавра і захист православ'я перед польськими католиками // Людина і світ. — 1998. — №2. — С.36-37.

Фарина І. Тернисті дороги Арсена Річинського // Свобода. — 1998. — 1 груд.

***

Хмілецький В. У Кременці — сонячно: [Мед. училищу присвоєно ім'я славного земляка — відомого лікаря А.Річинського] // Вільне життя. — 1999. — 20 трав.

***

Річинський Арсен // Українська журналістика в іменах /За ред. М.Романюка. — Львів, 1994. — Вип. 1. — С.157-159.

22 ЧЕРВНЯ

100 років від дня народження

Герета Олеся-Петра Федоровича (22.06.1902–1.05.1974) — поета, композитора, священика-богослова

Герета Петро Федорович народився 22 червня 1902 року у Козові в багатодітній родині бондаря. Ще гімназистом, навчаючись в Бережанах, вступив до УГА. У 1933 році закінчив Львівську духовну академію, після чого працював священиком та вчителем у селах Скоморохи та Велика Березовиця Тернопільського району.

Мав багатогранні зацікавлення: писав музику, зокрема церковну, диригував хорами, писав вірші, перекладав твори Ю.Словацького, створював мовознавчі розвідки, релігійні проповіді.

У своїх поезіях в основному звертався до школярів, тому найбільше публікацій було поміщено у дитячому часописі «Наш приятель», в якому з'являлися й окремі його пісні. Вірші друкував в «Жіночій долі», «Месіонарі». Його мовознавчі дослідження публікував І.Огієнко у журналі «Рідна мова». Після війни вони з'являлися на сторінках варшавського «Нашого слова». В «Українському церковному календарі», який також виходив у Польщі, друкував релігійні пісні.

Друкувалися твори О.Герети і в районній газеті «Подільське слово», літературному журналі «Тернопіль», а в 1997 році у видавництві «Збруч» вийшла його збірка «Воскресні звуки».

Помер О.Герета 1 травня 1974 року в Тернополі. Похований у Великій Березовиці.

ЛІТЕРАТУРА

Герета О. Воскресні звуки. — Тернопіль: Збруч, 1997. — 109 с.

Герета О. Воскресні звуки: Підбірка віршів // Тернопілля'96: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.574-576.

Герета О. Воскресіння: Страдальній Україні; Учіться: [Поезії] // Подільське слово. — 1993. — 17 квіт.

Герета О. Пісня сироти; Де щастя Вкраїни?; Після вакацій; На лоні природи: [Вірші] // Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №2. — Тернопіль, 1991. — С.16.

***

Герета І. Кілька слів про батька // Тернопілля'96: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.572-574.

Герета Олеся-Петро Федорович /Подав М.Литвин // Тернопілля'96: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.680.

***

Литвин М. Україно, не плач // Свобода. — 1992. — 7 лип.

Мельничук Б. «Учиться, діти України» // Тернопіль вечірній. — 1992. — 20 черв.

***

Стрільчук М. Літературна імпреза батька і сина: [Репрезентація книг «Воскресні звуки» Петра-Олеся Герети та «Скибка неба» Ігора Герети в облдержрадіотелекомпанії] // Тернопіль вечірній. — 1997. — 12 груд.

23 ЧЕРВНЯ

120 років від дня народження

**Кузелі Зенона (23.06.1882–24.05.1952) — мово-
знавеця, бібліографа, історика, журналіста, ет-
нографа**

Славетний український мовознавець, етнограф, журналіст і громадський діяч Зенон Кузеля народився 23 червня 1882 року у селі Поручин Бережанського району в сім'ї лісника.

Навчався у гімназії в Бережанах. Тут він згуртував гімназійних товарищів у таємний гурток «Молода Україна». На цей час припадає початок його діяльності як етнографа-збирача та журналістські проби пера.

Здобувши у Бережанах гімназійну освіту у 1900 році, вступив до Львівського університету. Згодом переїхав до столиці Австро-Угорщини, продовжив навчання у Віденському університеті, був головою українського студентського товариства «Січ».

Після закінчення університету Зенон Кузеля працював спочатку у Відні, а на весні 1909 року переїхав у Чернівці. Того ж року став дійсним членом Наукового товариства ім. Т.Шевченка у Львові.

З початком Першої світової війни він знову переїхав до Відня, займаючись громадською працею. В 1916-1920 роках вів культурно-освітню роботу в таборі полонених у Зальцведелі (Німеччина). Переїхавши до Бе-

рліна, З.Кузеля працював редактором часопису «Українське Слово» та видань видавництв «Українська Накладня» і «Українське Слово».

У 1943 р. вийшов з друку великий Українсько-німецький словник, опрацьований З.Кузелею і Я.Рудницьким. Це неперевершена досі праця.

У 1944-1952 роках З.Кузеля працював у Мюнхені головою Комісії Допомоги Українському Студентству. Ця організація дала допомогу тисячам українських студентів на чужині. Продовжував працю у видавництвах, був співавтором першої частини «Енциклопедії Українознавства» (Мюнхен-Нью-Йорк, 1949 р.).

У 1949 р. його обирають головою Наукового Товариства ім. Т.Шевченка. У 1951 р. оселяється поблизу Парижа. Там і помер 24 травня 1955 року.

ЛІТЕРАТУРА

Кузеля З. Народна духовна культура: [Народні звичаї, народна мистецька творчість] // Енциклопедія українознавства. Заг. частина. Перевид. в Україні. — К., 1994. — С.228-239.

Кузеля З. Народне будівництво // Енциклопедія українознавства. Заг. частина. Перевид. в Україні. — К., 1994. — С.214-219.

Кузеля З. Народні звичаї й обряди, пов'язані з родинним життям // Енциклопедія українознавства. Заг. частина. Перевид. в Україні. — К., 1994. — С.239-244.

Кузеля З. Народне знання // Енциклопедія українознавства. Заг. частина. Перевид. в Україні. — К., 1994. — С.250-251.

Кузеля З. Племінний розподіл і етнографічні групи // Енциклопедія українознавства. Заг. частина. Перевид. в Україні. — К., 1994. — С.194-199.

Кузеля З., Одарченко П. Історія української етнографії // Енциклопедія українознавства. Заг. частина. Перевид. в Україні. — К., 1994. — С.187-194.

***

Винар Л. Наукове товариство ім. Т.Шевченка і Михайло Грушевський: [Згадується про З.Кузелю] // Укр. історик. — 1968. — №1-4. — С.41-51.

Волинець Н. Ім'я, яке багато скаже // Жайвір. — 1992. — лип.-серп.
Демський М. Ще один із незаслужено забутих // Укр. слово. — 1994.
— 30 черв. — (Факти. Спогади. Постаті).

Караванський С. Не миаймо ніже титли, ніже тії коми // Визвольний шлях. — 1997. — №1. — С.98.

Моліцька Г. Про Лепкого він знов усе // Свобода. — 1997. — 16 жовт.

Палій В. Професор Зенон Кузеля // Бережанське віче. — 1997. — 21 черв.

Пасемко І. Українське дійство у німецькому світі: [З.Кузеля — заступ. голови НТШ] // Все світ. — 1996. — №12. — С.204.

Савенко В. Наукова діяльність членів історико-філософської секції НТШ в українознавчій сфері: [З.Кузеля та ін.] // Наукові записки. Серія: Історія. — Тернопіль, 1997. — С.224.

Смик Р.Людина, вчений, громадянин, патріот // Жайвір: Літ.-мистец. іст.-краєзнав. альманах. — 1993. — Спец. вип. — С.5.

Стасів Б. Син Бережанщини // Бережанське віче. — 1996. — 16 серп.

Штокало В. Михайло Грушевський і його учні — історики — вихідці із Тернопільщини // Михайло Грушевський — погляд із сьогодення. — Тернопіль, 1997. — С.140.

***

Бібліографія українського народознавства. У 3-х т. /Зібр. і впоряд. М.Мороз. — Львів, 1999. — Т.1. — Кн. 2. — 1097 с.

С.1027: Кузеля З. (Іменний покажч.).

Кузеля Зенон // Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. — Львів, 1994. — Т.4. — С.1225.

***

Кузеля Зенон // Мазурак Я. Літературна Бережанщина: Біогр. довід. — Бережани, 2000. — С.62-64.

15 ЛИПНЯ

110 років від дня народження

Рудницької Мілени Іванівни (15.07.1892—29.03.1976) — політичної і громадської діячки, журналістки, письменниці

Мілена Рудницька народилася 15 липня 1892 року у Зборові в сім'ї нотаріуса. Коли дівчинці було лише десять років помер її батько. Сім'я переїхала до Львова. Тут Мілена закінчила польську гімназію.

У 1910 році М. Рудницька вступила до Львівського університету на філософський факультет, а в роки першої світової війни вона переїхала до Відня для продовження навчання у Віденському університеті. Вона отримала диплом учителя середніх шкіл — головні дисципліни: філософія і математика, а також захистила дисертацію на тему: «Математичні основи естетики Ренесансу» і отримала вчену ступінь доктора філософії. Працювала у Львові в учительській семінарії, пізніше викладачем на вищих педагогічних курсах (1921-1928 роки).

Згодом М. Рудницька залишає працю вчительки й повністю присвячує себе громадській і політичній роботі.

Організовує і очолює Союз українок. Завдяки М. Рудницькій популярність і громадська вага Союзу українок швидко зростали. Від імені цієї організації вона зверталася до зарубіжжя. Зокрема, включилася у працю Міжпарламентського союзу, брала участь у всіх з'їздах Конгресу національних меншин. На пропозицію Мілени Рудницької жіночі організації почали брати участь у засіданнях Конгресу національних меншин.

Наша землячка була однією із засновниць і активним членом центрального комітету Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО). У 1928-1935 роках посол від УНДО до польського сейму, в комісіях якого — освітній і закордонних справ — активно працювала. Вона гостро виступала проти так званої «пацифікації» — збройних погромів українського населення Галичини, до яких польська влада вдалася в 1930 році.

Другою важливою акцією, в якій Рудницька брала активну участь, була допомога голодуючій Радянській Україні й намагання звернути ува-

гу світу на голод, який був штучно організований сталінськими поспілками.

М. Рудницька ввійшла в історію України також як відома публіцистка. З під її пера вийшли такі праці як: «Українська дійсність і завдання жінки» (Львів, 1934); «Двадцять років польської самоволі в Західній Україні»; «Західна Україна под большевиками» (Нью-Йорк, 1958); «Дон Боско. Людина, педагог, святий» (Рим, 1963); «Невидимі стигмати» (Рим; Мюнхен; Філадельфія. 1971).

У 1939 році М. Рудницька переїжджає у Krakів, де перебула воєнні роки. Після війни на запрошення Міжнародного Червоного Хреста переїхала до Женеви.

Померла у Мюнхені 29 березня 1976 року. Тіло її перевезено до Львова у 1993 році. Того ж року у Флориді (США) створено відділ ім. Мілени Рудницької.

ЛІТЕРАТУРА

Рудницька М. Невидимі стигмати. — Рим; Мюнхен; Філадельфія, 1971. — 555 с. Фот.

***

Рудницька М. Боротьба за правду про великий голод // Наша віра. — 2000. — №6 (черв.); №7 (лип.).

***

Мілена Рудницька. Статті. Листи. Документи: Зб. док. і матеріалів про життя, сусп.-політ. діяльність і публ. творч. /Упоряд. М.Дядюк. — Львів, 1998. — 844 с. Фот.

***

Богачевська-Хом'як М. Передмова: Життєвий і творчий шлях М.Рудницької // Мілена Рудницька. Статті. Листи. Документи: Зб. док. і матеріалів. — Львів, 1998. — С.7-28.

Весна Х. Мілена Рудницька: що ми знаємо про неї // Вільне життя. — 1991. — 3 серп. — (Славетні жінки Тернопілля).

Ільницька Л. Шана у пісні і слові // Зборівська дзвіниця. — 1992. — 24 листоп.

Мілена Рудницька // Луговий О. Визначне жіноцтво України: Іст. життеписи. — К., 1994. — С.303.

Мілена Рудницька — організаторка українського жіночого руху // Зборівщина. Над берегами Серету, Стрипи і Золотої Липи: Іст.-мемуар. і літ. зб. — Торонто; Нью-Йорк; Париж; Сідней, 1985. — С.919-920.

Мілена Рудницька — організаторка українського жіночого руху // Зборівська дзвіниця. — 1992. — 24 листоп.

***

Рудницька Мілена (1892) — політ. і громад. діячка, журналістка // Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. — Львів, 1998. — Т.7. — С.2630-2631.

Рудницька Мілена Іванівна (15.VII.1892, Зборів — 9.III.1976, Мюнхен) — учителька, журналістка, громад. і політ. діячка // Медведик П. Літературно-мистецька та наукова Зборівщина: Словник біогр. визначних людей. — Тернопіль, 1998. — С.201-202.

2 СЕРПНЯ

50 років від дня народження

Мельничук Богдана Івановича (2.08.1952) —
українського письменника, журналіста,
редактора, краєзнавця

Мельничук Богдан Іванович народився 2 серпня 1952 р. в с. Молотків Лановецького району. Закінчив (1974) факультет журналістики Львівського держуніверситету ім. І.Франка. Член Національної Спілки письменників України (як прозаїк і драматург) з 1998 р.

Друкуватись у пресі почав із 14 років. Працював у редакціях лановецької районної газети «Будівник комунізму» (1974-75), тернопільської обласної газети «Вільне життя» (1975-84), був на громадській роботі (1984-89). У 1989-93 рр. — головний редактор редакційно-видавничого відділу Тернопільського обласного управління у справах видавництв, поліграфії та книжкової торгівлі, 1993-97 — архівіст Державного архіву Тернопільської області, у 1997-98 — відповідальний секретар, заступник редактора міської газети «Тернопіль вечірній». Із жовтня 1998 р. — головний редактор видавництва Тернопільської академії народного господарства «Економічна думка».

Разом з тим у 1992-98 рр. — головний редактор літературно-мистецької та культурологічної газети «Русалка Дністровська» (заснована

при редакції журналу «Тернопіль»). У 1994-1998 рр. — головний редактор літературно-художнього і громадсько-політичного журналу «Тернопіль».

Автор виданих у Тернополі художніх книжок «Мазепа, гетьман український» (драматичний варіант за Б.Лепким; 1991), «Медузи» (новели; 1997), «Пес і коралі» (новели, театральні бувальщини, п'еса; 1997), «Ранок. Чий?» (поезії; 1998), «О, Над'я!», або Греки приїхали!» (новели; 1998), «На сцені й за кулісами» (театральні бувальщини; 1998), «Вибрані новели» (1999), «Крапелини», «Крапелини-2», «Крапелини-плюс» (поезії, 1999, 2000); співавтор книжок «Соломія Крушельницька» (драмалегенда; 1994), «Життя відомих» (бувальщини; 2000). Художні твори публікував у журналах «Березіль», «Київ», «Освітянин», «Сова», «Тернопіль», газетах «Вільне життя», «Літературна Україна», «Русалка Дністрова», «Свобода», «Тернопіль вечірній» та ін. Новели порушують важливі морально-етичні проблеми життя, на сучасному матеріалі показують боротьбу зі злом, змальовують благородство високих людських душ і нікчемність тих, які нехтують народними законами духовності, окремі з них (цикл «Майже зоологічні новели») виконані в сюрреалістичному стилі. Творчій манері письменника притаманні тонкий психологізм, іронія, вміння лаконічно й точно окреслювати характери, динамічний розвиток дії, несподіваність сюжетних ліній та розв'язки, вміле використання символічного плану. Автор чітко фіксує реалії часу, деталі побуту геройв, особливості їх психології. Зокрема, відображає страждання людини в постколоніальному суспільстві, в якому панують байдужість до долі індивідуума, відчуженість і жорстокість, виходить, за висловом С.Сапеляка, на «синтез зневіреності Співчуття й Смерти, Абсолюту й Краси». Новели не вичерпуються прямою ситуацією, бо автор ненав'язливо, без моралізаторства веде читача до узагальнень через паралель, символ, подібність і параболу. Поезія характерна глибокою метафоричностю, афористичністю, неповторністю творчої манери.

Автор і співавтор п'ес, поставленіх на сценах театрів: «Повернися, сину!» (1985, Озернянський народний театр на Зборівщині, Тернопільщина); «Кому співає веселка» (з В.Фроленковим, 1987, Тернопільський обласний театр ляльок); «Василькові зорі» (з В.Фроленковим, 1998, Тернопільський драмтеатр ім. Т.Шевченка); «Мазепа, гетьман український» (за Б.Лепким; з Я.Бабієм, 1991, Львівський обласний муздрамтеатр ім. Ю.Дрогобича); 1994, Дніпропетровський муздрамтеатр ім.

Т.Шевченка; 1997, Копичинський народний театр ім. Б.Лепкого); «Рушники долі» (з В.Фроленковим, 1991, Тернопільський обласний театр ляльок); «Вісісьта-вйо!» (1992, Тернопільський палац культури «Березіль» ім. Л.Курбаса); «Наши гетьмани» (1992, Тернопільський палац культури «Ватра» за участю провідних акторів Львівського театру ім. М.Заньковецької, Івано-Франківського, Львівського і Тернопільського облдрамтеатрів); «Казка про Ксеню і дванадцять місяців» (за Б.Лепким, 1992, Тернопільський обласний театр ляльок); «Гола душа» (за П.Загребельним, з Я.Бабієм, 1991, Львівський обласний муздрамтеатр ім. Ю.Дрогобича); «Сотниківна» (за Б.Лепким; з Я.Бабієм, 1991, Львівський обласний муздрамтеатр ім. Ю.Дрогобича; з Я.Бабієм, 1996, Рівненський облмуздрамтеатр; з Є.Вавриком, 1997, Тернопільський драмтеатр ім. Т.Шевченка); «Козацькі вітрила» (1995, Тернопільський палац культури «Текстильник»); «Соломія Крушельницька» (з І.Ляховським, 1995, Тернопільський драмтеатр ім. Т.Шевченка); «Добродушко» (за Р.Завадовичем; з Р.Олефір, 1995, Тернопільський обласний театр ляльок); «Матріополь» (за В.Тарнавським, 1995, Тернопільський палац культури «Березіль» ім. Л.Курбаса); «Розбійник Гуцик-Буцик» (за О.Пройслером; з О.Олійником, 1999, Львівський драматичний театр Західного оперативного командування; 2000, Львівський обласний муздрамтеатр ім. Ю.Дрогобича).

Співавтор енциклопедичного словника імен «Журавлина» книга. Тернопільська українська західна діаспора» (частина перша: А-І — 1999; з Х.Мельничук), краєзнавчих книжок «Тернопіль. Що? Де? Як?» (1989; з І.Дудою), «Біль і пам'ять Молоткова» (1990; з І.Мельничуком), «Тарас Шевченко на Тернопільщині» (1990, друге видання — 1998; з І.Дудою), «У пам'яті народній» (1990; з М.Бармаком та Р.Матейком), «І гомін віків, і природи краса» (1991; з Є.Гасаем та Р.Матейком), «Воєнними дорогами синів Галичини. УСС на Тернопільщині» (1991), «За рідний край, за народ свій. УГА на Тернопільщині» (1993), «Шляхами стрілецької слави» (1995; усі три разом з Р.Матейком), «Шляхами Богдана Хмельницького на Тернопільщині» (1991; з Н.Юрчак) та ін.

Автор передмов до виданих у Тернополі книжок В.Будзиновського «Наши гетьмани» (1990) та «Як Москва нищила Україну» (1991), І.Борщака, Р.Мартеля «Іван Мазепа. Життя й пориви великого гетьмана», О.Назарука «Роксоляна» (обидві — 1991), М.Стахіва «Україна проти більшевиків» (1992), «Три казки» Р.Завадовича, Б.Лепкого і А.Лотоцького

(1992). «Солодке життя» І.Демчишина, «То всяке може трапитися... Оповідки про Михайла Левицького» І.Пилипця (обидві — 1998) та ін., більше 500 статей, рецензій, нарисів, інтерв'ю у пресі, а також слів пісень на музику А.Андрухова, М.Болотного, А.Горчинського, Б.Климчука, І.Кобилянського та ін. Нариси, статті опубліковані у колективних збірниках «До вищої мети» (1984), «Вінок безсмертя» (1987), «Дзвони пам'яті» (1988) та ін., журналах «Дзвін», «Україна», «Ukraine», звучали в радіопередачах. Автор опублікованих у періодиці перекладів поезій із польської, російської, болгарської та інших мов. Співавтор сценарію і співрежисер документальних телефільмів «Пам'ять Молоткова» (з П.Тараном), «Степан Сапеляк» (з Я.Бензою).

Упорядник виданих у Тернополі збірників гумору «Вісіта-війо!» (1990), «Засміймося, вуйку!» (1991), галицької читаночки «Рости на щастя України-мами» (1991, усі — в співпраці з Б.Проником), збірників духовної поезії «Христос воскрес — воскресне й Україна» (1992) та «Богослов'я» (1997, з М.Ониськівим), «Календаря української дитини на 1994 рік», збірника «Павло Загребельний у спогадах сучасників» (1998, з Х.Мельничук), серії книг про Тернопільщину в спогадах емігрантів: «Тернопіль: погляд крізь століття», «Козова і околиці в спогадах емігрантів» (обидві — 1992), «Бережанщина в спогадах емігрантів», «Заліщицька земля в спогадах емігрантів», «Збараж і околиці в спогадах емігрантів», «Монастирська і околиці в спогадах емігрантів», «Підволосічська земля в спогадах емігрантів», «Теребовлянщина в спогадах емігрантів» (усі — 1993), «Підгасеччина в спогадах емігрантів» (1994).

Був редактором більш як 100 книжок із краєзнавства, історії, політології, економіки та ін., літературних творів. Під час роботи у Державному архіві Тернопільської області (1993-97) започаткував видання серії книжок «Корінь і корона», був редактором сімнадцяти з них.

Член редакційної колегії енциклопедії «Тернопільщина» (готується до друку з 1994 р., написав до неї майже 200 статей). Член Національної Спілки журналістів України з 1980 р., Всеукраїнської Спілки краєзнавців та НТШ — з 1998 р. Лауреат республіканської літературно-мистецької премії за кращі твори для дітей ім. Іванни Блажкевич (Тернопіль, 1994), лауреат Всеукраїнської літературно-мистецької та громадсько-політичної премії ім. братів Лепких за 2000 р.

ЛІТЕРАТУРА

- Мельничук Б. Виbrane новели / Вступ. ст. М.Ткачука. — Тернопіль: Економ. думка, 1999. — 208 с.
- Мельничук Б. Крапелини: Поезії. — Тернопіль: Економ. думка, 1999. — 38 с.
- Мельничук Б. Крапелини-2: Поезії. — Тернопіль: Економ. думка, 2000. — 39 с.
- Мельничук Б. Крапелини-плюс / Пер. з укр. мови. М.Кривецького. — Тернопіль: Економ. думка, 2000. — 136 с.
- Мельничук Б. Медузи: Дев'ять новел із циклу «Майже зоологічні новели» / Вступ. сл. С.Сапеляка. Післямова М.Ткачука. — Тернопіль, 1997. — 56 с.
- Мельничук Б. «О, Над'я!», або греки приїхали: Новели. — Тернопіль, 1998. — 43 с.
- Мельничук Б. Пес і коралі: Проза, драматургія. — Тернопіль, 1997. — 76 с.
- Мельничук Б. Ранок. Чий? /Мал. В.Якубовського. — Тернопіль: Лілея, 1998. — 12 с.
- Мельничук Б., Ляховський І. Соломія Крушельницька: Драмалегенда. — Тернопіль: Б.в., 1994. — 60 с.
- Мельничук Б., Пилипець І. Життя відомих: Бувальщини. — Тернопіль, 2000. — 173 с.
- На сцені й за кулісами: Театральні бувальщини /Зап. Б.Мельничук. Намалював М.Пишний. — Тернопіль, 1998. — 133 с.
- ***
- Березовик Б. «Так трапилося завдяки добрим людям»: [Б.Мельничука прийнято в члени Спілки письменників України] // Вільне життя. — 1998. — 12 трав.
- Нові члени Спілки письменників України: [Б.І.Мельничук] // Літ. Україна. — 1998. — 14 трав.
- ***
- Білозерський В. Поет, письменник, драматург // Голос Лановеччини. — 1997. — 16 серп.
- Гаврильчук Д. Новелістом треба народитися // Тернопіль вечірній. — 1997. — 16 серп.
- Гулько Я. Таїна слова // Тернопіль вечірній. — 1997. — 15 берез.

Демків Б. Одна думка — добре, а дві — краще? // Тернопіль вечірній. — 1997. — 23 лип.

Мельничук-Чернівецький Б. А як бути далі? // Літ. Україна. — 1999. — 20 трав.

Подунайчук В. Нев'янучий талант земляка // Голос Лановеччини. — 1999. — 16 січ.

Сушкевич В. Закінчіть будь ласка речення // Вільне життя. — 2000. — 11 листоп.

***

Волинська О. Зі сторінок газети — в «Журавлину книги» // Тернопіль вечірній. — 1999. — 16 черв.

Демків Б. Тандем у дорозі, або «Я вас уже десь бачив, але в іншій сукні» // Тернопільська газета. — 1998. — 27 серп.

Добровольський М. І постало життя-легенда... // Літ. Україна. — 1995. — 18 трав.

Журавка О. Нові видання // Шлях перемоги. — 1999. — 11 серп.

Зозуляк С. Тернопільська діаспора в іменах // Вільне життя. — 1999. — 22 черв.

Матейко Р. Тернополяни в зарубіжному світі // Свобода. — 2000. — 6 черв.

Те ж: Освітняник. — 2000. — №2.. — С.30-33.

Медведик П. Драматургії Тернопільщини — 150 // Тернопіль вечірній. — 1998. — 19 груд.

Моцар Т. Час нових критеріїв, або Чи потрібен був огляд? // Український театр. — 1998. — №5. — С.12.

Свіжа радість від Мельничука: [В обл. б-ці для дорослих — репрезентація книги «Вибрані новели» // Тернопільська газета. — 2000. — 2 берез.

Сінкевич Б. Вітрами еміграції занесені // Тернопіль вечірній. — 1999. — 27 серп.

Тадейчук Є. Театр ставить «Мазепу»... // Вільне життя. — 1997. — 9 груд.

***

Мельничук Богдан (2 серпня 1952 р.) — укр. драматург, краєзнавець, публіцист. Нар. в с. Молотків Лановецьк. р-ну // Ткачов С., Ханас В. 250 імен на карті Тернопілля: Польськ.-укр. культ. взаємини. — Тернопіль, 1996. — С.34.

10 СЕРПНЯ

50 років від дня народження

Астаф'єва Олександра Григоровича (10.08.1952)
— письменника, перекладача, педагога

Астаф'єв Олександр Григорович народився 10 серпня 1952 року на місі Лазарев Хабаровського краю. Дитинство його пройшло у селі Вовківці Борщівського району. Тут Олександр закінчив середню школу, працював у колгоспі трактористом, помічником комбайнера, брав активну участь у роботі обласного клубу творчої молоді «Сонячні кларнети».

Заочно навчався на факультеті журналістики Українського поліграфічного інституту ім. І.Федорова, працював кореспондентом районної, обласної, центральної газет, відповідальним секретарем Тернопільського міського відділення товариства книгодрукарів, редактором, завідующим редакцією видавництва «Каменяр».

У 1985 р. закінчив аспірантуру при інституті літератури ім. Т.Г.Шевченка АН України по спеціальності «теорія літератури», захистив кандидатську дисертацію. Кандидат філологічних наук з 1991 року, доктор філологічних наук з 1999, з 2001 — професор.

Працював доцентом кафедри української літератури Ніжинського держпедінституту ім. М.Гоголя, з 1991 р. професор кафедри теорії літератури і компаративістики Київського національного університету ім. Т.Шевченка.

У 1996-1998 рр. читав лекції у Варшавському університеті.

Член Національної асоціації україністів з 1996 р., член Національної спілки письменників України з 1992 р. Автор біля 300 публікацій. Лауреат літературної премії імені Бориса Грінченка Чернігівського обласного товариства «Просвіта» ім. Т.Шевченка (1995), літературної премії ім. М.Коцюбинського (2001). За вагомий внесок у справу національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави удостоєний медалі Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т.Шевченка «Будівничий України» (2001).

ЛІТЕРАТУРА

Астаф'єв О. Заручини: Вірші. Поема. — К.: Молодь, 1988. —

Астаф'єв О. Листваний дзвін: Поезії. — Львів: Каменяр, 1981. —

***

Астаф'єв О. Відлуння: Вірш // Ровесник. — 1978. — 26 січ.

Астаф'єв О. Гніздо: Вірш // Вільне життя. — 1977. — 4 верес.

Астаф'єв О. Доля: Вірш // Вільне життя. — 1980. — 6 лип. — (Тернопільський альманах).

Астаф'єв О. Календарі дерев: Вірш // Ровесник. — 1980. — 3 січ. — (З нових поезій).

Астаф'єв О. Село мое (Вовківці): [Вірш] // Тернопіль. — 1994. — №5-6. — С.88.

***

Бачинський Я. Перші зерна // Ленінський прапор. — 1981. — 9 лип.

Бойчук О. Про Ігоря Качуровського — Олександр Астаф'єв // Русалка Дністрова. — 1994. — №8.

Гаврильцьо І. «Ніжинські гримаси» очима подружжя Астаф'євих // Русалка Дністрова. — 1994. — №14.

Дмитренко М. Заручники з совістю // Друг читача. — 1988. — 22 верес.

Ониськів М. Олександр Астаф'єв: Біогр. довід. // Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. — Тернопіль, 1992. — Вип. 2. — Ч.2. — С.3.

Сенькус М. Програма ніжинців // Слово і час. — 1998. — №3.

Світлий Б. Відлуння «Листяного дзвону» // Вільне життя. — 1981. — 5 лип.

Ткаченко А. Плідна проба синтезу // Слово і час. — 2000. — №4.

Шаховський С. Продовження шляху // Дніпро. — 1978. — №1.

19 СЕРПНЯ

**100 років від дня народження
Теслі Івана (19.08.1902–12.04.1996) — ученого-
географа, педагога**

Тесла Іван народився 19 серпня 1902 р. в с. Настасові Тернопільського повіту в селянській родині. В 1923 р. закінчив гімназію в Тернополі. Одним з його вчителів був талановитий математик, пізніше професор Львівського університету Мирон Зарицький. Працював вчителем. В 1929 р. був учасником з'їзду вчителів-географів Галичини у Львові. По-

тім навчався на природничо-математичному відділенні Львівського університету, студіював географію і геофізику. З 1939 р. працював науковим співробітником Інституту геофізики і метеорології цього ж університету.

З 1939 по 1944 р. — референт шкільного відділу так званого Українського Центрального Комітету (УЦК) у Krakovі — допомогової громадської організації, очолюваної В. Кубайовичем.

З 1944 р. І. Тесля на еміграції, спочатку в Німеччині, а потім (з 1948 р.) у Канаді.

Опублікував ряд праць з метеорології, геофізики, кліматології і гідрографії у фахових польських, німецьких та канадських журналах. Склад кліматичну карту до широко відомого у свій час «Атласу України» (1937) та написав два великих розділи («Підсоння» (клімат) і «Води») до книги «Географія українських і суміжних земель» (1938), які вийшли у світ за редакцією В. Кубайовича. Написав низку статей до «Енциклопедії Українознавства» про Канаду та її провінції Манітобу, Онтаріо, Саскачеван, м. Торонто та ін. Автор навчальних посібників «Наша батьківщина» (1942) та «Географія України й українських поселень» (1957), «Історичного атласу України» (1980) за редакцією Любомира Винара.

Помер І. Тесля в Торонто 12 квітня 1996 р. на 94-му році життя.

ЛІТЕРАТУРА

Тесля І. Географія України й українських поселень. — Торонто: Обн. укр. педагогів, 1957. — 240 с.

Підволосіська ЦБС.

Тесля І., Кузик П. Українці в Канаді — їх розвиток і досягнення. — Мюнхен: Укр. техн.-госп. ін-т, 1968. — 78 с.

***

Свінко Й. Іван Тесля // Освітянин. — 1998. — №4. — С.32.

Свінко Й. Іван Тесля як вчений, географ і педагог // Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту. Серія: Географія. — Тернопіль, 1998. — №1. — С.10-12.

Свінко Й.М. Іван Тесля як метеоролог і кліматолог // Матеріали другої всеукраїнської наукової конференції «Історія української географії та картографії: проблеми і перспективи». — Тернопіль, 2000. — С.39-42.

Свінко Й.М. Освітня діяльність Івана Теслі // Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогіка і психологія. — Тернопіль, 1998. — №5. — С.103-106.

60 РОКІВ

З часу виходу в світ книги І. Теслі «Наша Батьківщина»

У 2002 році минає 60 років з часу виходу у світ посібника Івана Теслі «Наша Батьківщина» (Українське видавництво, Krakiv-Lviv, 1942 р.) — єдиної на той час книги з географії України для шкільної молоді. Книга складається зі вступу і трьох частин основного тексту. Починається вона дуже гарним, майже поетичним вступом «Пізнай край, де живеш» з такими словами:

«На широких рівнинних просторах південної частини східної Європи, на північ від Чорного моря й суміжних гірських хребтів, аж ген по темні проліси Підляшша й болота Полісся простягається гарна сонячна країна, славна своєю геройчною бувальщиною, родючістю й природними багатствами. Ця гарна земля — це наша батьківщина, край, де ми народилися й живемо тут жили й працювали наші предки, тут живуть наші рідні, друзі й товариши та всі люди, що говорять такою ж мовою, як і ми, співають такі самі пісні, мають такі самі звичаї і спільне минуле. Ці люди — це українці, а всі разом творять один український народ... Важко найти науку більш корисну і захоплюючу, ніж географія. Вона вчить нас про нашу прекрасну країну, розвиває любов до неї та її народу».

У першій частині /»Загальні відомості з географії українських земель»/ описано географічне положення України у межах суцільної етнографічної території українського народу, її природні умови /геологія, ґрунти, клімат, ріки й озера, моря, рослинний і тваринний світ/, український народ /українці й українська національна територія, розміщення населення, рух людності, сільська і міська людність, національні відносини, українці поза межами суцільної української території. У другій частині /»Описова географія»/ територія України поділена на чотири "смуги" — Північна низовинна смуга /Підляшша, Полісся, Східне Полісся, Придніпрянська низовина, Наддонецька низовина/, смуга височин /Холмсько-Волинська височина, Roztoччя, Поділля, Покутсько-Басарабська височина, Придніпровська височина, Запорізька гряда, Приазовська височина, Донецький кряж, Слобожанщина або південна частина Осередньої височини/; Південна смуга низовин /Надсянська низовина, Причорноморська низовина, Долішньо-Донська низовина, Кубанська ни-

зовина, Прикаспійська низовина/; Смуга гір /Карпати, Карпатське Підгір'я, Кримські гори, Кавказ/. Третя частина — «Господарство українських земель» /сільське господарство, гірництво і промисловість, шляхи і засоби сполучення, торгівля/.

Обсяг книги лише 180 сторінок, але вона містить повну географічну характеристику нашої Батьківщини в її етнічних межах. Текст ілюстровано 43 рисунками, картами, фотографіями, схемами, рядом таблиць.

Книга «Наша Батьківщина» перевидавалася за кордоном. Друге її видання значно доповнене і змінене вийшло у світ під назвою «Географія України й українських поселень» /Торонто-Нью-Йорк, 1957/. Останній її розділ називається «Українське населення» /у Європі, СРСР і країнах Азії, Північній і Південній Америці, Австралії/. Обсяг книги 250 сторінок друкованого тексту.

Вона призначена як писав автор для потреб «учнів вищих класів наших вечірніх шкіл та курсів, молоді, гуртованої у наших самовихованих організаціях, учителів і всіх земляків, що розкинені по широких просторах на еміграції».

27 СЕРПНЯ

50 років від дня народження

Форгеля Михайла Якубовича (27.08.1952) — художнього керівника тернопільського українського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка

Народився 27 серпня 1952 року в с. Новосілка Підволочиського району. У 1977 році закінчив Київський інститут культури, продовжив навчання у Державному інституті театрального мистецтва (ГІТІС) у Москві у класі професора Миколи Ельяша (1989 р.).

Працював на викладацькій роботі в Теребовлянському культосвітньому училищі, обласному Будинку народної творчості, обласному управлінні культури.

З 1985 р. — художній керівник Тернопільської обласної філармонії, з листопада 1992 р. очолює обласний драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка. сприяв відкриттю акторського відділення у Тернопільському музичному училищі ім. С. Крушельницької (12 випускників першого випуску з 1999 р. успішно працюють у театрі). Організував всеукраїн-

ський фестиваль-конкурс «Тернопільські театральні вечори», в якому вже з 1999 р. двічі змагалися на кращу виставу молоді режисери. З 2001 р. цей фестиваль переросте у статус міжнародного.

ЛІТЕРАТУРА

Форгель М. «Вірю в краще майбутнє українського театру»: [Інтерв'ю] /Зап. В.Гайда // Тернопіль вечірній. — 1996. — 2 жовт.

Форгель М. «Думаю, ми знайшли місток до глядача»: [Інтерв'ю] /Зап. В.Собуцька // Свобода. — 1999. — 26 черв., фото.

Форгель М. «Ми живі, ми працюємо...»: [Інтерв'ю] /Зап. Г.Садовська // Вільне життя. — 1998. — 6 черв.

Форгель М. «Ми даруємо людям прекрасні миттевості»: [Інтерв'ю] /Зап. Г.Садовська // Вільне життя. — 1999. — 23 жовт.

Форгель М. Подібних вистав не буває: [Інтерв'ю] /Зап. О.Чорномаз // Тернопіль вечірній. — 1999. — 21 квіт.

Форгель М. «Театр — це завжди дух»: [Інтерв'ю] /Зап. Г.Садовська // Вільне життя. — 1999. — 27 берез.

Форгель М. Чотири театральні прем'єри: [Інтерв'ю] /Зап. Ж.Попович // Тернопіль вечірній. — 1999. — 5 листоп., портр.

***

Семків Р. «Тернопільська театральні вечори»: Дебют-99: гіп-гіп ура!: [Розм. з директором фестивалю, худож. керівником драмтеатру М.Форгелем] // Тернопільська газета. — 1999. — 7 жовт.

Собуцька В. Є вічні істини, і їх нам проповідує театр: [Розм. з акторами театру — Н.Малімановою, М.Коцюлим, Л.Давидко та худ. керівником театру М.Форгелем] // Свобода. — 2000. — 25 берез., фото.

29 СЕРПНЯ

90 років від дня народження

Блажкевича Богдана Івановича (29.08.1912–
8.10.1986) — українського вченого-фізика

Видатний український вчений-фізик Блажкевич Богдан Іванович народився 29 серпня 1912 року в селі Суботові Галицького району на Івано-Франківщині в родині вчителів. Його батько був диригентом багатьох хорових колективів у галицьких селах, а мати Іванна — відома дитяча

письменниця і видатна громадська діячка. В Денисові успішно закінчив початкову школу, а пізніше навчався в Тернопільській гімназії, де суміліно вивчав математику, фізику, іноземні мови.

У 1939 р. закінчує електротехнічне відділення механічного факультету Львівського політехнічного інституту і залишається тут на викладацькій роботі за своєю спеціальністю.

В 1953 році успішно захищає кандидатську дисертацію, і його затверджують у вченому званні доцента кафедри теоретичної та загальної електротехніки.

В 1961 році виходить з друку перша монографія Б.Блажкевича «Основні методи аналізу лінійних електрических кіл», яка зробила вченого досить авторитетним дослідником в наукових колах України та за її межами. Завдяки цій монографії він захищає у 1964 році звання доктора технічних наук. В 1965 р. йому було присвоєно звання професора.

Діапазон його наукових інтересів був надзвичайно широким. Він був пionером космічного приладобудування в своєму інституті. Розроблені ним і його послідовниками комплекси апаратур були встановлені на космічних міжпланетних станціях, супутниках і висотних аеростатах, зокрема на «Інтеркосмос-10», «Марсі-6», «Марсі-7», «Космос-721» та використовувались у російсько-французькому експерименті «Самбо»....

Вченому-фізику Б.Блажкевичу належить шість вагомих монографій, понад 200 наукових праць та більше 50 авторських свідоцтв. Вчений багато зробив у галузі української наукової термінології, зокрема у фізиці та космонавтиці.

Б.Блажкевич помер 8 жовтня 1986 року в Львові. Його ім'я заслужено увійшло в енциклопедичні видання.

ЛІТЕРАТУРА

Блажкевич Б.І. Топологічні методи аналізу електрических кіл /АН УРСР. — Фіз.-мех. ін-т. — К.: Наук. думка, 1971. — 315 с., схеми.

Блажкевич Б.І., Погрибной В.А. Цифровые приборы комбинированного уравновешивания /АН УССР. Физ.-мех. ин-т. — К.: Наук. думка, 1973. — 124 с., схемы. Бібліогр. С. 118-123.

***

Богдан Блажкевич // Хома В. А Денисов село славне. — Тернопіль, 1997. — С.67-68, портр.

Хома В. Видатний український вчений // Тернопіль вечірній. — 1998. — 17 груд. — (Імена).

Хома В. Видатний український вчений Богдан Блажкевич // Наукові записки. — Тернопіль, 1997. — Кн. 2, Ч.2. — С.245-247.

Хома В. Завдячую матері // Ровесник. — 1970. — 8 жовт.

Хома В. Автори: мати і син // Вільне життя. — 1972. — 12 лют.

До виходу у світ поетичної зб. письменниці та монографії вченого.

***

Блажкевич Богдан Іванович (28.VIII.1912) // УРЕ. — 2-е вид. — К., 1977. — Т.1. — С.489.

Іванна Блажкевич: Біблогр. покажч. /АН УРСР. Львів. наук. б-ка ім. В.Степаніка. Уклад. П.Г.Баб'як, В.І.Хома. — Львів, 1980. — 45 с., портр. С.27,29: Б.Блажкевич.

1 ВЕРЕСНЯ

45 років Тернопільській державній медичній академії ім. І.Горбачевського

(1.09.1957)

У вересні 2002 року виповниться 45 років з часу відкриття Тернопільського державного медичного інституту, який недавно набув статус медичної академії. За цей період він перетворився в один з провідних вищих медичних навчальних закладів України.

А починалося все з 19 кафедр єдиного лікувального факультету, на якому працювало 66 викладачів(серед них був 1 доктор наук і 17 кандидатів наук).

Йшли роки, удосконалювалися форми і методи роботи, збагачувалася матеріальна база інституту. У 1969 році було відкрито підготовче відділення, а ще через 10 років розпочав свою діяльність другий факультет інституту — факультет удосконалення лікарів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 1992 року інституту присвоєно ім'я видатного вченого, дійсного члена Наукового Товариства ім. Т.Шевченка, Всеукраїнської Академії Наук, уродженця Тернопільщини Івана Яковича Горбачевського.

20 квітня 1995 року в структурі інституту відкрито медсестринський факультет, який передбачає ступеневу підготовку медичних фахівців, яка вже пройшла успішне випробування у розвинених країнах.

Постановою Кабінету Міністрів від 30 січня 1997 року Тернопільському медінституту надано статус медичної академії. Це стало визнанням багаторічної творчої праці професорсько-викладацького складу інституту, всіх його служб. Зараз на 35 кафедрах трьох факультетів працює 334 кваліфікованих викладачі, з них 65 докторів наук і 222 кандидати наук. Серед професорського складу академії є і член кореспондент АМН України, академіки, заслужені працівники вищої школи, заслужені діячі науки і техніки України, заслужений винахідник України.

Професорсько-викладацький колектив академії прагне, щоб випускники, підготовлені в академії, склали інтелектуальну еліту суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

Привітання Тернопільського обкому КП України та облвиконкому дирекції, професорсько-викладацькому складу і студентам Тернопільського державного медичного інституту з нагоди його відкриття // Радянська Тернопільщина 1939-1958: Док. та матеріали. — Львів, 1971. — С.337.

Про присвоєння імені академіка І.Я.Горбачевського Тернопільському медичному інституту: Постанова кабінету Міністрів України з 1 по 2 лип. 1992 р. // Урядовий кур'єр. — 1992. — №31 (лип.).

Те ж: Зібрання постанов уряду України. — 1992. — №7.

***

Садовська Г. Маємо медакадемію імені І.Горбачевського // Тернопілля'97: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.491-493.

Сміян І. Тернопільській медичній академії ім. І.Я.Горбачевського — 40 років // Здобутки клінічної та експериментальної медицини. — Тернопіль, 1999. — Ч.1. — С.4-21.

***

Андрейчин М. Є умови для творчої праці // Ваше здоров'я. — 1997. — 6 серпн.

Від інституту до академії — відстань 40 літ // Свобода. — 1997. — 10 квіт.

Катеринюк Л. Академія народилася // Вільне життя. — 1997. — 4 лют.

Ковал'чук Л. «Наше майбутнє залежить від того, наскільки активно ми працюватимемо» /Розм. вела Лайко О. // Ваше здоров'я. — 1998. — 16 груд.

Ковальчук Л. Хай кожен зробить, що повинен зробити // Вільне життя. — 2001. — 1 лют.

Маслій М. Як живеш, медична академіс? // Експрес. Наше місто. — 1998. — 8-16 серп.

Сміян І. Знання, праця, доброта. Без цього лікаря не буде /Розм. вела В.Собуцька // Свобода. — 1997. — 4 берез.

Сміян І. Медична академія — школа економічного виживання /Розм. вів Я.Гулько // Тернопіль вечірній. — 1997. — 5 квіт.

Сміян І. Через новий статус — до нових здобутків // Ваше здоров'я. — 1997. — 15 берез.

Сміян І. Що день прийдешній нам готове? // Ваше здоров'я. — 1997. — 6 серп.

Снітовський О. Вуз, де неможливо погано вчитися // Молодь України. — 2000. — 30 трав.

У Тернополі дві академії // Демократична Україна. — 1997. — 13 лют.

Яворів Л. Студіють іноземці у нас медицину // Медична академія. — 2001. — №3 (лют.).

***

40 років Тернопільському державному медичному інституту (1.09.1957) // Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 1997 рік /Упоряд. Н.Іванко. — Тернопіль, 1996. — С.71-73.

2 ВЕРЕСНЯ

**100 років від дня народження
Маланчука Григорія Івановича (2.09.1902-
20.08.1978) — професора філософії**

Григорій Маланчук народився 2 вересня 1902 року в селі Гарбузові Зборівського району. В 1919 році він був учнем 4 класу української гімназії в Золочеві, а його однокласником був інший знаменитий зборівчанин — Роман Завадович.

Восени 1923 року Г. Маланчук заражений студентом університету імені Фрідріха Вільгельма в Берліні, але через хворобу змушенний виїхати на відпочинок і лікування на датський острів Борнгольм. З цього часу він назавжди пов'язав своє життя з Данією. Захопився вивченням філософії

датського мислителя Сирена Кіркегора. У 1934 році здобув диплом доктора філософії, а в 1948 р. став єдиним на всю Скандинавію викладачем української мови і літератури в Копенгагенському університеті. Все своє життя Григорій Маланчук присвятив науковій роботі. Він опублікував німецькою мовою статтю «Українські лірики», де подана характеристика і переклади вибраних авторів — Т.Шевченка, С.Воробкевича, І.Франка, Л.Українки, Б.Лепкого, М.Рильського, Є.Маланюка та О. Стефановича.

Помер у 1978 році, похований у Копенгагені.

ЛІТЕРАТУРА

Маланчук Г. Спомин з молодечих літ // Зборівщина. Над берегами Серету, Стрипи і Золотої Липи: Іст.-мемуар. і літ. зб. — Торонто; Нью-Йорк; Париж; Сідней, 1985. — С.691-693.

***

Берегуля В. Професор з Гарбузова // Зборівська дзвіниця. — 1992. — 8 верес.

Завадович Р. Філософ Григорій Маланчук // Зборівщина. Над берегами Серету, Стрипи і Золотої Липи: Іст.-мемуар. і літ. зб. — Торонто; Нью-Йорк; Париж; Сідней, 1985. — С.872-882.

Шалай Л. «Зложили своє страждане життя на вільній королівській землі...» // Зборівська дзвіниця. — 1993. — 7 верес. — (100 років українського поселення в Данії).

***

Медведик П. Маланчук Григорій (2.IX. 1902, с. Гарбузів — 20.VIII. 1978, Копенгаген) — професор, доктор філософії // Медведик П. Літературно-мистецька та наукова Зборівщина: Словник біографій визначних людей. — Тернопіль, 1998. — С.164-165.

***

Григорій Маланчук (2.09.1902-20.08.1978), професор філософії // Їх слід на Зборівській землі: Бібліогр. посібн. /Уклад. О.М.Гунько. — Тернопіль, 1996. — С.19.

15 ВЕРЕСНЯ

110 років від дня народження Гайворонського Михайла (15.09.1892–11.09.1949) — композитора і поета, диригента і педагога, музичного, громадського діяча і критика

Михайло Гайворонський — композитор, музикант, диригент — народився 15 вересня 1892 року в місті Заліщики. Свою музичальність, співучість успадкував від батьків. З раннього дитинства виявив велике зацікавлення скрипкою і, маючи неабиякий талант, досить швидко опанував гру на ній, а потім і на сопілці та інших народних інструментах. Першим його вчителем був близький родич — диригент церковного хору. Зі скрипкою Михайло Гайворонський не розлучався протягом півстоліття. Будучи ще студентом учительської семінарії, він одночасно навчався грі на віолончелі, був у студентському оркестрі. Захоплювався й духовими інструментами і довго керував духовими оркестрами в селах Наддністрянщини, а пізніше — біля Львова.

Навчаючись у Львівському музичному інституті імені М.Лисенка, М.Гайворонський грає в студентському оркестрі під керуванням Станіслава Людкевича. В серпні 1915 року, коли було організовано духовий оркестр легіону українських січових стрільців, його очолив М.Гайворонський. Пізніше (1919) він керує оркестром у театрі Миколи Садовського, а потім його призначають головним капельмейстером військ Української Народної Республіки.

Після війни Михайло Гайворонський викладає у Львівському музичному інституті імені М. Лисенка, який свого часу закінчив, а в 1923 році емігрує до США. Там організовує і керує зведеними українськими хорами, а також молодіжним струнним оркестром у Нью-Йорку.

Михайло Гайворонський — автор численних стрілецьких пісень, які користуються великою популярністю і в наші дні, багатьох церковних і дитячих творів, композицій для струнних, камерних та симфонічних оркестрів, творів для скрипки, а також обробок народних перлин для чоловічого, жіночого і мішаного хорів.

Помер М.Гайворонський 11 вересня 1949 року в Нью-Йорку, де й похований.

ЛІТЕРАТУРА

Гайворонський М.О. Співаник: Для дітей дошк. та шк. віку. — К.: Муз. Україна, 1993. — 127 с.

Повік не зів'яне: Стрілецькі пісні Михайла Гайворонського /Упоряд. В.Подуфайль. — Тернопіль: Ред.-вид. відділ облполіграфвидаву, 1990. — 60 с.

***

Гайворонський М. Ой впав стрілець; «Ой казала мати та не банувати...»; «Йде січове військо»: [Вірші] // Стрілецька голгофа: Спроба антології. — Львів, 1992. — С.225-226.

***

Михайло Гайворонський: Листи з Батьківщини /Публ. М.Головащенка // Тернопілля'96: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.536-539.

***

Гайворонський Михайло // «Журавлина» книга: Тернопільська українська західна діаспора. Словник імен. А-І. — Тернопіль, 1999. — Ч.1. — С.113-115.

М.Гайворонський — укр. композитор, автор стрілецьких пісень // Городиський Л., Зінчишин І. Мандрівка по Теребовлі і Теребовлянщині. — Львів, 1998. — С.266-267.

Матейко Р., Мельничук Б. Воєнними дорогами синів Галичини: Українські січові стрільці на Тернопільщині. — Тернопіль: Ред.-вид. відділ упр. по пресі, 1991. — 70 с.

С.23-24: Про М.Гайворонського.

Матейко Р., Мельничук Б. За рідний край, за народ свій...: Укр. Галицька Армія на Тернопільщині. — Тернопіль, 1993. — 78 с.

С.73-74: Про М.Гайворонського.

Михайло Гайворонський (1892-1949) — композитор // Ми і наші діти: Дитяча література, мистецтво, виховання. — Торонто; Нью-Йорк, 1965. — С.346-347.

Олійник В. М.Гайворонський — композитор, диригент і поет // Наукові записки: Зб. — Тернопіль, 1993. — С.100-110. — /Терноп. краєзнав. музей/.

Український композитор на чужині // Михальчишин Я. З музигою крізь життя. — Львів, 1992. — С.214-217.

***

Ковальчук П. Сурмач війська січового // Вільне життя. — 1990. — 15 черв.

«Лазорський М. Страдницький шлях лицаря української пісні // Нар. творчість та етнографія. — 1996. — №4. — С.61-65.

Мельничук Б. Перший стрілецький оркестр: [Під керівництвом М.Гайворонського] // Вільне життя. — 1991. — 11 січ.

Правдюк О. Січові стрільці в піснях і реальній дійсності // Нар. творчість та етнографія. — 1991. — №3. — С.3-10.

***

Гайворонський Михайло (15.09.1892-11.09.1949) // Митці України: Енцикл. довід. — К., 1992. — С.144.

Гайворонський Михайло (1892-1949) // Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. — Львів, 1993. — Т.1. — С.335.

Гайворонський Михайло (1892, Заліщики — 1949, Нью-Йорк) — композитор, диригент, муз.-суспільний діяч // Водяний Б., Олексин Г., Ціж М. Короткий словник діячів української музичної культури. — Тернопіль, 1992. — С.12.

***

Бібліографія українського народознавства. У 3-х т. /Зібр. і впоряд. М.Мороз. — Львів, 1999. — Т.1. — Кн. 2. — 1097 с.

C.996: М.Гайворонський

(Іменний покажчик).

15 ВЕРЕСНЯ

125 років від дня народження

Кульчицької Олени Львівні (15.09.1877-8.03.1967) — української художниці, народної художниці України

Олена Львівна Кульчицька народилася 15 вересня 1877 року в місті Бережанах, у родині юриста. На розвиток її мистецького обдарування мали вплив уроки батька, який сам цікавився живописом, мальовнича природа рідного краю, пам'ятники архітектури, поетика народних пісень, казок, переказів. Першим учителем став інспектор середніх шкіл Стефа-

нович. Згодом Олена вступає до Львівської студії художників реалістичного напрямку. В 1907 році вона закінчує Академію мистецтв у Відні.

В 1909 р. Олена Кульчицька вперше виставила свої роботи у Львові. Успіх був незвичайний. Вона творила своєрідний літопис народного життя. Такими є живописні твори: жанрові композиції «Жнива», «Діти зі свічками», портрети «На прощу», численні пейзажі, натюрморти. Знаменою віхою в житті молодого митця був 1912 рік, коли вона вперше взяла участь у Київській українській художній виставці.

Офорти «При ллямпі», «Біля криниці», дереворити «Довбуш», «Зима», цикл «Історія княжих часів», численні ліногравюри, серед них знаменитий цикл «Українські письменники» значно наблизили наше малярство до Європи.

Від 1945 до 1954 року викладала графіку у Львівському поліграфічному інституті, професором якого стала в 1948 році.

Залишила по собі О.Кульчицька нетлінну різnobічну спадщину. Велику мистецьку й наукову вартість мають альбоми акварелей «Народна архітектура західних областей України» та «Народний одяг західних областей України». До золотого фонду української книжкової ілюстрації увійшли оформлення О.Кульчицької. Досить назвати «Слово о полку Ігоревім», «Тіні забутих предків», «Лис Микита», щоб пересвідчитися у цьому. Вона була пionером мистецького оздоблення дитячої книжки на західноукраїнських землях.

Багато сил віддала художниця килимарству. Створила неповторні перлинини з емалі, бронзи, майоліки. У своїх творах вона відтворювала дух народу так, як сама його відчувала. Тим вона цінна і цікава.

У 1967 році О.Кульчицька стала лауреатом Державної премії УРСР ім. Т.Г.Шевченка. Її твори з незмінним успіхом експонувалися в багатьох містах світу.

Померла О.Кульчицька 8 березня 1967 р. у Львові.

ЛІТЕРАТУРА

Кульчицька О. Л. Джерело творчої наснаги // Живі традиції. — К., 1985. — С.111-114. — (Укр. художники про себе і свою творчість).

***

Дзядик О. Незабутня: Спогад про художницю // Тернопілля'97: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.424-426.

Олена і Ольга Кульчицькі // Луговий Ол. Визначне жіноцтво України: Іст. життєписи. — К., 1994. — С.246.

***

Блюміна І. Довгий тернистий, але плідний шлях // Наш час. — 1997. — 12 груд.

Брицька Г. Чарівний світ жінок-митців: [С.Крушельницька, О.Кульчицька] // Бережанське віче. — 1997. — 27 верес.

Голод І. Три ювілеї Олени Кульчицької: 120 років від дня народження, 90-творчого дебюту, 30 — як її нема серед нас // Тиждень. — 1997. — 12-18 верес.

Деркач М. Володарка скарбів // Вісті Придністров'я. — 1997. — 19 верес.

Кутиський М. Некрополь України // Дніпро. — 1997. — №1-2. — С.175.

Мадонова Г. Проти бурі: [Про талановитих жінок України: О.Кульчицьку, С.Крушельницьку] // Армія України. — 1997. — 13 верес.

Мандибура М. Стежини творчості // Дзвін. — 1997. — №11-12. — С.148-152.

Семчишин О. Традиції і час // Народне мистецтво. — 1999. — №3-4. — С.58.

Симчич М. За традиціями Олени Кульчицької: [Відбулася наук.-конф., присвяч. пам'яті художниці України] // Українське слово. — 1997. — 17 квіт.

***

Художньо-меморіальний музей Олени Кульчицької у Львові: Путівник. — Львів: Каменяр, 1978. — 80 с.

***

Кульчицька Олена Львівна (15.IX.1877-8.III.1967) // УРЕ. — 2-е вид. — К., 1981. — Т.6. — С.13.

Кульчицька Олена Львівна (15.IX.1877-8.III.1967) // Митці України: Енцикл. довід. — К., 1992. — С.342.

***

15 вересня — 120 років від дня народження Кульчицької Олени Львівни (15.IX.1877-8.III.1967) — української художниці, народної художниці України // Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 1997 рік: Бібліогр. список /Уклад. Н.К.Іванко. — Тернопіль, 1996. — С.78-81.

20 ВЕРЕСНЯ

90 років від дня народження

Стадниківни Стефи Йосипівни (20.09.1912—27.02.1983) — драматичної актриси і співачки

Народилася 20 вересня 1912 року у Тернополі в хаті свого дідуся, залізничника Дмитра Стадника. Вже в дитинстві батьки залишають її грати на сцені, зокрема у виставах «Маруся Богуславка» і «Запорожець за Дунаєм». Підлітком вона самотужки поставила у Львові виставу з дітьми інших акторів.

Навчалася співу і драматичної гри у Ф.Франчковського у Львові, фахові екзамени склала у варшавській драматичній школі. Але практику сценічної майстерності одержала від батька у його театрі.

У 1926-1933 рр. С.Стадниківна працює у мандрівному театрі свого батька, гастролює на Тернопільщині.

Вона співає партії Наталки («Наталка Полтавка»), Оксани («Запорожець за Дунаєм»), Есмеральда («Продана наречена»). Чарівною і неповторною була у ролях оперет у партнерстві з матір'ю С.Стадниковою, братом Яремою, М.Бенцалем.

Молодість, пишна зовнішня краса, шляхетність у всьому модно пошигі костюми, срібний усміх — були запорукою її великого успіху в глядачів. Її батько — режисер багато працював з нею, відточував кожну роль до завершеності. Гра Стадниківни в оперетах відзначалася легкістю, вона як метелик, вибігала на сцену, а глядач вітав свою улюбленицю громом оплесків.

Артистку, як примадонну запрошуєть на гастрольні сезони до польських театрів, а в 1935 р. в «Театр рев'ю» Вільнюса.

З 1939 року починається новий етап у сценічній діяльності Стадниківни. Працює у Львівському драмтеатрі ім. Л.Українки і переходить на драматичні ролі — дівчини в «Украденому щасті», наївної школлярки Майки у «Платоні Кречеті» Корнійчука, знімається у фільмах «Вітер зі сходу», «Довбуш» та ін.

Художній керівник Харківського драмтеатру ім. Т.Г.Шевченка Мар'ян Крушельницький запрошує С.Стадниківну і Я.Геляса до себе на роботу. Там вони плідно працювали у 1945-1957 роках. Далі був рік праці

Стефи Йосипівни у Київському драмтеатрі ім. І.Франка, потім знову у Львові в 1959-1978 рр. у театрі ім. М.Заньковецької.

Її ім'я на сторінках літопису української Мельпомени світилося зорею понад піввіку у сузір'ї славетної родини аристітів.

Померла Стефа Йосипівна Стадниківна 27 лютого 1983 р. у Львові.

ЛІТЕРАТУРА

Кривицька Л. Повість про моє життя. — К.: Держмузвидав, 1958. — 100 с.

С.53, 59, 79: Про Стефу Стадниківну.

Медведик П. Стефа Стадниківна // Наукові записки: Зб. — Тернопіль, 1993. — С.144-150, фот. — /Терноп. краезн. музей

Ревуцький В. В орбіті світового театру. — К; Харків; Нью-Йорк: Вид-во М.П.Коць, 1995. — 243 с., іл.

Про Стадниківну Стефу див.:
«Покажчик імен» с.227

***

Шашко С. Малюнок на піску // Укр. театр. — 1994. — №3. — С.32.

Шашко С. Ревія — це не тільки веселий сміх // Театральна бесіда. — 1998. — №1. — С.20-22.

***

Стадниківна Стефа Йосипівна // УРЕ. — К., 1983. — Т.10. — С.492, портр.

Стадниківна Стефа Йосипівна // Митці України: Енцикл. довід. — К., 1992. — С.549.

Стадниківна Стефа Йосипівна // Мистецтво України: Біогр. довід. — К., 1997. — С.557.

Стадниківна Стефа Йосипівна // Медведик П. Літературно-мистецька та наукова Зборівщина: Словник біографій визначних людей. — Тернопіль, 1998. — С.211-212, портр.

23 ВЕРЕСНЯ

130 років від дня народження

Крушельницької Соломії Амвросіївни

(23.09.1872—16.11.1952) — української народної співачки, педагога, заслуженого діяча мистецтв України

Народилася Соломія Крушельницька 23 вересня 1872 року в селі Білявинцях Бучацького району в родині священика прогресивних поглядів.

Дитинство майбутньої співачки проходило в селі Біла під Тернополем, куди незабаром переїхала їхня сім'я.

В ранньому віці Соломія виявляє велике зацікавлення музикою і співом. Вчиться грати на фортепіано, а в 10 років виступає в хорі «Руської бесіди» в Тернополі.

Живучи в селі серед простого трудового люду, Соломія вчилася не тільки любити, а й глибоко, всім серцем розуміти народні пісні. З ними вона не розлучалася до самої смерті.

Відчуваючи великий потяг юної Соломії до музики і співу, батько, всупереч поглядам того часу, що мистецтво не заслуговує на серйозну увагу, на позичені гроші відправляє її до Львівської консерваторії, яку вона закінчує з медаллю і відзнакою у 1893 р. Екзаменаційна комісія записала в дипломі молодої співачки: «Має всі дані, щоб стати окрасою нації першорядної сцени...». Та співачка не зупиняється на досягнутому і незабаром іде до Мілану, де навчається у прославленого професора Фаусті Креслі.

Через рік Соломія уже співає провідні партії в кращих оперних театрах Італії. Тріумф, якого вона досягла в цій країні, широко відкриває перед нею двері оперних театрів Росії, Польщі, Франції, Іспанії, Німеччини, Португалії, Єгипту, Південної і Північної Америки та багатьох країн світу.

Соломія Амвросіївна Крушельницька прожила довге і велике життя. В широкому світі, де вона тріумfalno виступала на кращих оперних сценах, її називали «незабутньою Аїдою», «єдиною в світі Джокондою», «найчарівнішою Чіо-Чіо-Сан», «неповторною Галькою», «ідеальною Брунгільдою», «найпрекраснішою Саломеєю», «вражуючою Валькірією», «винятковою Лорелесю»... За свідченням Артуро Тосканіні, образи,

створені співачкою в операх Вагнера, Штрауса, Піццетті, Каталані, Пуччині, залишаються неперевершеними. Прославлені композитори, диригенти, співаки, музиканти, письменники і поети світу, такі як Джакомо Пуччині, Руджеро Леонкавалло, Артуро Тосканіні, Рікард Штраус, Леопольдо Муньйоне, Енріко Карузо, Федір Шаляпін, Маттіа Баттістіні, Тітта Руффо, Елеонора Дузе та багато інших, були палкими шанувальниками її великого таланту, її ширими друзями.

В зеніті слави Соломія Крушельницька залишила оперну сцену (1915 р.) і присвятила себе концертній діяльності. Де і коли б не виступала співачка, вона включала до своїх концертів українські народні пісні та твори українських композиторів, якими кожного разу закінчувала концерти, сама собі акомпануючи.

В 1939 році С.Крушельницька повернулася до Львова. Викладала сольний спів у Львівській консерваторії.

16 листопада 1952 року перестало битися серце великої співачки, педагога, громадянина-патріота.

ЛІТЕРАТУРА

Віночок Соломії Крушельницької: Поезії і музичні твори. Висловлювання визначних діячів культури. Репертуар співачки /Зібр. і упоряд. П.Медведик. — Тернопіль: Збруч, 1992. — 125 с.

Українські народні пісні з репертуару Соломії Крушельницької /Упоряд. і авт. передм. І.Майчик. — К.: Муз. Україна, 1971. — 74 с.

***

Баб'як О. Мистецьке чудо: [Останній концерт Крушельницької в Тернополі 1934 р.] // Тернопіль: погляд крізь століття. — Тернопіль, 1992. — С.180-181.

Герета І. Соломія Крушельницька і народна пісня // Наукові записи: 36. — Тернопіль, 1993. — С.87-100.

Герета І. Соломія Крушельницька та діячі української культури // Тернопілля'96: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.530-535.

Соломія Крушельницька: Спогади. Матеріали. Листування. У 2-х ч. /Вступ. ст. «На вершині світової слави», упоряд. і приміт. М.Головащенка. — К.: Муз. Україна.

Ч.1. Спогади, 1979. — 397 с., 13 л., іл.

Ч.2. Матеріали. Листування. — 1979. — 477 с.

Соломія Крушельницька // Луговий Ол. Визначне жіноцтво України: Іст. життєписи. — К., 1994. — С.242.

***

Белоусов А. Так возвращалась Баттерфляй... // Независимость. — 1996. — 19 листопад.

Виспінський І. Уклін тобі, велика Соломіє! // Свобода. — 1997. — 18 верес.

Герета І. Соломія Крушельницька в оцінці світової критики // Вісник фонду Олександра Смакули. — 2000. — №1. — С.52.

Герета І. Хотіла додому // Тернопіль вечірній. — 1997. — 17 верес. — (125 років від дня народження Соломії Крушельницької).

Головащенко М. На вершині світової слави // Соломія. — 1997. — №3 (жовт.-листоп.). — С.1.

Голод І. Єдина фея поміж корифеями: За чотириста літню історію опери не було країці співачки, ніж С.Крушельницька // Тиждень. — 1997. — №38 (19-25 верес.).

Єфименко Н. Аристка, співачка, патріотка // Українське слово. — 1997. — 2 жовт.

Забуті сторінки: 125 — річчя від дня народження великої співачки — Соломії Крушельницької // Культура і життя. — 1997. — 1 жовт.

Краснодемський В. Королева оперної сцени // Голос України. — 1994. — 23 верес.

Ліберний О. Пісню і серце людям віддала // Свобода. — 1997. — 23 верес.

Майданська С. Непереможна українська Брунгільда: 23 вересня — 125 років від дня народж. Соломії Крушельницької // Час. — 1997. — 18 — 24 верес. — С.11.

Малицька К. Саломеа Грандіссімо: 23 вересня 125 років з дня народження великої Соломії // Тернопільська газета. — 1997. — 25 верес., портр.

Медведик П. Тернопіль у юності Соломії Крушельницької // Соломія. — 1997. — №2.

Мелех-Яросевич Л. Українські співачки на польських оперних сценах // Дзвін. — 1996. — №8. — С.105-118.

Михайлінко І. На вершині світової слави // Культура і життя. — 1997. — 1 жовт.

Олейнюк О. Незабутнє // Свобода. — 1997. — 18 верес., портр.

Пасічник Р. Соломія Крушельницька — неперевершена вагнеристка // Соломія. — 1998. — №5 (квіт.). — С.1.

Петров И. Баттерфляй улетела в вечность ... // Киевские ведомости. — 1997. — 23 сент.

Пилипчук Р. Забуті сторінки // Культура і життя. — 1997. — 1 жовт.

Савків Т. Крізь плин років дзвенить — зоріє твій спів, прекрасна Соломіє // Свобода. — 1997. — 25 верес.

Соломія Крушельницька — наш національний діамант // Голос України. — 1999. — 20 лют.

Український соловейко // Армія України. — 1998. — 10 лют.

***

Маркіян Малюца: далеке і близьке: [Спогади про С.Крушельницьку] /Літ. зап. І.Герети // Ровесник. — 1997. — 19 верес.

Павлишин С. Останній концерт ...: [Спогади очевидця] // Соломія. — 1997. — №3 (жовт.-листоп.). — С.2.

Папасолій Д. У саду, де квітує мигdal...: [Перебування С.Крушельницької в Італії. Спогади] // Музика. — 1998. — №1 (січ.-лют.).

Черемшинський О. Чеський вченій про українську співачку: Листи Ф.Главачка до О.Черемшинського // Наукові записки /Терноп. обл. краєзнав. музей. — Тернопіль, 1997. — Кн. 2. — Ч.2. — С.208-218.

***

Собуцька В. Щоб росли троянди і співали солов'ї: [Обл. конкурс солістів-вокалістів до ювілею С.Крушельницької] // Свобода. — 1997. — 7 жовт.

Соломії Крушельницькій присвячується // Урядовий кур'єр. — 1997. — 27 верес.

Терещенко А. Фестиваль імені Соломії Крушельницької // Культура і життя. — 1996. — 17 січ.

***

Крушельницька Соломія Амвросіївна (23.09.1872-16.11.1952) // УРЕ. — 2-е вид. — К., 1980. — Т.5. — С.545.

Крушельницкая Соломея Амвросеевна // Музыкальная энциклопедия /Гл. ред. Ю.В.Келдыш. — М., 1976. — Т.3. — С.71.

Крушельницька Соломія Амвросіївна (23.09.1872-16.11.1952) — укр. співачка (лірико-драм. сопрано, заслужений діяч мистецтв // Митці України: Енцикл. довід. — К., 1992. — С.337.

Крушельницька Соломія // Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. — Львів, 1994. — Т.3. — С.1195.

Крушельницька Соломія (1872-1952) — славетна співачка, педагог, заслужений діяч мистецтв // Водяний Б. Короткий словник діячів української музичної культури. — Тернопіль, 1992. — С.24.

***

Соломія Крушельницька: Бібліогр. покажчик /Упоряд. Іванко Н.К., Медведик П.К. — Тернопіль, 1983. — 8 с.

125 років від дня народження Крушельницької Соломії Амвросіївни (23.IX.1872-16.XI.1952) — української народної співачки, педагога, заслуженого діяча мистецтв України // Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 1997 рік: Бібліогр. список /Уклад. Н.Іванко. — Тернопіль, 1996. — С.84-88.

29 ВЕРЕСНЯ

130 років від дня народження

Роздольського Осипа Івановича (29.09.1872-27.02.1945) — фольклориста, педагога і перекладача

Осип Іванович Роздольський народився 29 вересня 1872 року у селі Доброводах Збаразького району. Учень Бродівської гімназії, пізніше студент філології Львівського університету, вільний час на канікулах присвячує збору народного епосу. І вже 1894 року передає І.Франкові збірку народних казок, сто записів. І в першому томі «Етнографічного збірника» (1895 р.) опубліковано 25 казок О.Роздольського за редакцією І.Франка.

З 1897 року, після закінчення Львівського університету, викладав грецьку й латинську мови, класичну літературу в гімназіях Перемишля, Львова, Коломиї, і продовжував збирати фольклорно-етнографічні матеріали в селах Галичини, Східної України.

Вихід фольклорних збірок О.Роздольського приніс йому славу вченого. У 1914 р. він обирається членом наукових товариств і за дорученням Російської Академії наук виїжджає на Наддністрянщину записувати пісенний фольклор.

У 1926 році його обрано членом Етнографічної комісії Академії наук України, а з 1930 року він — дійсний член Наукового Товариства ім.

Т.Шевченка у Львові. У 1939 році став старшим науковим співробітником Львівського філіалу АНУ.

Найбільше у фольклористичному доробку О.Роздольського займають записи українських пісень, казок, легенд та переказів.

Помер 27 лютого 1945 року.

ЛІТЕРАТУРА

Березовський І.П. Українська радянська фольклористика: Етапи розвитку і проблематики.— К.: Наук. думка, 1968. — 335 с.

С.61,96,233: Про О.Роздольського.

Довгалюк І. Музично-етнографічна діяльність Осипа Роздольського.— К.: Родовід, 1997. — 50 с.

***

Медведик П. Збирач перлин // Вільне життя. — 1972. — 1 жовт.

Медведик П.К. Фольклористична діяльність О.І.Роздольського // Народна творчість і етнографія. — 1963. — №3. — С.89-91.

Погребенник Ф. Осип Роздольський — знаний і не знаний // Слово і час. — 1997. — №9. — С.28-30.

Сиско С. З чистих джерел народних скарбів // Колгоспне життя. — 1972. — 30 верес.

Сокіл Г. Роздольський Осип // Тернопіль. — 1993. — №3. — С.34-35.

Філіпова І. Осип Роздольський // Народна творчість та етнографія. — 1972. — №5. — С.78-80.

Черемшинський О. Співпраця фольклористів-земляків: [О.Роздольського і В.Гнатюка] // Вісті Придністров'я. — 1992. — 11 верес.

***

Роздольський Осип Іванович (29.09.1872-27.02.1945) — укр. фольклорист, педагог, перекладач // УРЕ. — 2-е вид. — К., 1983. — Т.9. — С.430.

Роздольський Осип Іванович (29.09.1872-27.02.1945) // Митці України: Енцикл. довід. — К., 1992. — С.497.

Роздольський О.І. (29.09.1872, с. Добриводи Збаразьк. р-ну — 27.02.1945, Львів) — педагог, фольклорист і перекладач // Медведик П. Літературно-мистецька та наукова Зборівщина: Словник біографій визначних людей. — Тернопіль, 1998. — С.196-197.

Роздольський Осип (1872-1945) — укр. фольклорист, перекладач, дійсний член АН УРСР // Збаражчина: Зб. статей, матеріалів і споминів. — Нью-Йорк, 1980. — С.302-303.

7 ЖОВТНЯ

80 років від дня народження

Гошуляка Йосипа Григоровича (7.10.1922) — українського співака в Канаді

Йосип Гошуляк народився 7 жовтня 1922 року в селі Палашівка Чортківського району. Дитячі роки його минули в стихії народної музики, церковного співу. Перші захоплення ними пробудила в малого хлопця мати Тетяна Дмитрівна: чудово виконувала народні пісні. А далі Йосип прилучився до чар професійної музики в церкві та місцевому хорі «Прогресів», де брав участь разом з батьком, також в Чортківській гімназії. Тут він вивчає теорію музики, ознайомлюється з творчістю українських та європейських композиторів.

З початком Другої світової війни родину Гошуляків спіткало велике горе, її вивезли на роботу до Німеччини. А після визволення американськими військами Йосип Гошуляк потрапляє до Мюнхена, мріючи продовжувати музичну освіту. Тут навчається в місцевій духовній семінарії й одночасно бере уроки співу у відомого співака й педагога Дометія Йохі-Березенця. 1947 року семінарія переїжджає до Голландії, і саме тут збувається заповітна мрія подолянина — він вступає до Королівської консерваторії в Амстердамі.

Згодом родина Гошуляків переїжджає до Канади, де Йосип продовжує навчання в Торонтійській консерваторії. Неабиякий талант молодого співака привернув увагу керівників Канадської оперної компанії, і вони запросили його на оперну сцену. Хіба не казка: з маленького подільського села через табори й воєнні незгоди, через моря й океани — на велику оперну сцену. Протягом десяти років він співає тут провідні басові партії. Серед його партнерів Мерілен Горн, Джон Вікерс, Луї Кіліко та інші.

Нестабільність трупі в канадській опері змусили Гошуляка уже в зрілому віці вступити до Оттавського університету і одержати ступінь бакалавра за спеціальністю бібліотекознавство. Працює в метрополітарній бібліотеці Торонто аж до самої пенсії. В театрі співає по сезонно, де

виконує басові партії в операх «Аїда», «Отелло», «Макбет», «Дон Карлос» Д.Верді, «Богема». «Тоска», «Турандот» Дж.Пуччині та інші. В його репертуарі опери українських композиторів — М.Лисенка, М.Аркаса, С.Гулака-Артемовського, Б.Лятошинського, Г.Майбороди.

ЛІТЕРАТУРА

Гошуляк Й. Й свого не цурайтесь: Спогади, листування, матеріали. — Львів: Каменяр, 1995. — 385 с.

Пісні, думи та романси з репертуару Йосипа Гошуляка /Упоряд. Й.Гошуляк. Вступ. сл. Г.Нудьги. В дод. рец. та відгуки на кн. «Й свого не цурайтесь». — Тернопіль: Джура, 1999. — 236 с., ноти.

***

Нудьга Г. Талант, який народився в Україні // Культура і життя. — 1993. — 11 верес.

Фунтяк Л., Нудьга Г. Йосип Гошуляк: Два погляди на одну людину // Тернопілля'95: Регіон. річник. — Тернопіль, 1995. — С.384-386.

***

Гошуляк Йосип Григорович (7.10.1922) — укр. співак // Митці України: Енцикл. довід. — К., 1992. — С.182.

Гошуляк Йосип (1922) — оперний і концертний співак // «Журавлина» книга: Тернопільська українська західна діаспора. Словник імен. А-І. — Тернопіль, 1999. — Ч.1. — С.159-160.

14 ЖОВТНЯ

60 років з часу утворення Української повстанської армії (УПА) (14.10.1942)

14 жовтня — велике свято Покрови Пресвятої Богородиці. Постановою Української головної Визвольної Ради 14 жовтня 1942 року було визнано Днем утворення Української повстанської армії (УПА).

Ще в квітні 1942 року відбулася друга конференція ОУН(Б), на якій прийняли рішення про створення власних збройних сил для боротьби з німецькими окупантами. Провід ОУН, очолюваний у цей час Миколою Лебедем, вирішив створити на Поліссі та Волині мережу самооборони кущових відділів (СКВ), від роя до чоти на село для оборони від грабіж-

ницьких нападів німецьких окупантів, польських поліцій і радянських партизанів, що проникали з Білорусі.

Від серпня 1942 р. відділи самооборони почали діяти по всій Волині: ліквідовували німецьку жандармерію, поліцію, руйнували засоби комунікації, зв'язку, нищили склади, фільварки та підприємства, які працювали на німців. У вересні 1942 року провід ОУН(Б) прийняв рішення про організацію більших мобільних збройних відділів для допомоги місцевим сільським бойкам (СКВ).

Першу таку сотню організував референт краївого проводу ОУН Сергій Качинський («Остап») у жовтні 1942 року в Кивинському повіті на Берестейщині. Другу — в листопаді того ж року поблизу Луцька — поручник Іван Перегійняк («Кавбешко»). Третю сотню, в районі Колки-Степань, — хорунжий «Ярема» (грудень 1942 р.), четверту і п'яту в пустомитівських лісах — «Ворон», на Крем'янецьчині — «Крук». Ці сотні і відділи перейшли під командування поручника Василя Івахіва («Роса», «Сонар», «Сом»). У грудні 1942 року всі сотні ОУН(Б) одержали назву: Українська повстанська армія (УПА).

Місцем постійної дислокації одного з перших підрозділів було урочище Вовчак у Турійському районі (колишній Володимиро-Волинський повіт). Це базування називалося «Січ». Штаб «Січі» був розташований в с. Вовчок. Поруч були розташовані вишкильні, санітарні й господарські осередки Північної військової округи «Турів». Весною 1943 року тут дислокувалося п'ять сотень повстанців. «Січ» підлягала головному командиру УПА — Північ «Климу Савурі» (Дмитро Клячківський).

З кожним днем і місяцем росла міць УПА, її військова майстерність. На території Волині в 1942-1944 роках діяли повстанські підстаршинські і старшинські школи, школи саперів, медсестер, фельдшерів, розвідки.

Упродовж 1942-1944 років УПА на Волині провела понад п'ять десятків значних боїв з фашистськими окупантами і більше сотні засідок, наскоків.

Весною 1943 р. УПА вже являла собою велику силу на Волині і Поліссі. У серпні 1943 року рух УПА поширився на Кам'янець-Подільську, Вінницьку, Житомирську та Київську області, а в липні почали діяти загони УПА в Галичині. Таким чином, уже в цей час 12 областей України стали на шлях збройної боротьби проти окупантів за самостійну державу.

З приходом на західноукраїнські землі Червоної Армії УПА повела боротьбу проти більшовицького режиму. Боротьба тривала з 1944 року

до другої половини 1956-го. На Волині останні сутички повстанців з військами НКВД були у жовтні 1956 року в Старовижівському і Ківерцівському районах. До свободи була довга і терниста дорога...

ЛІТЕРАТУРА

Літопис Української Повстанської Армії: Серййоне книжкове видання документів, матеріалів і наукових праць до історії Української Повстанської Армії. — Торонто: Вид-во Літопис УПА, 1989 — .

Сергійчик В. ОУН-УПА в роки війни: Нові документи і матеріали. — К.: Дніпро, 1996. — 492 с.

Содоль П. Українська повстанча армія, 1943-49: Довідник. В 2-х ч. — Нью-Йорк: Пролог.

Ч.1. — Нью-Йорк: Пролог, 1994. — 199 с.

Ч.2. — Нью-Йорк: Пролог, 1995. — 295 с.

Українська Повстанська Армія: Зб. документів за 1942-1950 рр.: Ч.1. — Б.М.: Вид. закорд. частин ОУН, 1957. — 451 с. — (Б-ка укр. підпільника).

***

Киричук Ю. Історія УПА. — Тернопіль: Ред.-вид. від. упр. по пресі, 1991. — 68 с.

Лебедь М. УПА. Українська повстанська армія, її генеза, ріст і дії у визвольній боротьбі українського народу за українську Самостійну Со-борну Державу. Ч.1. Німецька окупація України. — Дрогобич: Відродження, 1993. — 208 с., іл.

Мірчук П. Українська повстанська армія. 1942-1952: Коротка істо-рія. — Тернопіль, 1993. — 85 с.

***

Боб'юк А. В шумських лісах. — Ланівці, 1992. — 45 с.

Бульба-Боровець Т. Армія без держави: [УПА на Галичині в роки Другої світової війни]. — К.; Торонто; Нью-Йорк, 1996. — 266 с.

Заведнюк В. На Півночі, на Волині створилася армія УПА: Спогади учасника (1942-1944) /Передм. О.Полянського. — Тернопіль: Лілея, 1996. — 195 с., іл., портр.

Завійська Г., Маланюк М. Незакінчена книга про мужніх галичанок. — Тернопіль, 1999. — 170 с.

Мак (Михальчук) Б. Вільна Україна — сенс нашого життя. — Тернопіль, 2001. — 96 с.

Маланюк М. Нескорені волинянки Тернопільського краю. — Тернопіль, 2000. — 135 с.

Нескорена Зборівщина: У 2 т. — Тернопіль: Принтер-інформ, 2001. — (Редакція обласної Книги Пам'яті Тернопільщини і Книги «Реабіліто-вані історією». Серія «Реабілітовані історією»).

Т.1. — 262 с.

Т.2. — 260 с.

Підгайчани в боротьбі за волю України: Іст.-мемуар. зб. — Детройт; Клівленд; Парма, 2000. — 596 с.

Побігущий-Рен Є. Мозаїка моїх споминів. — Мюнхен; Лондон, 1985. — 304 с.

Романчук Л. Дорогою страждань: Спогади. — Тернопіль: Лілея, 1997. — 118 с. — (Молоді про історію рідного краю).

Савка Б. Забути не маємо права: Події ОУН-УПА на Гусятинській землі. — Тернопіль, 1998. — 251 с.

***

Андрушків Б. Незабутий біль: Славним борцям за незалежність України, воїнам УПА та людям, які жили в цей період присвячується. — Тернопіль: Мальви, 1994. — 120 с.

Потикевич-Заболотна М. Нам дуже треба жити: Спогади, вірші-пісні медсестри УПА і політв'язня. — Тернопіль: Лілея, 1996. — 135 с., портр. — (Молоді про історію рідного краю).

Чернихівський Д. Чернихівська трагедія та інші розповіді про боротьбу ОУН-УПА в 1941-52 рр. — Тернопіль, 1999. — 63 с.

***

Боб'юк А. За двадцять тисяч...: [УПА на Кременеччині] // Шлях пе-ремоги. — 2001. — 22-28 берез.

Гарбуз С., Майданюк Т. Про діяльність УПА на Тернопільщині // Тернистий шлях. — 1993. — 27 лют.

Літопис УПА: Тернопільщина // Подільське слово. — 1997. — 8 лют., 29 берез. — (Героям слава).

Полянський О. Українська Повстанська Армія // Свобода. — 1996. — 10,17 жовт.

Скорупський М. Звитяжний літопис: З історії УПА // Тернове поле. — 1992. — 15 жовт. — (Повстанські дороги).

***

Буняк С. Про повстанського поета Левка // Русалка Дністрова. — 1994. — №11,12. — (Історія).

Віват І. Нас «Бистрий» веде — командир: [П.Хамчук, уродж. с. Великі Чорнокінці Чортків. р-ну] // Свобода. — 1994. — 11,14 черв. — (Героям слава).

Гайдукевич Я. Лицар золотого хреста заслуги: [Я. Старух, уродж. с. Золота Слобода Козів. р-ну] // Свобода. — 1998. — 5 трав., фот.

Гусяк Д. Незабутня Катерина Зарицька: [Член УПА, дочка математика М.Зарицького] // Шлях перемоги. — 1994. — 5 листоп.

Каменюк О. Безстрашний командир УПА: [Р.Шухевич (Чупринка)] // Свобода. — 1996. — 7 лип. — (Пам'ять).

Каменюк О. Йшов йому тоді тридцять перший рік: [Дмитру Мирону-Орлику, уродж. с. Рай Бережан. р-ну] // Свобода. — 1998. — 25 лип.

Крамар Р. Жива легенда поряд...: [Командир УПА — Захід «Лисона» О.Польовий] // Свобода. — 1997. — 14 черв. — (Пам'ять).

Малевич А. Головнокомандувач УПА: [Д.Клячківський («Клим Савур»)] // Народне слово. — 1995. — 7 лип.

Чорногор О. Вічно живий у пам'яті народній: [М.Мізерний — «Рен», уродж. с. Вербів на Підгаєччині] // Тернистий шлях. — 1996. — 14 черв.

***

Дзюбан О. Підпільна друкарня УПА в Озерянах: [Борщів. р-ну] // Літопис Борщівщини: Наук.-краєзнав. зб. — Борщів, 1994. — Вип. 6. — С.113-116.

Миронець Н. Пісні і вірші з-під арешту: Поезія військовиків УПА // Розбудова держави. — 1995. — №4. — С.47-51.

20 ЖОВТНЯ

100 років від дня народження

Кремінярівської Марії (20.10.1902—4.12.1998) — української письменниці

Марія Антонівна Цимбалюк, по чоловікові — М.Кавун (літературний псевдонім — Марія Кремінярівська) народилася 20 жовтня 1902 р. у Почаєві. Згодом родина переїхала до Кременця. Тут 1921 р. вона закінчила Кременецьку українську гімназію ім. Івана Стешенка.

Ще в гімназіальні роки почала писати оповідання, новели. Перша прозова книжка «У рідному місті» побачила світ у Кременці 1936 р. Друга — «Надося у Львові» — вийшла через два роки. Третя «Срібні ковзанці принцеси Дінь-Дінь» була готова до друку, але вибух Другої світової війни перешкодив появі її на світ. Задумана трилогія мала назву «Оповідання про Надюлю». Всі три книжки присвячені історії єдиної доньки авторки Надії Кавун.

Восени 1939 р. «визволителі» заарештовують письменницю, як ворога народу, хоча вона нічого проти радянської влади не чинила, бо жила у Польській державі. Червона Феміда засудила М.Кавун на вісім років ув'язнення. Повернулася до Кременця у 1947 р. Однак через два роки знову етапована до Казахстану на п'ять років спецпоселення. Лише після смерті тирана повернулася в Україну.

1975 р. виїхала за кордон, спочатку до Австралії, згодом оселилася в Канаді. Там через 38 літ розлуки зустрілася з донькою, її чоловіком, онуками.

В Канаді М.Кремінярівська прожила понад 20 літ. Друкувалася у різних українських журналах Канади. 1989 р. там вийшла її велика книга-сповідь «Вівці, вовки і люди».

Лише 21 квітня 1989 р. була реабілітована.

Наприкінці життя письменниця мріяла повернутися до рідного Кременця.

Померла М.Кремінярівська 4 грудня 1998 року у Канаді.

ЛІТЕРАТУРА

Кремінярівська М. Вівці, вовки і люди. — Торонто, 1989. — 644 с.

***

Чернихівський Г. Кременеччина від давнини до сучасності. — Кременець: Папірус, 1999. — 320 с., 32 с. іл.

С.122, 126, 128, 140, 141, 179, 241, 245, 248: Про М.Кремінлярівську.

Чернихівський Г. Портрети пером: Статті, есеї, рецензії. — Кременець, Тернопіль, 2001. — С.80-91.

Штрихи до портрета Марії Кремінлярівської // Чернихівський Г.І. Крем'янець: історичне та літературне краєзнавство: Матеріали на доп. педагогам і студ. педколеджу, учням середн. спец. навч. закладів та загальн. освітн. шкіл. — Крем'янець, 1992. — С.75-76.

***

Домбровський О. Хто вона, Марія Кремінлярівська? // Вільне життя. — 1991. — 19 квіт.

Чернихівський Г. Дарунок з Канади: [Про твір «Вівці, вовки і люди»] // Діалог. — 1992. — 18 берез.

Чернихівський Г. «Навіщо покинула рідну землю» // Прапор перемоги. — 1991. — 17 лип.

Чернихівський Г. «Я не була щаслива на чужині» // Друг читача. — 1991. — 25 верес.

24 ЖОВТНЯ

*120 років від дня народження
Дністрянської Софії Львівни (24.10.1882–
9.02.1956) — української піаністки, педагога і
музичного критика*

Софія Дністрянська (Рудницька) народилася 24 жовтня 1882 року в Тернополі в родині професора гімназії. З дитинства вона захоплювалася музикою і вже 6-річною дівчинкою почала вчитися гри на фортепіано у приватній музичній школі. В 1895 році поступила в Тернопільську гімназію, і паралельно продовжувала вчитися в приватній музичній школі.

У 1903 році, будучи уже заміжньою, поступила у Львівську консерваторію (клас фортепіано у К.Мікулі та Р.Шварца). Переїхавши разом з чоловіком у Відень, продовжувала навчання у Віденській музичній академії (клас Е.Зауера). У 1912-1913 рр. удосконалювала майстерність «концертного курсу» в професора Ф.Бузоні.

З 1913 р. починається педагогічна діяльність С.Дністрянської: спочатку вона була вчителькою гри на фортепіано у Віденській консерваторії, згодом відкрила власну музичну школу.

Одночасно піаністка активно включилася в українське життя Відня. Брала участь у святкуваннях роковин від дня народження чи смерті Т.Шевченка, М.Лисенка, М.Шашкевича. Влаштовувала і самостійні концерти фортепіанної музики.

С.Дністрянській належать цінні розвідки з історії української та світової музики, опубліковані в періодичній пресі. Найбільше статей вона присвятила творчості засновника української новітньої музики М.Лисенка. Писала вона про О.Носалевича, М.Менцинського, О.Мишугу, Ф.Колессу.

Із світової класики на увагу заслуговують її розвідки про Бетховена, Пуччині та Ліста.

Хоч концертний, публіцистичний та громадський праці С.Дністрянська приuldяла чимало енергії, основною ділянкою вона вважала педагогічну діяльність. Виховала цілу плеяду піаністів, які пізніше працювали в музичних ансамблях, оркестрах, школах. Багато перекладала фахової літератури.

Померла 9 лютого 1956 року у м. Вейпрти (Західна Чехія).

ЛІТЕРАТУРА

Бойчук О., Мельничук Б. З роду Рудницька, за чоловіком — Дністрянська // Тернопілля'96: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.120-123.

Дністрянська Софія (24.10.1882-9.02.1956) — піаністка, педагог, музичний критик // Записки Наукового товариства ім. Т.Шевченка: Праці Музикознавчої комісії. — Львів, 1993. — Т.ССХVI. — С.400-401.

Мушинка М. Софія Дністрянська (1885-1956) // Український календар. — Варшава, 1985. — С.105-107.

***

Баглай Й. Повернення Софії Дністрянської...: [Про сім'ю С.Дністрянської] // Шлях перемоги. — 2001. — 26 квіт. — 3 трав.

Бойчук О. Талант із сузір'я талантів // Тернопіль вечірній. — 1996. — 14 лют.

Гаврош О. Історія одного кохання: [С.Дністрянський і його родина] // Україна молода. — 2001. — 11 квіт., фот.

Печінка Т. Славне сузір'я Рудницьких // Тернопіль вечірній. — 1998. — 6 лют.

У ст. згадується
С.Рудницька-Дністрянська.

Савків Л. «Сирота зрозумів сироту, та й полюбилися»: [Станіслав та Софія Дністрянські] // Свобода. — 2001. — 21 лип. — (Сторінки нашої історії).

***

Дністрянська Софія Львівна (24.10.1882-9.02.1956) — українська піаністка, педагог і музичний критик // Митці України: Енцикл. довід. — К., 1992. — С.216.

Дністрянська Софія (1885-1956) — піаністка, педагог, музичний критик // »Журавлина» книга: Тернопільська українська західна діаспора. Словник імен. А-І. — Тернопіль, 1999. — Ч.1. — С.185-186.

Дністрянська Софія (1882-1956), уродж. Рудницька, піаністка, педагог // Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубайовича. — Львів, 1993. — Т.2. — С.550-551.

28 ЖОВТНЯ

**140 років від дня народження
Яновича (Курбаса) Степана Пилиповича
(28.10.1862–10.09.1908) — українського актора,
співака, режисера**

Народився Степан Пилипович 28 жовтня 1862 року в с. Куропатники Бережанського району. Мати прищепила Степанові любов до живопису й музики. Юний Степан багато читав, захоплювався грою на роялі. Навчаючись у Бережанській гімназії, брав активну участь у концертах, вечорах, роботі студентського драматургічного колективу, співав у хорі, виконував сольні номери (мав приемний тенор).

У 1884 р. залишає останній клас гімназії і стає актором театру «Руська бесіда». Вістка про те, що син став «бродячим комедіантам» (так то-ді іронічно називали артистів пересувних театрів), вкрай розгнівила чергового батька Пилипа, який відцурався сина. Але навіть це не зупинило Степана, який твердо вирішив присвятити себе служенню рідній культурі.

рі, хоч усвідомлював, якою важкою буде служба у галицької Мельпомени.

Сценічні успіхи Степана зростали щоденно, особливо у ролях лірико-героїчного плану. Час приносив перші удачі — добре зіграні основні ролі у п'єсах І.Тобілевича, І.Франка, П.Мирного, М.Кропивницького, М.Старицького тощо. Він успішно співав в операх «Вечорниці», «Наталя Полтавка», «Утоплена», «Циганський барон» та ін.

Янович у рік народження Леся вже мав у своєму репертуарі двадцять ролей, з них — десять партій у музичних виставах. Він брав участь майже в кожній п'єсі, за короткий час став сформованим актором.

1893 року Степан Пилипович перейшов з чергового режисера на посаду головного режисера «Бесіди».

Дуже вимогливий до себе та інших майстрів І.Франко писав: «Головною силою української сцени є Янович... Янович — це для української сцени в Галичині дуже корисна сила...».

Актурска сім'я Яновичів жила дуже бідно, не вилазила з боргів. Її щоденне змагання з труднощами періоду панування в Галичині австро-угорської монархії, соціального й національного гніту було великим геройством і патріотичною самопожертвою заради рідної сцени.

Крім того, сім'я пережила чимало трагедій — померли в дитинстві два сини, а потім сімнадцятирічна дочка. Нервове перенапруження, тяжкі переживання і фізична втома швидко дали про себе знати.

1896 року під час гастролей у Тернополі Степан Пилипович важко захворів. Хвороба прогресувала, виснажувала, все більше ламала його.

10 вересня 1908 року Степан Янович помер.

ЛІТЕРАТУРА

Степан і Ванда Яновичі (батьки Леся Курбаса) // Михальчишин Я. З музицою крізь життя. — Львів, 1992. — С.54-57.

Український драматичний театр: Нариси історії: В 2-х т. Т.1. Дожовтневий період /Під ред. М.Рильського. — К.: Наук. думка, 1967. — 519 с., іл.

С.302, 304-310, 326, 416, 433:
Про С.Яновича (Курбаса)

Франко І. Про театр і драматургію: Вибрані статті, рецензії та висловлювання /Упоряд. к.ф.н. М.Ф.Нечиталюк. — К.: Вид-во АН УРСР, 1957. — 240 с.

С.16, 66, 192, 194, 195, 199, 201,
202, 214-216, 218, 220: Про С.Яновича

Чарнецький С. Вибране. — Львів: Кн.. — журн. вид-во, 1959. — 200 с., іл.

С.177: Про С.Яновича

***

Дереш А. Степан Янович — батько Леся Курбаса // Збручанська зоря. — 1988. — 17 верес.

Медведик П. «Він дійсно знаменитий» // Вільне життя. — 1962. — 19 груд.

Медведик П. Степан Курбас — режисер і артист // Україна. — 1963. — №3. — С.25, іл.

Подуфалий В. Актор Степан Янович (Курбас) // Бережанське віче. — 1995. — 4 листоп.

Степан Янович (Курбас) // Нове життя. — 1967. — 25 берез.

***

Янович (Курбас) Степан Пилипович // УРЕ. — 2-е вид. — К., 1985. — Т.12. — С.510, портр.

Янович (Курбас) Степан // Мистецтво України: Біогр. довід. — К., 1997. — С.676.

Янович Степан Пилипович // Митці України: Енцикл. довід. — К., 1992. — С.676.

Р.Пилипчук. Янович (наст. фам. — Курбас), Степан Филипович // Театральна енциклопедія. — М., 1965. — Т.5. — С.1099.

30 ЖОВТНЯ

**120 років від дня народження
Бойчука Михайла Львовича (30.10.1882—
13.07.1937) — українського живописця-
монументаліста**

Видатний художник-монументаліст Бойчук Михайло Львович народився 30 жовтня 1882 року у селі Романівка Теребовлянського повіту. Тут закінчив народну школу. 16-річним юнаком виїздить до Львова, знайомиться з майським мистецтвом і, доляючи матеріальну скрутку, вступає до промислової школи, де був помічений його художній талант. Під

98

опікою Президії Наукового товариства ім. Т.Шевченка, а згодом і митрополита Андрея Шептицького він здобув освіту в кількох європейських Академіях мистецтв — у Krakovі, Mюнхені і Відні (1899-1907), мав можливість здійснити творчі подорожі по Австрії, Франції, Італії і Росії. У 1908-1921 роках удосконалював свою майстерність у Мілані, Венеції і в центрі світового мистецтва — Парижі, де після кількох виставок своїх картин здобув широке визнання як художник-новатор.

З виbuchом першої світової війни М.Бойчук разом з молодшим братом Тимком, як австрійські піддані, були заслані на північний схід Росії. Після повернення з заслання до Києва в 1917 році професор М.Бойчук бере участь у створенні Української Академії мистецтв і очолює майстерню монументалістики. Як фундатор Академії, відіграв видатну роль у заснуванні й розбудові вищої художньої освіти на Україні, став пionером українського монументального мистецтва, що базувалося на нововізантійській школі іконопису, давньоукраїнському живописі та народному малярстві. Разом з учнями взяв участь у розписах Луцьких казарм у Кисіві (1919), виконав розписи павільйону на Всеосоюзній сільськогосподарській виставці в Москві, санаторію ВУЦВК на Хаджибейському лимані і Одесі (1928), Червонозаводському театрі в Харкові (1933-35). Відомі полотна художника — «Жінка спить», «Чабан», «Орач», «Біля буфету», «Селянська сім'я», «Робітник і робітниця».

У грудні 1936 року М.Бойчук, як і його учні, був незаконно репресований, а всі монументальні твори, сюжетні картини і графічні малюнки нещадно знищені. За неточними даними М.Бойчука розстріляли восени 1937 року.

ЛІТЕРАТУРА

Бартіш Г. Монументальні розписи Михайла Бойчука в Галичині // Образотворче мистецтво. — 1998. — №2. — С.28-30.

Бойчук Михайло — видатний художник // Теребовлянщина. — Львів, 1999. — Вип. 1. — С.105.

М.Бойчук — видатний український художник // Городиський Л., Зінчишин І. Мандрівка по Теребовлі і Теребовлянщині. — Львів, 1998. — С.192-194.

Живопис і графіка // Вони прославили наш край. — Тернопіль, 2000. — С.11.

***

Белоусов А. Скорбящая муз: [о М.Бойчуке и бойчукистах] // Независимость. — 1997. — 2 дек.

Бойчук О. У вінку буття художника Бойчука // Шлях перемоги. — 1998. — 18 лют.

Бойчук та його учні // Культура і життя. — 1997. — 12 берез.

Горбачов Д. Листи-спогади Ганни Печарковської про Бойчука і бойчукістів // Київська старовина. — 1999. — №6. — С.133-150, фот.

Ковальчук М. Повернулися із забуття: [Брати Бойчукі] // Воля. — 1996. — 8 листоп.

Кравченко О. Творчі принципи Михайла Бойчука // Образотворче мистецтво. — 1998. — №2. — С.20-21, іл.

Міщенко Г. І ще раз — Бойчукісти і наш час // Образотворче мистецтво. — 1997. — №1. — С.43.

Портнова Л. «Початок весни в мистецтві...»: Невідомі фотодокументи до біографії М.Бойчука // Русалка Дністрова. — 1995. — №5 (берез.).

Художник у спогадах художника // Воля. — 1997. — 24 жовт. — (До 115-річчя від дня народження М.Бойчука).

***

Премія імені Михайла Бойчука: Положення про обласну художню премію імені Михайла Бойчука // Відродження. — 1991. — 20 лют.

***

Коваленко Л. Новому інституту — ім'я Михайла Бойчука // Урядовий кур'єр. — 2000. — 27 трав.

Присталенко Н. Доля школи Михайла Бойчука — нашої гордості, слави, скорботи // Українська культура. — 1997. — №7. — С.15.

Соколюк Л. Школа Михайла Бойчука та українське народне мистецтво першої третини ХХ ст. // Народна творчість та етнографія. — 1997. — №5-6. — С.84-91, іл.

Тимченко Т. Бойчукізм і українська реставрація // Образотворче мистецтво. — 1997. — №34. — С.60.

***

Бойчук Михайло Львович (30.10.1882-13.07.1937) // УРЕ. — 2-е вид. — К., 1977. — Т.1. — С.510.

Бойчук Михайло Львович (30.10.1882-13.07.1937) // Митці України: Енцикл. довід. — К., 1992. — С.78-79.

Білокінь С.І. Бойчук Михайло Львович // Мистецтво України: Енцикл. — К., 1995. — Т.1. — С.227-228.

***

115 років від дня народження Бойчука Михайла Львовича (30.10.1882-13.07.1937) — українського живописця-монументаліста // Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 1997 рік: Бібліогр. список /Уклад. Н.К.Іванко. — Тернопіль, 1996. — С.97-101.

9 ЛИСТОПАДА

130 років від дня народження

Лепкого Богдана Сильвестровича (9.11.1872-21.07.1941) — письменника, літературознавця, перекладача, педагога і громадського діяча

Народився Богдан Нестор Лепкий 9 листопада 1872 р. на хуторі Кривенькім недалеко Кропульця Гусятинського району, де парохом був його дід о. Михайло Глібовецький — греко-католицький священик, який і охрестив свого внука у місцевій церкві.

Перші знання майбутній письменник одержав у батьківському домі, де вчителем був сам батько, який виступав з літературними творами під псевдонімом Марко Мурава. Богдан закінчив у Бережанах так звану «нормальну школу», а пізніше Бережанську гімназію.

Навчання у Віденській академії мистецтв не принесло морального задоволення, тому він йде на філософський факультет Віденського університету. Пізніше тута за батьківщиною приводить його до Львівського університету.

На ті роки припадає активна літературна діяльність Б.Лепкого: він пише поезії, оповідання, перекладає.

Після закінчення Львівського університету (1895) стає вчителем української та німецької мови і літератури у Бережанській гімназії. Він швидко здобуває авторитет серед колег і повагу серед гімназистів.

На початку 1899 року у Krakowі в Ягеллонському університеті було відкрито лекторат української мови і літератури. Викладати ці предмети запрошено Богдана Лепкого. З Krakowом пов'язано майже все життя письменника. Одна за одною виходять книжки його оповідань: «З села» (1898), «Оповідання» (1901), «Щаслива година» (1902), «В глухім куті»

(1903), «По дорозі життя» (1905), «Кидаю слова» (1911), збірки віршів «Стрічки» (1901), «Листки падуть», «Осінь» (1902), «На чужині» (1904), «З глибин душі» (1909); літературознавчі дослідження: «Василь Стефанік», «Маркіян Шашкевич», «Про життя великого поета Тараса Шевченка...». Серед перекладів польською мовою — «Слово о полку Ігоревім». Цей переклад високо оцінив Іван Франко.

Твори Б.Лепкого починають перекладати польською, російською, чеською, німецькою та сербською мовами.

Б.Лепкий належав до тієї рідкісної категорії письменників, котрі ще за життя користуються шаною і популярністю. Створене Богданом Лепким забуття поглинути не може. Він все життя і талант присвятив своєму народові, збагаченню його культури і літератури.

Помер письменник 21 липня 1941 року. Похований на Раковецькому цвинтарі у Krakowі (Польща).

ЛІТЕРАТУРА

Лепкий Б. Твори. У 2-х т. — К.: Наук. думка, 1997. — Т.1.: Поетичні твори. Прозові твори. Мемуари /Упоряд., приміт. та вступ. ст. Ф.П.Погребенника. — 847 с., портр.

Лепкий Б. Твори. У 2-х т. — К.: Наук. думка, 1997. — Т.2.: Прозові твори /Упоряд. та коментарі Ф.П.Погребенника. — 694 с., портр.

Лепкий Б.С. Твори: В 2-х т. — К.: Дніпро, 1991. — Т.1.: Поезія. Оповідання і нариси. Іст. повісті /Упоряд., авт. передм. та приміт. М.М.Ільницького. — 862 с., портр.

Лепкий Б.С. Твори: В 2-х т. — К.: Дніпро, 1991. — Т.2.: Повість. Спогади. Виступи /Упоряд. та авт. приміт. М.М.Ільницький. — 719 с.

Лепкий Б. Виbrane. — Львів: Світ, 1990. — 184 с.

Лепкий Б. З під Полтави до Бендер. Крутіж: Іст. повість. — Львів: Червона калина, 1991. — 334 с.

Лепкий Б. Казка моого життя. — Івано-Франківськ, 1998. — 251 с.

Лепкий Б. Крутіж: Іст. повісті. — К.: Веселка, 1992. — 390 с.

Лепкий Б. Мазепа: Трилогія. Не вбивай. Батурин: Іст повісті. — Львів: Червона калина, 1991. — 450 с.

Лепкий Б. Мазепа, гетьман український: Сповідь перед людьми і часом. — Тернопіль: Ред-вид. від. упр. по пресі, 1991. — 82 с.

Лепкий Б. Мотря: Іст. повість у 2-х т. — Львів: Червона калина, 1991. — 389 с.

Лепкий Б. Під Великден. — Тернопіль: Кн.-журн. вид-во «Тернопіль», 1993. — 38 с.

Лепкий Б. Поезії. — К.: Рад. письменник, 1990. — 383 с.

Лепкий Б. Полтава: Іст. повість. — К.: Дніпро, 1992. — 487 с.

Лепкий Б. Сотниківна: Іст. картина з часів Івана Виговського. — Тернопіль: Ред-вид. від. упр. по пресі, 1991. — 115 с.

***

Лепкий Б. До січових стрільців та інші поезії // Стрілецька голгофа: Спроба антології. — Львів, 1992. — С.91-103.

Лепкий Б. З недоспіваної пісні; «Чекай, чекай, чекай її...»; «З сумних думок»; «Душа, душа?! Пусті слова!...», «На життєвому роздорожку»: [Вірші] // Українська хата: Поезії 1909-1914. — К., 1990. — С.103-104.

Лепкий Б. Заспів; Наши гори; Журавлі; Бачиш? Буря; Василеві Степанікові; Мої пісні; Кидаю слово: [Вірші] // Українське слово: Хрестоматія укр. літ. та літ. критики ХХ ст. — К., 1994. — Кн. 1. — С.250-256.

Лепкий Б. Із різних циклів: Поезії // Розсипані перли: Поети «Молодої Музи». — К., 1991. — С.412-547.

***

Лепкий Б. Заки вдарили громи (літо 1939 р.) // Дзвін. — 1999. — №7. — С.110-119.

Лепкий Б. Інтермеццо: Вірш // Жайвір. — 1996. — №2 (лип.).

Лепкий Б. На святій вечір: Вірш // Визвольний шлях. — 1995. — №1. — С.4-5.

Лепкий Б. Плащаниця; На Великден // Народна творчість та етнографія. — 2000. — №2-3. — С.36.

***

Лепкий Б. Декілька проблем з української літератури // Дивослово. — 1997. — №11. — С.3-5.

***

Мазурак Я. Вітер рідного Поділля: 18 пісень на вірші Богдана Лепкого. — Бережани, 1996. — 29 с.

Молоді літа: Пісні на слова Богдана Лепкого для дітей та молоді. — Тернопіль, 1997. — 73 с.

Фіцалович І., Фіцалович А. Звук підгірської трембіти: 10 пісень на вірші Б.Лепкого. — Івано-Франківськ, 1997. — 35 с.

***

Білик-Лиса Н. Богдан Лепкий у духовному відродженні українського народу. — Тернопіль, 1999. — 144 с.

Веритюк О. Літературне життя українців у міжвоєнній Польщі. — Тернопіль, 1994. — 55 с.

С.52-55: Про Б.Лепкого.

Літературно-критична діяльність Б.Лепкого // Гром'як Р. Давнє і сучасне. — Тернопіль, 1997. — С.212-216.

Лиса Н. Богдан Лепкий і українська національна ідея // Наукові зapisки Терноп. держ. пед. університету. Серія: Історія. /Заг. ред. М.Алексієвця. — Тернопіль, 1997. — Вип. VI. — С. 211 — 215.

Мазурак Я. Стежками літ молодечих Богдана Лепкого // Вітражі: «Храм книги — 2». Друге видання з історії музею книги. — Бережани; Тернопіль, 1999. — С.135-140.

Сивіцький М. Богдан Лепкий: Життя і творчість. — К.: Дніпро, 1993. — 374 с.

Шляхами Богдана Лепкого. — Тернопіль, 1997. — 25 с.

***

Аксьонова К. Письменник і літературознавець Богдан Лепкий // Армія України. — 1998. — 10 листоп.

Буркалець Н. «Штука для життя» // Слово і час. — 1999. — №2. — С.46.

Галібарда С. Видиш, брате, мій... // Освіта України. — 2000. — 20 верес., фото.

Гуць М. Творча історія поезії-пісні «Чуеш, брате, мій...» // Дивослово. — 1998. — №5. — С.7.

Демиденко П. Літератор і педагог // Армія України. — 1997. — 6 листоп.

Жук Г. Великодні дзвони Богдана Лепкого // Тернопіль вечірній. — 1999. — 2 квіт.

Ільницький М. З позиції прекрасного // Дивослово. — 1997. — №11. — С.2 — 3.

Кусень Б. Стежками Богдана Лепкого // Свобода. — 1997. — 5 серп.

Медведик П. Пісенний світ Богдана Лепкого // Свобода. — 1997. — 9 груд.

Морозюк В. Полум'яне слово патріота України // Народна творчість та етнографія. — 1999. — №4. — С.118.

Паламарчук Г. Поет своєрідної української осені: Так назвав Лепкого відомий критик і літературознавець М.Рудницький // Час. — 1997. — №44 (листоп.). — С.11.

Погребенник Ф. Визначний письменник-просвітянин // Слово і час. — 1997. — Ч.11 (листоп.).

Погребенник Ф. Невтомний ратай // Культура і життя. — 1997. — 5 листоп.

Погребенник Ф. Книжкові ілюстрації Богдана Лепкого // Бібліотечний вісник. — 1997. — №6 — С.26.

Поет у духовній історії України // Русалка Дністрова. — 1997. — №3 (лют.).

Різдвяна лірика Богдана Лепкого // Свобода. — 1993. — 6 січ.

***

Кусень Б. «Не хиляйте вділ пропора»: [Спогад] // Свобода. — 1997. — 9 верес.

Кусень Б. Спогади Ольги Онутчак про перебування Богдана Лепкого в 1936 — 1938 рр. на Борщівщині // Русалка Дністрова. — 1997. — Жовт.

Остап'юк Б. «Богдан Лепкий в Тернополі в 1929 р.» // Русалка Дністрова. — 1997. — (жовт.).

Спомин про автора «Журавлів» / Спогади о. Шаварина зап. Б.Кусень // Вільне слово. — 1996. — 22 листоп.

***

Лепкий Богдан Сильвестрович (9.11.1872-21.07.1941) // УРЕ. — 2-е вид. — К., 1981. — Т.6. — С.129.

Лепкий Богдан (1872-1941) — письменник і літературознавець // Енциклопедія українознавства / Під ред. В.Кубійовича. — Львів, 1994. — Т.4. — С.1286-1287.

Лепкий Богдан (4.XI.1872-21.VII.1941) — укр. поет, прозаїк, перекладач, літературознавець, критик // Ткачов С., Ханас В. 250 імен на карті Тернопілля: Польськ.-укр. культ. взаємини. — Тернопіль, 1996. — С.31.

***

Богдан Сильвестрович Лепкий (1872-1941): Бібліогр. покажч. — Тернопіль: ТОВ «ІВП», 1997. — 44 с.

125 років від дня народження Богдана Сильвестровича (9.11.1872-21.07.1941) — письменника // Література до знаменних і

пам'ятних дат Тернопільщини на 1997 рік: Бібліогр. список /Уклад. Н.Іванко. — Тернопіль, 1996. — С.103-108.

3 ГРУДНЯ

125 років від дня народження Рудницького Степана Львовича (3.12.1877— 3.11.1937) — українського географа, академіка

Найвизначніший український географ першої третини ХХ ст., С.Рудницький народився 3 грудня 1877 р. в Перемишлі в інтелігентній високоосвічений родині.

Початкову освіту здобув у Тернополі, а середню у Львові, де в 1895 р. склав іспити на атестат зрілості з відзнакою і вступив до Львівського університету на філософський факультет. У 1899 р. закінчив його з правом навчати географії та історії українською, польською та німецькою мовами. У 1901 р. став доктором філософії, а в 1904 р. одержав титул професора.

Під час першої світової війни Рудницький перебував у Відні, активно допомагав у діяльності організації Союзу Визволення України, проводив суспільно-корисну працю серед українців-емігрантів. А після закінчення воєнного лихоліття залишився у Відні, став одним з організаторів Українського Вільного Університету та його професором географії. У 1923 році він переїхав до Праги, де водночас працював у заснованому тоді Українському Педагогічному інституті. Ім'я професора набуває популярності. Його називали «батьком студії з української географії». Своїми дослідженнями та друкованими працями в галузі географії та картографії він був відомий далеко за межами Галичини, Австрії, Чехословаччини і Польщі. Але захоплений ідеєю українізації на радянській Україні, Степан Рудницький на запрошення уряду України дає згоду очолити Всеукраїнський науково-дослідний інститут географії та картографії та з сім'єю у 1926 році переїздить до Харкова.

Плідною була праця галичанина у столиці України, про що засвідчують його друковані праці, зокрема: «Вигаслі вулкани українського Закарпаття», «Землезнання як самостійна природнича наука», «Записки українського науково-дослідного інституту географії та картографії» та

інші, які видані у Харкові в 1927-1928 роках. Він був академіком, працював у Всеукраїнській Академії наук.

У 1930-х роках Україною прокотилася хвиля масових переслідувань та арештів. У 1933 році у тодішній столиці радянської України Харкові був заарештований С.Рудницький. На нього було сфабриковано кримінальну справу, 23 вересня 1933 р. за належність до української націоналістичної контрреволюційної організації він був засуджений на 5 років політичної ізоляції — вправно-трудових таборів. Відбував покарання на Соловецьких островах, в жовтні 1937 року був засуджений до вищої міри покарання — розстрілу. Вирок виконано 3 листопада 1937 року. Реабілютований посмертно.

ЛІТЕРАТУРА

Рудницький С. Історичний розвиток та структура географічної науки // Історія української географії. — 2000. — №1. — С.31.

***

Демедюк М.С., Ровенчак І.І., Штойко П.І. Степан Рудницький — основоположник географії України // Аксіоми для нащадків: Укр. імена в світовій науці: Зб. нарисів. — Львів, 1992. — С.373-389.

Дольницький М. Український учений-географ професор д-р Степан Рудницький // Записки Наукового товариства ім. Шевченка: Праці іст.-філос. секції зб. на пошану укр. учених знищених большевицькою Москвою. — Париж; Чікаго, 1962. — С.333-346.

Мушинка М. Взаємини Степана Рудницького з Михайлом Грушевським // Михайло Грушевський: Зб. наук. праць і матеріал. Міжнародн. ювілейн. конф. присвяченої 125-ї річниці від дня народження М.Грушевського. — Львів, 1994. — С.296-305.

Мушинка М.І. Степан Рудницький — основоположник української наукової географії // Тези доп. і повідомл. 1-ї Терноп. обл. іст.-краєзнав. конф. Ч.ІІІ. Краєзнавство. — Тернопіль, 1990. — С.8-10.

Мушинка М. Степан Рудницький // Український календар. — Варшава, 1988. — С.101-105.

Підгайний С. Українські науковці і митці: [Академік С.Рудницький] // Українська інтелігенція на Соловках. — Тернопіль, 1999. — С.67.

Рудакевич О., Гутор М. Політичне відродження українського народу: [С.Рудницький — політичний діяч]. — К.; Тернопіль, 1998. — 51 с.

***

Буртник В. Доля вчених — у долі України // Краєзнавство. Географія: Туризм. — 2000. — №45 (груд.). — С.1-2., фот.

Гасай Є. Доля професора Степана Рудницького // Тернопіль вечірній. — 1992. — 3 жовт.

Жупанський Я. Розвиток економічної картографії в Україні // Історія української географії. — 2000. — №1. — С.102.

Сремесев І. Коріння — в рідній землі: Герби української інтелігенції // Народна газета. — 1997. — №3 (січ.).

Костриця М. Витоки географічного краєзнавства в Україні // Географія та основи економіки в школі. — 2000. — №1. — С.31.

Крисаченко В. Степан Рудницький // Народна творчість та етнографія. — 1997. — №5-6. — С.76.

Кубійович В. Мої приятели, співробітники, колеги: Українські географи в Галичині // Сучасність. — 1984. — Ч.1-2. — С.134-139.

Куриш Г. Біля витоків української географії // Свобода. — 1993. — 13 лип. — (Славетні імена).

Куриш Г. «Наш рідний край» — це велика, багата, славна Україна! // Русалка Дністрова. — 1998. — №15-16. — (Скарби архіву).

Матвієва Л. Остання сповідь патріота // Віче. — 1998. — №1. — С.141.

Моцна С. Основоположник національної географічної науки // Подільське слово. — 1995. — 16 груд.

Мушинка М. Розстріляний // Молодь України. — 1991. — 22 листоп.

Обушний М. Теорія нації у науковій спадщині С.Рудницького // Візвольний шлях. — 1998. — №6. — С.707.

Печінка Т. Замість квітки на невідому могилу академіка Степана Рудницького // Русалка Дністрова. — 1998. — №23-24 (груд.). — С.16.

Печінка Т. Славне сузір'я Рудницьких // Тернопіль вечірній. — 1998. — 6 лют., фот.

Рибалко О. З харківських років Степана Рудницького // Пам'ятки України. — 1996. — №2. — С.110-143.

Розсоха А.П. Внесок С.Рудницького в географічну науку // Педагогіка і психологія. — 1996. — №3. — С.177-182. — Бібліogr. С.182.

Стех Я. Про людину науки, праці й великої любові // Шлях перемоги. — 1997. — 18 верес.

Черномаз П. Батько української географії: Степан Рудницький і наукове життя Харкова // Краєзнавство: Літопис українських краєзнавців: Наук.-попул. журн. — 1995. — №1-4. — С.42-45.

Харахаш Б. Степан Рудницький: До основ українського націоналізму // Візвольний шлях. — 1997. — №9. — С.1115.

Шаблій О. Академік Степан Рудницький — основоположник української картографії // Пам'ятки України. — 1996. — №2. — С.106-109.

***

Рудницький Степан Львович (3.12.1877-3.11.1937) // Баженов Л.В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX-XX ст.: Історіографія. Бібліографія. Матеріали. — Кам'янець-Подільський, 1993. — С.335-336.

Рудницький Степан (3.12.1877 — ?), визначний географ // Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. — Львів, 1998. — Т.7. — С.2631-2632.

31 ГРУДНЯ

130 років від дня народження

Левицького Володимира Йосиповича

(31.12.1872–13.07.1956) — вченого-математика

Володимир Левицький народився 31 грудня 1872 р. в м. Тернополі в священицькій родині. Коли йому минуло п'ять років, помирає мати. Тоді родина переїздить до Золочева, там він йде до першого класу чотирирічної народної школи. У 1882 р. В.Левицький поступає до Золочівської гімназії, де закінчує чотири класи, а далі продовжує навчання у Тернопільській гімназії. Влітку в 1889 р. Левицькі переїздять до Львова, тут Володимир записується до польської гімназії Франца Йосифа, яку закінчує з відзнакою у 1890 р. і вступає до Львівського університету на філософський факультет, де слухає лекції з математики і фізики.

У травні 1895 р. В.Левицький отримує повну учительську кваліфікацію з математики і фізики для середніх шкіл з українською і польською мовами навчання, а в 1901 році у Львівському університеті здобуває ступінь доктора філософії. Потім два роки був у науковому відрядженні в Берліні і Геттінгені.

З 1894 до 1918 року Левицький працював в гімназіях Львова і Тернополя. Виконуючи свій громадський обов'язок, читав лекції з вищої математики в «таемному» українському університеті. Чимало років був членом НТШ і очолював математично-природописно-лікарську секцію НТШ у Львові. Був незмінним редактором усіх 32-х томів збірників праць цієї секції.

Володимир Йосипович Левицький написав близько 100 наукових праць, оригінальних і реферативних, а також багато науково-популярних статей і перекладів. Написав два цінних підручники: з алгебри (у співавторстві з Петром Огоновським) та фізики.

У червні 1953 року В.Левицький отримує заслужену персональну пенсію після 62 років невтомної праці на науковій ниві. Помер у Львові 13 липня 1956 року після тяжкої недуги.

Земляки свято шанують пам'ять видатного сина Тернопільщини. ЗОШ №16 м. Тернополя присвоєне ім'я В.Левицького, а у кінці грудня 1997 року на головному корпусі Львівського університету посвячена пам'ятна дошка трьом видатним математикам з Тернопільщини — В.Левицькому, М.Чайковському та М.Заріцькому, які працювали професорами цього університету.

ЛІТЕРАТУРА

Левицький В. Релігія і наука: [Великодні гадки]. — Львів, 1938. — 28 с.

***

Возняк Г.М. Володимир Левицький — видатний український математик. — Тернопіль: Підручники. Посібники, 1997. — 23 с.

Возняк Г. Наукова спадщина Володимира Левицького // Тернопілля'97: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.498-501.

В.Й.Левицький — провідний математик НТШ // Возняк Г. Математики — дійсні члени наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка у Львові. — Тернопіль, 1994. — С.10-15.

Володимир Левицький // Повернення із забуття: Невідомі імена видатних фізиків і математиків, вихідців із Тернопільщини — дійсних членів НТШ. — Тернопіль, 1995. — С.50-55.

Володимир Левицький (31.12.1872-14.07.1956) // Петрик М., Баб'юк М. Основи математичного моделювання та застосування математичних методів у наукових дослідженнях. — Тернопіль, 1998. — С.54-78.

Дидактичні пошуки В.Левицького // Маланюк М. Нариси з історії розвитку шкільної математичної освіти в Україні. — Тернопіль, 1994. — С.46-49.

Дидактичні пошуки В.Левицького // Маланюк М.П., Возняк Г.М. Стежинки до коренів істини: Маловідомі факти з історії розвитку педагогіки математики на Україні. — Тернопіль, 1993. — С.33-37.

Довідка Львівського університету обкомові КП(б)У про наукову діяльність професора В.Й.Левицького // Культурне життя в Україні. Зах. землі: Док. і матеріали. 1939-1953. — К., 1995. — Т.1. — С.517.

Колесник Т.В., Требенко Д.Я. Педагогічна спадщина В.Левицького і сучасна математична освіта // Матеріали наукової конференції, присвяченої 125-річчю від дня народження В.Левицького. — Тернопіль, 1997. — С.7-10.

Костовський О.М. Володимир Левицький у спогадах колеги // Матеріали наукової конференції, присвяченої 125-річчю від дня народження В.Левицького. — Тернопіль, 1997. — С.82-83.

Костовський О. Спогад про математика Володимира Левицького // Тернопілля'97: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.494-495.

Маланюк М.П. Педагогічні ідеї В.Левицького // Матеріали наукової конференції, присвяченої 125-річчю від дня народження видатного ученика, математика В.Левицького. — Тернопіль, 1997. — С.3-6.

Миколаєвич Р. Володимир Левицький (1872-1956) // Шляхами Золотого Поділля: Тернопільщина і Скаллатщина: Регіон. іст. мемуар. зб. — Нью-Йорк; Торонто, 1983. — Т.3. — С.572-574.

Пташник Б. Володимир Левицький // Ювілейна книга української гімназії в Тернополі 1898-1998: До сторіччя заснування /За ред. С.Яреми. — Тернопіль; Львів, 1998. — С.447-448.

Хобзей П.К. Основоположник математичної культури // Аксіоми для нащадків: Укр. імена у світовій науці: Зб. нарисів. — Львів, 1991. — С.102-118.

Чайковський М. Володимир Левицький: Перший видатний західно-український математик // Тернопілля'95: Регіон. річник. — Тернопіль, 1995. — С.120-122.

***

Вандзюк О. Видатні природодослідники — члени НТШ // Біологія і хімія в школі. — 1998. — №3. — С.54.

Возняк Г. Були знаними у всьому світі, хоч працювали без зарплати // Західна Україна. — 1993. — 9-15 трав.

Возняк Г. Левицький В.І. // Математика в школі. — 1998. — №4. — С.50-52.

Возняк Г. Провідний математик // Відродження. — 1991. — №39 (11 квіт.). — (Славетні земляки).

***

Пам'яті видатного земляка // Свобода. — 1996. — 26 листоп.

Собуцька В. У вінок пам'яті видатному математику: [У Терноп. пед. ін-ті відбулася наук. конф. присвяч. В.Левицькому] // Свобода. — 1997. — 24 трав.

***

Левицький Володимир Йосипович (1872-1956) // УРЕ. — 2-е вид. — К., 1981. — Т.6. — С.88.

Левицький Володимир (1872-1956) // Енциклопедія українознавства. — Львів, 1994. — Т.4. — С.1265-1266.

45 років Струсівській заслуженій самодіяльній капелі бандуристів «Кобзар» (1957)

Струсівська заслужена капела бандуристів України «Кобзар» — явище напрочуд унікальне.

Формувалася капела бандуристів у часи політичної відлиги після смерті «вождя усіх народів». Люди з усіх кінців району добиралися до Струсова, як до храму пісні. Нішо не зупиняло їх прагнення до співу і гри на бандурі.

Першими організаторами капели були Володимир Обухівський, Іларіон Пухальський, Антін Заячківський, брати Богдан та Іван Кравчуки. Яскравий пісенний пласт залишив у колективі один з перших художніх керівників Мирослав Ляхович. Його твори, зокрема «Цвіте наш край», «Грайте, подільські цимбали», увійшли до постійного репертуару.

Немало прислужився капелі і випускник Львівської консерваторії, диригент Володимир Верней, згодом заслужений працівник культури України, а також диригенти Михайло Носатий та Ігор Данилюк.

Нову сторінку творчої діяльності та виконавської майстерності колектив перегорнув з приходом у нього восени 1972 року також випуск-

ника Львівської консерваторії Богдана Іваноньківа, який привів колектив до всенародного визнання.

«Кобзар» є лауреатом конкурсу імені С.Крушельницької, обласних премій імені Степана Будного та братів Лепких, він удостоєний багатьох державних нагород.

Фірма «Мелодія» випустила кілька грамплатівок із записами творів колективу, на Тернопільській студії «Шанс» записали магнітоальбом з кращими надбаннями своєї концертної програми.

Гордістю капели став музей, створений самими учасниками. У ньому кожен експонат має неповторну історію і розповідає про людей, які несуть нам щастя, радість і добро. А сама заслужена капела бандуристів України ось уже 45 років радує серця і хвилює душі численних слухачів.

ЛІТЕРАТУРА

Про нагородження учасників заслуженої самодіяльної капели бандуристів УРСР Струсівського сільського будинку культури Теребовлянського району Тернопільської області Почесною Грамотою та Грамотою Президії Верховної Ради УРСР: Указ Президії Верховної Ради УРСР // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1987. — №22. — С.322.

***

Киба П. «Співає народ, а пісні, наче дзвони...»: Струсівська капела // Тернопілля'97: Регіон. річник. — Тернопіль, 1997. — С.436.

Надзбруччя — грані кобзарських традицій: [Про Струсівську капелу бандуристів] // Губ'як В. Теребовля в дзеркалі часу. — Житомир, 1999. — С.67-88.

Струсівська капела бандуристів // Городиський Л., Зінчишин І. Майдрівка по Теребовлі і Теребовлянщині. — Львів, 1998. — С.228.

***

Брездень М. Струсівській заслуженій самодіяльній капелі бандуристів України «Кобзар» — 40 років // Русалка Дністрова. — 1997. — №5 (ліп.).

Брездень М., Михальська Л. І торкається серця струна...: Слово про заслужену самодіяльній Струсівській капелі бандуристів «Кобзар» // Тернопіль. — 1993. — №1. — С.35-38.

Бубній П., Зубик М. На поклик вічної бандури: Збирає людей Струсівська капела «Кобзар» // Вільне життя. — 1991. — 20 берез. — (Світ нашої духовності).

- Виспінський І. Грайте, бандури // Свобода. — 1997. — 24 черв. Виспінський І. Народ ніколи не загине, допоки музика жива // Свобода. — 1999. — 6 серп.
- Губ'як В. Кобзарство на теренах Галичини: [Про Струсівську капелу] // Народна творчість та етнографія. — 1998. — №4. — С.33.
- Киба П. Капела бандуристів у Словаччині // Воля. — 1993. — 7 лип.
- Ковалевський М. Бринять бандури над Поділлям // Культура і життя. — 1997. — 11 черв.
- Кузик Л. Столиця аплодувала капелянам // Воля. — 1999. — 15 трав.
- Мартинчук М. Славні правнуки славних прадідів // Ровесник. — 1991. — №9 (3-8 берез.).
- Миколаєнко Г. Бандури срібний передзвін // Свобода. — 1997. — 22 лип.
- Не вмирає душа наша... // Воля. — 1997. — 23 трав.
- Собуцька В. У барвистім плетиві пісень // Свобода. — 1995. — 10 жовт.
- Тракало В. На сторожі народної пісні // Відродження. — 1991. — 12 берез.

70-річчя голodomору в Україні (1932-1933)

Був час коли навіть згадка про нечуваний в історії людства голodomор на Україні в 1932-1933 роках оголошувалася злісним наклепом на радянську дійсність. Та сьогодні ми уже знаємо: голodomор був наперед спланований, штучно створений. Це був геноцид. Вбивали цілий народ. Народ, який ніколи нікого не гнобив, зроду-віку займався хліборобством, мав лагідну душу, найзадушевнішу в світі пісню. Це був найстрашніший злочин Сталіна і його найближчих опричників, сотень тисяч їхніх яничарів на місцях. Безпосередньою реквізіцією зерна та інших продуктів займалися спеціальні уповноважені, комітети незаможників, «буksирні» бригади та інші «активісти». Під виглядом боротьби з куркульством вони довели селян до відчаю. Реквізиторські групи нишпорили по селах і заирали останні жмені зерна. Люди або вмирали з голоду або накладали на себе руки. Траплялися непоодинокі факти людоїдства. За короткий час Україна вкрилася сущільними могилами.

Сьогодні називають різні числа жертв голоду, спланованого сталінським режимом в Україні у 1932-1933 рр. Одні дослідники говорять про 7-8 мільйонів чоловік, інші — про 15 мільйонів осіб. Конкретної цифри

114 жахливого голокосту нема, і хто — зна, коли й чи взагалі буде встановлена.

Ця страхітлива за своїми намірами й масштабами акція більшовизму — вікова трагедія української нації. Про неї повинен знати весь світ, нинішні і прийдешні покоління.

ЛІТЕРАТУРА

Бадзьо Ю. Вигублювали не просто села: Знищували українські традиції, українську мову, наш національний дух // Воля. — 1993. — 11 верес.

Висновки Міжнародної комісії з розслідування голodomору в Україні у 1932-1933 рр. // Русалка Дністрова. — 1993. — №11 (трав.).

Давиденко В. Великий голод 1932-1933 рр. // Авангард. — 1983. — №3-4. — С.166-171.

Данилів Т. Трагедія за Збручем болем відгукнулась у Галичині // Нова доба. — 1993. — 14 верес.

Литвин М. Надзбручанці — голодуючим наддніпрянцям // Вісник Надзбруччя. — 1993. — 7 верес.

Малінкович В. Голод 1933 року на Україні // Сучасність. — 1983. — №10. — С.16-23.

Микула В. Геноцид українського народу: [Штучний голodomor в Україні] // Визвольний шлях. — 1993. — №12. — С.1420-1425.

Шалдій Д. Голодові злочини Москви в Україні // Визвольний шлях. — 1993. — №6. — С.685-691.

***

Ковтун М. «Це горе йде...»: [Спогади про голodomor на Житомирщині] // Вільне життя. — 1993. — 10 верес.

Сенчило В. Голодомор на півдні України // Тернистий шлях. — 1993. — 23 січ.

Автор — свідок тих трагічних подій
в м. Горлівка, Донецьк. обл.

Шостак О. «Я пережила не тільки голод 1932-1933 рр., а й 1941 та 1944-1949 років» // Тернопіль вечірній. — 1993. — 20 берез.

Автор жила тоді в с. Шаповалівка Борзнянського р-ну, Чернігів. обл.

Якубовська Я. Голод: [Спогади очевидця з Житомирщини] // Вільне життя. — 1993. — 10 верес. — (Меморіал).

***

Водолага І. Пам'яті голодомору в Україні: [Про серію графічних картин Є.Удіна, присвячених голодомору в Україні] // Тернопіль вечірній. — 1993. — 3 лип.

Криворотько А. Від тих, що померли: Уривок з поеми: [Поет розповіє про те, що сам пережив у селі Караван Нововодолазького р-ну Харківської обл.] // Тернопіль вечірній. — 1993. — 6 лют.

480 років з часу заснування м. Чорткова (1522 р.)

В мальовничій долині Серету, де мимохід розступилися гори, здавна красується чепурне місто Чортків, яке згадується у рукописах з 1522 року.

Завбачливими виявилися колишні перші поселенці, обравши вигідне місце для своїх осель: у затишній долині серед густого лісу і крутых гір з печерами поблизу річки чатувала на них відносна безпека від чужинських зайд. Звідси можна було рукою подати до поля, чи вийти впливати лісову дичину, нарубати деревини, а з неї поставити огорожувальний частокіл або звести стіни оборонного замку.

За легендою, Чортків започаткувала сім'я Чорного, рятуючись від хижого татарського племені, вона перебралася сюди із спаленої хати, котра раніше стояла побіля Чорного шляху. Інша легенда говорить про те, що назва нинішнього міста походить з часів язичества, коли слов'яни все зло пов'язували з Чорнобогом. Писемні джерела походження назви більш прозаїчні: на карті польського короля Казимира Великого на межі XIV-XV століть це поселення було позначене словом «Чортковіце». На прохання власника Єжи Чартковського король Сигізмунд III видав грамоту на володіння цією територією і дав дозвіл перейменувати його на Чортків.

Сучасний Чортків — другий за величиною (після Тернополя) промисловий і культурний центр області. Тут розташовано чимало промислових підприємств. Найбільшими серед них є цукровий завод, м'ясокомбінат, горілчаний завод, кондитерська та швейна фабрики, продукція яких відома за межами області. У місті працює ремзавод, комбінат хлібопродуктів, хлібокомбінат, фабрика «Іскра», райдрукарня.

У місті функціонує широка мережа культурноосвітніх закладів: 5 загальноосвітніх і початкова школи, школа-інтернат, спортивна та музична школи, педагогічне та медичне училища, професійно-технічне училище,

116

краєзнавчий музей. Тут працюють будинок культури, ряд клубів і бібліотек.

З архітектурних пам'яток є руїни замку XVII ст., дерев'яні церкви: Успенська XVII ст., Воздвиженська XVIII ст., костел домініканців XVII ст.

ЛІТЕРАТУРА

Герета І.П., Гордій М.С. Чортків: Краєзнав. нарис. — Львів: Каменяр, 1985. — 41 с., іл.

Чорпіта Я. Чортків: Іст.-краєзнав. нарис. — К., 1993. — 63 с., іл.

***

Ковтун В.В., Степаненко А.В. Города України: Економ.-географ. справочник. — К.: Вища школа, 1990. — 277 с.

C.216-217: Про м. Чортків.

Чортків // Історія міст і сіл УРСР: Тернопільська область. — К., 1973. — С.557-567.

***

Возний І. Будеш красивішим, Чорткове! // Голос народу. — 1992. — 8 лют.

Возний І. Нові проблеми нашого міста // Голос народу. — 1996. — 7 груд.

Не той тепер Чортків // Свобода. — 1998. — 4 черв.

Чорпіта Я. Пройдешся Українською і звернеш на Подільську...: [З історії] // Досвітні вогні. — 1996. — 7 верес.

Чорпіта Я. Чорткову — 470 // Голос народу. — 1992. — 16 трав.

***

Магега Г. Свідок давнини: [Історія Чортків. замку, який був збудований в XV ст.] // Зоря комунізму. — 1982. — 18 трав. — (Люби і знай свій рідний край).

Чорпіта Я. Історія виникнення Чортківського замку // Зоря комунізму. — 1985. — 2 лип.

Чорпіта Я. З історії нашої Успенської церкви // Голос народу. — 1997. — 8 берез.

Чорпіта Я. Костьол у Чорткові: Історія // Зоря комунізму. — 1989. — 8 лип.

775 років з часу заснування м. Кременця (1227 р.)

Перша літописна згадка про місто 1227 р.

Кременець — одне з найдавніших міст України. Перші поселення тут виникли в епоху пізнього палеоліту (30 тис. літ тому). Проте вперше згадано у Галицько-Волинському літописі лише на початку XIII ст. — у 1227 р. Ось ці рядки: «звідти пішов король (угорський Андрій II — Г.Ч.) до Теребовля і взяв Теребовль, і пішов до Тихомля і взяв Тихомль. Звідти ж прийшов до Крем'янця і бився під Крем'янцем, і багато угрів побили й поранили». Кременецьким замком тоді владів тесть Данила Галицького князь Мстислав Удатний.

Вистояв Кременець ворожі напади Батия (1240 р.), Куремси (1254 р.), Бурондая (1259), інших татаро-монгольських завойовників. На вимогу останнього князь Василько, володар Кременецького замку, наказав зруйнувати його.

На початку XIV ст. місто захопили литовські князі. Важливе значення для подальшого розвитку Кременця мало надання йому Магдебурзького права у 1438 р. Після Люблінської унії 1569 р. місто відійшло до Речі Посполитої. У XVI-XVII ст. Кременець — один із осередків боротьби українського народу проти польсько-шляхетських загарбників. 1630 р. у Богоявленському монастирі засновано братство, школу, шпиталь, друкарню, в якій 1638 р. видруковано рідкісну книгу — Кременецьку граматику.

У жовтні 1648 р. козаки Максима Кривоноса за допомогою місцевого ополчення оволоділи фортецею, розгромивши польський гарнізон. З того часу замок більше не відбудовувався, втратив своє значення. До наших днів збереглося кілька уламків бічних стін, в'їзна вежа, вежа над новим домом, останки колодязя.

За Андрушівським перемир'ям 1667 р. Кременець залишився під владою Речі Посполитої аж до кінця XVIII ст. З 1795 р. місто перебувало у складі Російської імперії. З 1797 р. Кременець — повітовий центр Волині.

В березні 1917 р. в місті та повіті проголошено владу УНР. Міську, згодом й повітову управи очолив член Центральної ради адвокат Борис Козубський. У 1919-1920 рр. перед загрозою польської та російської окупації місто обороняли війська генерала Василя Тютюнника та отамана Симона Петлюри. В червні 1919 та липні 1920 рр. тут була встановлена більшовицька влада. З вересня 1920 р. місто і край окупували війська РЕ-

чі Посполитої. За Ризьким мирним договором 1921 р. Кременець до 1939 р. був під владою Польщі.

У місті діяли українська гімназія, ліцей, кілька початкових шкіл, товариство «Просвіта», кооперативи. Тут вчилися, працювали відомі письменники, політичні діячі: Улас Самчук, Оксана Лятуринська, Кирило Коцюк-Кучинський, Роман Бжеський, Борис Козубський, Василь Кархут, Семен Жук.

З вересня 1939 і до липня 1941 — місто під владою радянців, з липня 1941 до березня 1944 рр. — під німецькою окупацією, в 1944-1991 рр. — в складі Союзу, з серпня 1991 р. — у незалежній Україні.

У 1943-1944 рр. в околицях міста діяли загони УПА під керівництвом Хрона (Микола Медвецький), Крука (Іван Климишин), Яворенка (Тиміш Басюк), проходили й червоні партизани.

У Кременці народилися відомий український композитор Михайло Вериківський, польський поет Юліуш Словацький, українські письменники Галина Гордасевич та Юрій Покальчук, навчалися Ігор Юхновський, Степан Генсірук, Іван Вихованець, Борис Харчук, Олексій Панаюк, Юрій Рамський, Леонід Шанський, ряд інших.

Нині в Кременці працює вісімнадцять підприємств: заводи — цукровий, ВАТ «Кремзвент», порошкової металургії, крейдяний, хлібозавод, тютюново-ферментаційний; фабрики: меблева, ватин, «Райдуга», комбінат хлібопродуктів, ВАТ «Кремпастранс», держлігосп, ВАТ «Молоко», райдрукарня «Папірус», ін. Останнім часом створено ряд компаній, зокрема Укрнафтогаз, страхова, кілька фірм, комерційних підприємств.

У місті функціонують педагогічний коледж ім. Т.Г.Шевченка, медичне училище ім. А.Річинського, ліцей, гімназія, шість ЗОШ, ПТУ №6, школа естетичного виховання ім. М.Вериківського, учебний комбінат, спортивна школа.

Десять будівель міста мають охоронні таблиці: Миколаївський собор (16-17 ст.), езуїтський колегіум (сер. 18 ст.), Богоявленський монастир (17-18 ст.), будинок родини Словацьких (18 ст.), будинок-близнят (18 ст.), рештки споруд на Замковій горі (14-16 ст.). Споруджено більше 30 меморіальних таблиць, встановлено пам'ятники Тарасові Шевченку, Юліушеві Словацькому, Богданові Хмельницькому, воїнам, які загинули в боях за звільнення Кременця на весні 1944 р.

Працює кілька трамплінів, єдина в Україні санна траса.

ЛІТЕРАТУРА

Ельгорт Б. Кременець: Нарис. — Львів: Каменяр, 1969. — 70 с.
Чернихівський Г. Кременець: Путівник. — Львів: Каменяр, 1987. — 56 с., іл.

***

Андрієвський В.П. Кременець // Історія міст і сіл Української РСР. Тернопільська область. — К., 1973. — С.367-380.

Крем'янець: [місто] // Стара Волинь і Волинське Полісся: Краєзнав. словник — від найдавніших часів до 1914 р. — Вінніпег, 1984. — Т.1. — С.559-563.

Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство. — К.: Наук. думка, 1984. — 173 с.

С.16, 23, 24, 46, 91, 103, 104:

Про Кременець.

Цинкаловський О. Стара Волинь і Полісся Волинське: Краєзнав. словник. — Вінніпег, 1984. — Т.1. — 600 с.

С.559-563:

Про Кременець.

Чернихівський Г. Кременеччина від давнини до сучасності. — Кременець: Папірус, 1999. — 320 с., 32 с. іл., карти.

Чернихівський Г. Крем'яниччина: історичне та літературне краєзнавство: Посібн. для учнів коледжу, ліцею, школ. — Крем'янець, 1992. — 104 с., фот.

Чернихівський Г. Немеркнучі сторінки історії: Буклет. — Кременець, 1990. — 8 с., іл.

***

В числі 57 міст: [Створено Лігу історичних міст України, в неї ввійшло м. Кременець] // Що? Де? Як?. — 1995. — 24 черв.

Медведев С., Кузя М. Королева Бона: [З історії Крем'янця] // Діалог. — 1994. — 19 лют. — (Мандрівка у минулі).

Олійник В. Віднайти своє коріння: [Екскурс по історії Кременця] // Діалог. — 1995. — 4 лют. — (Згадаймо ту ю славу...).

Собчук В. Літопис середньовічного Кременця // Діалог. — 1997. — 24 трав.

Собчук В. Старовинні привілеї Кременця на Магдебурзьке право // Діалог. — 1997. — 24 трав.

Собчук В. Тож «Скільки років Кременцю» // Діалог. — 1997. — 29 берез.

Тадейчук Є. Кременцю — 9 століть?: [Дані польськ. історика Ш.Окульського з його книги «Орбіс Полонум»] // Що? Де? Як?. — 1997. — 22 берез.

Юркевич Ю. Скільки років Кременцю? // Діалог. — 1997. — 15 берез.

***

Глинський М. Кременець // Рад. енциклопедія історії України. У 4-х т. — К., 1970. — Т.2. — С.500-501.

Кременець // УРЕ. — 2-е вид. — К., 1980. — Т.5. — С.491.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Астаф'єв О.Г.	63
Блажкевич Б.І.	68
Бойчук М.Л.	98
Будка Н.	47
Верига В.І.	8
Гайворонський М.	74
Герета О.-П.Ф.	51
Глувко Р.О.	46
Гошуляк Й.Г.	87
Дністрянська С.Л.	94
Карабіневич П.І.	11
Комаринець Т.І.	27
Кременярівська М.	93
Крушельницька С.А.	81
Кузеля З.	52
Кульчицька О. Л.	76
Кушнір М.	33
Лабунька М.	29
Ластівка П.Т.	37
Левицький В.Й.	109
Лепкий Б.С.	101
Леськів Б.	40
Лятуринська О.	19
Маланчук Г.І.	72
Мельничук Б.І.	57
«Наша Батьківщина» кн. І.Теслі	66
Петрук-Попик Г.	48
Пундій П.Й.	41
Річинський А.В.	49
Роздольський О.І.	85
Рудницька М.І.	55
Рудницький С.Л.	106
70-річчя голодомору в Україні	114
775 років з часу заснування м. Кременця	118
Сліпий Й.	22

45 років Струсівській заслуженій капелі бандуристів «Кобзар» 112

45 років Тернопільській державній медичній академії ім.

І.Горбачевського 70

Стадниківна С.Й. 79

Стецько Я. 13

Стояновський С.В. 15

Тесля І. 64

Турула Є.Т. 10

Федорів Т.М. 17

Форгель М.Я. 67

Хомишин Г. 31

480 років з часу заснування м. Чорткова 116

60 років з часу утворення УПА 88

65 років з часу заснування Кременецького краєзнавчого музею 35

Янович (Курбас) С.П. 96

ЗМІСТ

Від укладача.....	3
Знаменні та пам'ятні дати Тернопільщини на 2002 рік.....	4
Верига В.І.....	8
Турула Є.Т.....	10
Карабіневич П.І.....	11
Стецько Я.....	13
Стояновський С.В.....	15
Федорів Т.М.....	17
Лятуринська О.М.....	19
Сліпий Й.....	22
Комаринець Т.І.....	27
Лабунька М.....	29
Хомишин Г.....	31
Кушнір М.....	33
65 років з часу заснування Кременецького краєзнавчого музею.....	35
Ластівка П.Т.....	37
Леськів Б.....	40
Пундій П.Й.....	41
Петruk-Полик Г.....	43
Глувко Р.О.....	46
Будка Н.....	47
Річинський А.В.....	49
Герета О.-П.Ф.....	51
Кузеля З.....	52
Рудницька М.І.....	55
Мельничук Б.І.....	57
Астаф'єв О.Г.....	63
Тесля І.....	64
«Наша Батьківщина» кн. І.Теслі	66
Форгель М.Я.....	67
Блажкевич Б.І.....	68
45 років Тернопільській державній медичній академії ім. І.Горбачевського.	70
Маланчук Г.І.....	72
Гайворонський М.....	74
Кульчицька О. Л.....	76
Стадниківна С.Й.....	79
Крушельницька С.А.....	81
Роздольський О.І.....	85
Гошуляк Й.Г.....	87

60 років з часу утворення УПА	88
Кремінярівська М.....	93
Дністровська С.Л	94
Янович (Курбас) С.П.....	96
Бойчук М.Л.....	98
Лепкий Б.С.....	101
Рудницький С.Л	106
Левицький В.Й	109
45 років Струсівській заслуженій капелі бандуристів «Кобзар».....	112
70-річчя голodomору в Україні	114
480 років з часу заснування м. Чорткова	116
775 років з часу заснування м. Кременця	118
Іменний покажчик.....	122

Бібліографічне видання

**Література
до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини
на 2002 рік**

Бібліографічний список

Укладач *М. В. Друневич*

Редактор *Г. С. Моліцька*
Комп'ютерний набір *С. С. Стакурська*
Відповідальний за випуск *В. І. Вітенко*

Підписано до друку 12.12.01. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times. Друк офсетний. 7,46 ум. др. арк., 5,22 обл.-вид. арк.

Тираж 250. Замовлення №01-284

Редакція газети «Підручники і посібники». Свідоцтво ТР №189 від 10.01.96.
46020, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а.
Tel. 8-(0352)-43-15-15; 43-10-21. E-mail: pp@pp.utel.net.ua